

The Project Gutenberg eBook of Troilus ja Cressida, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Troilus ja Cressida

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: February 6, 2006 [EBook #17686]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TROILUS JA CRESSIDA ***

Produced by Tapio Riikonen

TROILUS JA CRESSIDA

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi v. 1911.

Näytelmän henkilöt:

PRIAMUS, Troian kuningas.

HECTOR, |

TROILUS, |

PARIS, | hänen poikansa.

DEIPHOBUS, |

HELENUS, |

AENEAS, | Troian sotapäälliköitä.

ANTENOR |

CALCHAS, troialainen pappi, joka on luopunut kreikkalaisten puolelle.

PANDARUS, Cressidan setä.

MARGARELON, Priamuksen äpäräpoika.

AGAMEMNON, kreikkalaisten ylipäällikkö.

MENELAUS, hänen veljensä.

ACHILLES, |

AJAX, |

ULYSSES, | kreikkalaisten sotapäälliköitä.

NESTOR, |

DIOMEDES, |
PATROCLUS, |
THERSITES, muotopuoli ja törkeä kreikkalainen ilveilijä.
ALEKSANDER, Cressidan palvelija.
Troiluksen palvelija, Pariin palvelija, Diomedeen palvelija.
HELENA, Menelauksen puoliso.
ANDROMACHE, Hectorin puoliso.
CASSANDRA, Priamuksen tytär, tietäjä.
CRESSIDA, Calchaan tytär.
Troialaisia ja kreikkalaisia sotureita, ja seuralaisia.

Tapaus Troiassa ja kreikkalaisten leirissä Troian edustalla.

PROLOGI.

Tapaus Troiassa on. Vihan vimmass'
On Kreikan saarist' ylväät ruhtinaat
Ateenan lahteen laivans' ohjanneet,
Kamalan sodan virkaajia täynnä
Ja aseita. Kuuskymment'yhdeksän
Kuningaskruunun kantajaa Ateenast'
On mennyt Phrygiaan; on vannoneet he
Hävittää Troian, jonka linnass' uinuu
Helena, Menelauksen puoliso,
Ja Paris, ryöstäjänsä. Siitä sota.
Tulevat Tenedokseen, johon laivat
Syvästä ruumastansa tyhjentävät
Sotaisan lastin. Troian tantereelle
Ravakat, raittiit Kreikan miehet nostaa
Upeat telttansa. Kuus porttia
On Priamuksen kaupungissa — Chetan,
Dardanian, Thymbrian, Troian, Heliaan
Ja Antenorin — joiden vahvat pönkät
Ja kireät ja tiukat telkimet
Salpaavat Troian pojat kaupunkiinsa.
Odotus, kiihkomieltä kutkutellen
Niin Kreikan niinkuin Troian leirissä,
Jo panee kaikki vaaraan. — Prologina
Aseissa tulen,[1] en siks, että turvaan
Tekijän kynään, näyttelijän ääneen,
Vaan aineen laadun mukaan ollakseni,
Ja kerron teille vain, ett' esitys
Sivuuttaa sodan alkutapaukset
Ja keskelt' alkaa, käyden käsiks siihen,
Mik' edullisinta on näytelmälle.
Kehukaa, moittikaa: on ehto vapaa;
Hyvin tai pahoin: se on sodan tapaa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Troia. Priamuksen hovilinnan edusta.
(Troilus, aseissa, ja Pandarus tulevat.)

TROILUS.

Pois nämä aseet! Kutsu asepoika!
Miks Troian ulkopuolla taisteleisin,
Näin tuima kun on sota sisäinen?
Se troialainen, joll' on sydän vielä,
Sotahan menköön; Troilus sit' on vailla.

PANDARUS.

Tuost' eikö koskaan tule valmista?

TROILUS.

Luja Kreikan mies on, lujuudessa viisas,
Viisaudess' uljas, uljuudessa hurja;
Mut minä naisen kyynelt' epatoppi,
Kesympi unta, tyhmää typerämpi,
Enemmän alla päin kuin tyttö yöllä,
Ja saamaton kuin kokematon laps.

PANDARUS. No niin, tästä olen jo tarpeeksi sinulle puhunut; mitä minuun tulee, niin minä en siihen sen enempää kajoo enkä siitä piittaa. Joka haluaa vehnäistä kakkua, sen täytyy odottaa jauhamista.

TROILUS.

Enkö minä ole odottanut?

PANDARUS.

Niin, jauhamista; mutta täytyy myöskin odottaa seulomista.

TROILUS.

Enkö ole odottanut?

PANDARUS.

Niin, seulomista; mutta täytyy vielä odottaa taikinan nousemista.

TROILUS.

Lakkaamatta olen odottanut.

PANDARUS. Niin nousemista; mutta siihen tulee vielä vastaaminen, leipominen, uunin lämmitys ja kypsentäminen; täytyypä vielä odottaa jäähtymistäkin, muuten poltat huulesi.

TROILUS.

Ei kärsiväisyys, vaikk' on jumalatar,
Vähemmän viero kärsintää kuin minä.
Priamus-kuninkaan kun pöydäss' istun,
Ja kaunis Cressida kun mieleen tulee, —
Haa, petturi! — vai tulee! — Siin' on aina.

PANDARUS. No niin, hän näytti eilen illalla kauniimmalta kuin mitä koskaan hän tai kukaan muukaan nainen minusta on näyttänyt.

TROILUS.

Sanoa aion vain: kun huokaus oli
Halaista, niinkuin vaaja, sydämmeni,
Niin, ettei isäni ja Hector huomais,
Ma huokauksen, — niinkuin aurinko
Selittää myrskyn — hymyn kurttuun peitin.
Mut murhe, joka teko-iloks väännyy,
On niinkuin pila, joka tuskaks kääntyy.

PANDARUS. Jos ei hänen tukkansa olisi hiukan tummempi kuin Helenan — vaan vähät siitä! — niin ei olisi näillä kahdella mitään väliä; mutta, mitä minuun tulee, niin on hän minun orpanani; en tahtoisi, niinkuin sanotaan, ylistää häntä; mutta soisin, että muuan olisi kuullut, mitä minä kuulin hänen eilen sanovan. En tahdo sisarenne Cassandran älyä halventaa, mutta —

TROILUS.

Oi, Pandarus! Oi, kuule, Pandarus, —
Kun sanon: "Siinä toivo meni järveen",
Niin älä kysy, kuinka monta sylvä
Se syvässä on. Kun sanon: "Cressidaa

Kuin hurja lemmin", vastaat: "Hän on kaunis",
Valaen sydämeni avohaavaan
Sen silmät, posket, tukan, käynnin, äänen;
Puheessas kättelet, oi, tuota kättä,
Min rinnall' itse valkeus on kuin muste,
Joll' oman piirtää häpeänsä; kättä,
Min hellän puristuksen rinnalla
On höyhen kova, vienoin kosketuskin
Kuin kyntömiehen koura karkea.
Noin sanot tottakin, kun minä sanon,
Hänt' että lemmin; mutta noin kun sanot,
Niin joka haavaan, jonka lempi iski,
Sa balsamin ja öljyn sijaan pistät
Sen veitsen, joka nämä haavat löi.

PANDARUS.

Minä sanon vain totuuden.

TROILUS.

Et, sinä et sano senkään vertaa.

PANDARUS. Totta totisesti, minä en ryhdy koko asiaan. Olkoon hän, mikä on; jos on kaunis, niin sitä parempi hänelle; jos ei, niin on hänellä apukeinot omassa hallussaan.

TROILUS.

Hyvä Pandarus! Mitä tarkoitat, Pandarus?

PANDARUS. Vaiva vaivan palkka! Hän ajattelee halpaa minusta, ja sinä ajattelet halpaa minusta; tulen ja menen, menen ja tulen, mutta vähän saan kiitosta vaivastani.

TROILUS.

Mitä? Oletko suuttunut, Pandarus? Ja minuunko?

PANDARUS. Siksi että hän on minulle sukua, siksi hän ei ole yhtä kaunis kuin Helena; jos hän ei olisi sukua minulle, olisi hän yhtä kaunis perjantaisin, kuin Helena on sunnuntaisin. Mutta mitä minä siitä välitän? En, en välitä, vaikka hän olisi musta kuin murjaani; se on minusta yhtä kaikki.

TROILUS.

Minäkö sanon, että hän ei ole kaunis?

PANDARUS. Minä siitä viisi, sanotko vai etkö sano. Hän on hölmö, kun jäi tänne isästään.[2] Menkään kreikkalaisten tykö; sen minä hänelle sanon, kun ensi kerran hänet näen. Mitä minuun tulee, niin minä en enää piittaa enkä välitä asiasta niin mitään.

TROILUS.

Pandarus, —

PANDARUS.

En, totta vieköön!

TROILUS.

Rakas Pandarus, —

PANDARUS. Älä, älä puhu minulle mitään! Minun puolestani kaikki saa olla niinkuin on, ja sillä hyvä.

(Pandarus menee. Hätätorvea soitetaan.)

TROILUS.

Vait, julma hälytys! Vait, jylhä ääni!
Molemmin puolin ovat narreja.
Helena liekin kaunis, noin kun häntä
Punaavat joka päivä verillään.
Mua moinen seikka taisteluun ei kutsu,
Se liian halpa mun on miekalleni.
Mut Pandarus — oi, taivaat, tätä tuskaa! —
Luo Cressidan hän yksin voi mua auttaa;
Vaan hän on kosjomieheks yhtä jyrkkä
Kuin tyttö tylyn-kaino kosinnalle.

Apollo, sano, rakkaan Daphnes kautta,
Mitä Cressida on — Pandarus — ja minä.
Oi, vuode Cressidan on Intia,
Miss' uinuu hän kuin helmi; Ilionin[3]
Ja hänen linnansa on välill' ärjy,
Levoton meri; minä kauppias;
Ja Pandarus, tuo purjemies, mun heikko
On toivoni ja luotsini ja laivani.

(Sotamelskettä. Aeneas tulee.)

AENEAS.

No, Troilus, miks' et ole taistelussa?

TROILUS.

Siks etten ole; siinä naisen vastaus,
Kun naisekast' on olla sieltä poissa.
Mit' uutta tänään taistotantereelta?

AENEAS.

On Paris mennyt kotiin; haavan sai.

TROILUS.

Sen kuka hänelle antoi?

AENEAS.

Menelaus.

TROILUS.

Siis verta vuotakoon! Ei haittaa kai,
Jos Menelauksen sarvest' iskun sai.

(Sotahuutoja.)

AENEAS.

Haa, kuules! Tuoll' on leikki verratoin.

TROILUS.

Kotona paras, "voisin" jos ois "voin".
Mut leikkiin tuonne! Menetkö sa mukaan?

AENEAS.

Juur' kiireesti.

TROILUS.

Siis mennään yhtä sukaan.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Sama paikka. Katu.

(Cressida ja Aleksander tulevat.)

CRESSIDA.

Ken tuosta kulki?

ALEKSANDER.

Kuningatar Hecuba

Ja Helena.

CRESSIDA.

Ja minne?

ALEKSANDER.

Itätorniin,

Jok' yli laakson kohoo, taistelua

Näkemään. Hector, jonka mielenmaltti

On vankka niinkuin hyve, suuttui tänään,
Andromachea torui, miestään löi,
Ja, niinkuin sodass' oisi kotitöissään,
Ol' aseiss' ennen päivän nousua
Ja läksi kentälle, miss' itki kukat,
Jo ennustellen urhon raivotöitä.

CRESSIDA.

Ja mikä raivon syynä?

ALEKSANDER.

Huhutaan,

Ett' ylhä mies on Kreikan armeijassa,
Sukuja Hectorille, Troian verta,
Nimeltä Ajax.

CRESSIDA.

Hyvä; entä sitten?

ALEKSANDER.

Sanotaan, ett' on miesten mies *per se*,
Ja seisoo omin jaloin.

CRESSIDA. Niinhän joka mies tekee, jos ei ole päissään, tai sairas, tai jalkoja vailla.

ALEKSANDER. Tämä mies, nähkääs, neiti, on omakseen riistänyt kaikenlaisten eläimien luonteenomaisuudet: hän on uljas kuin jalopeura, kömpelö kuin karhu, hidas kuin elefantti; mies, johon luonto on niin kasannut mielettömyyksiä, että hänessä uljuus on narrimaisuudeksi rutistunut ja narrimaisuuden höysteeksi pantu vähän älyn särvintä. Ei ole toisella ihmisellä sitä hyvettä, josta ei hänessä olisi haametta, eikä sitä pahetta, josta ei hänessä olisi pilkkua. Hän on synkkämielinen ilman syytä ja iloinen ilman aikojaan; hänellä on kaikki puolet, mutta kaikki niin nurinpuoliset, että hän on niinkuin luuvaloinen Briareus, jolla on monta kättä, eikä yhtäkään käytettävää, tai umpisokea Argus, joka on pelkkää silmää, mutta näköä vailla.

CRESSIDA. Mutta kuinka sellainen mies, joka minua naurattaa, saattaa Hectoria suututtaa?

ALEKSANDER. Sanotaan, että hän eilen tappelussa kävi Hectorin kimppuun ja paiskasi tämän maahan; suutuksissaan ja häpeissään siitä ei Hector ole sen perästä syönyt eikä nukkunut.

(Pandarus tulee.)

CRESSIDA.

Kuka tuossa tulee?

ALEKSANDER.

Setänne Pandarus, neiti hyvä.

CRESSIDA.

Hector on urhea mies.

ALEKSANDER.

Jommoista ei ole toista, neiti.

PANDARUS.

Mitä? Mitä?

CRESSIDA.

Hyvää huomenta, setä Pandarus.

PANDARUS.

Hyvää huomenta, orpana Cressida. Mistä te puhutte? — Huomenta, Aleksander. — Kuinka voit, orpanaiseni? Milloin olit Ilionissa?

CRESSIDA.

Tänä aamuna, setä.

PANDARUS. Mistä te puhutte minun tullessani? Oliko Hector jo aseissa ja lähtenyt, kun tulit Ilioniin? Helena oli kai vielä makuulla, niinkö?

CRESSIDA.

Hector oli lähtenyt, mutta Helena oli makuulla.

PANDARUS.

Niin oikein; Hector oli aikaisin jalkeilla.

CRESSIDA.

Siitä me juuri puhelimme, ja hänen vihastaan.

PANDARUS.

Oliko hän vihoissaan?

CRESSIDA.

Niin tämä tässä sanoo.

PANDARUS. Oli oikein, oli; tiedämpä vielä syynkin siihen; kyllä hän tänään hutkii ja huitoo, sen voin heille sanoa; eikä Troiluskaan anna hänelle paljoa perään; varokoot Troilusta, voin heille sanoa senkin.

CRESSIDA.

Mitä? Onko hänkin vihoissaan?

PANDARUS.

Kuka? Troilusko? Troilus on paras mies näistä kahdesta.

CRESSIDA.

Oi, Jupiter! Sehän ei ole mitään vertaamista.

PANDARUS. Mitä? Eikö Troiluksen ja Hectorin välillä mitään vertaamista? Tunnetko miestä, jos hänet näet?

CRESSIDA.

Tunnen, jos olen ennen hänet nähnyt ja tunnen hänet.

PANDARUS.

Hyvä; Troilus on Troilus, sen sanon.

CRESSIDA.

Siis sanotte samaa mitä minäkin; sillä varmaan hän ei ole Hector.

PANDARUS.

Ei, eikä Hectorkaan ole Troilus eräässä suhteessa.

CRESSIDA.

Oikein, kumpaankin nähden; hän on oma itsensä.

PANDARUS.

Oma itsensäkö? Ah, Troilus-parka! Jospa olisi!

CRESSIDA.

Se hän on.

PANDARUS.

Silloin menen vaikka avojaloin Intiaan.

CRESSIDA.

Hän ei ole Hector.

PANDARUS.

Omako itsensä? Ei, hän ei ole oma itsensä. — Jospa olisikin oma itsensä! No niin, tuolla ylhäällä on jumalat; aika auttaa tai kaataa. — Ah, Troilus, ah, jos minun sydämeni olisi tuon tytön ruumiissa! — Ei, Hector ei ole parempi mies kuin Troilus.

CRESSIDA.

Pyydän anteeksi.

PANDARUS.

Hän on vanhempi.

CRESSIDA.

Anteeksi, anteeksi!

PANDARUS. Toinen ei ole vielä siihen mittaani päässyt; toista sanot, kun se toinen pääsee siihen mittaani. Hector ei saa hänen älyään koko tänä vuonna.

CRESSIDA.

Eikä sitä tarvitsekaan, kun hänellä on omansa.

PANDARUS.

Eikä hänen ominaisuuksiaan.

CRESSIDA.

Siitä ei haittaa.

PANDARUS.

Eikä hänen kauneuttaan.

CRESSIDA.

Se ei häntä kaunistaisi; hänen omansa on parempi.

PANDARUS. Sinä et osaa arvostella, tyttö. Itse Helenakin tässä taannoin vanhoi, että Troilus, mitä ruskeaan pintaan tulee — sillä se hänellä on, se täytyy minun tunnustaa — mutta ei sentään ruskeakaan —

CRESSIDA.

Ei, vaan ruskea.

PANDARUS.

Niin totisesti, totta puhuakseni, ruskea eikä ruskea.

CRESSIDA.

Totta puhuakseni, totta eikä totta.

PANDARUS.

Hän korotti hänen ihoväriänsä yli Pariin.

CRESSIDA.

Mutta onhan Pariilla tarpeeksi väriä.

PANDARUS.

On kyllä.

CRESSIDA. Siis Troiluksella olisi sitä liikaa. Jos hän korotti hänen väriänsä, niin on se kai heleämpää kuin tuon toisen; jos tällä on tarpeeksi väriä ja toisella vielä enemmän, niin on tämä liian tulista ylistystä sopiakseen hyvään ihoväriin. Yhtä hyvin Helenan kultainen kieli olisi voinut ylistää Troilusta hänen kuparinokkansa tähden.

PANDARUS.

Vannon luulevani, että Helena rakastaa häntä enemmän kuin Parista.

CRESSIDA.

Silloin se kreikatar totisesti on aika ilveilijä.

PANDARUS. Olen varma, että näin on laita. Hän lähestyi häntä taannoin tuolla pyöreässä ikkunassa: — ja tiedäthän, että Troiluksella ei ole enempää kuin kolme tai neljä karvaa poskessa.

CRESSIDA. Tosiaan, viinurinkin laskutaito jo riittäisi häthätää laskemaan ykköset yhteen.

PANDARUS. Niin, hän on sangen nuori, ja kuitenkin hän noin vain kaapaton nostaa kolmea naulaa vaille saman verran kuin veljensä Hectorin.

CRESSIDA.

Niinkö nuori mies, ja jo niin vanha kaappaaja?

PANDARUS. Mutta todistaakseni sinulle, että Helena häntä rakastaa: — hän tuli ja laski valkoisen kätensä hänen halkinaiselle poskelleen, —

CRESSIDA.

Juno armahtakoon! Mistä siihen tuli halkeama?

PANDARUS. No, tiedäthän, että siinä on kuoppa. Minusta hänen hymyilynsä kaunistaa häntä enemmän kuin ketäkään toista miestä koko Phrygiassa.

CRESSIDA.

Oo, hän hymyilee mahtavasti.

PANDARUS.

Eikö totta?

CRESSIDA.

Oo, aivan niin kuin pilvi syksyllä.

PANDARUS.

No, no, hiljaa! — Mutta näyttääkseni toteen, että Helena rakastaa Troilusta, —

CRESSIDA.

Troilus kyllä sen näyttää, jos te saatte sen toteen.

PANDARUS. Troilusko? Hän, joka ei huoli hänestä enempää kuin minä tyhjistä munasta.

CRESSIDA. Jos te pidätte tyhjistä munasta, niinkuin pidätte tyhjistä päästä, niin syötte kai kuoret kananpoikina.

PANDARUS. En voi muuta kuin nauraa, kun ajattelen, kuinka hän kutitteli hänen poskeaan: — toden totta, hänellä on ihmeteltävän valkea käsi, se täytyy minun tunnustaa, —

CRESSIDA.

Kiduttamattakin.

PANDARUS.

Ja sitten hän ottaa keksiäkseen valkoista karvaa hänen poskestaan.

CRESSIDA.

Voi, vaivaista poskea! Moni ruuppa on rikkaampi.

PANDARUS. Mutta siitäkös nauru syntyi! Kuningatar Hecuba nauroi niin, että silmät tulvivat.

CRESSIDA.

Myllynkiviä.

PANDARUS.

Ja Cassandra nauroi.

CRESSIDA. Oli kai hillitympi tuli hänen silmänsä padan alla. Tulvivatko hänenkin silmänsä?

PANDARUS.

Ja Hector nauroi.

CRESSIDA.

Mutta mitä sitten niin miehissä naurettiin?

PANDARUS.

He, sitä valkoista karvaa, jonka Helena keksi Troiluksen poskesta.

CRESSIDA.

Jos se olisi ollut viheriä, niin olisin minäkin nauranut.

PANDARUS.

He eivät niinkään nauraneet sitä karvaa, kuin hänen sievää vastaustaan.

CRESSIDA.

Mitä hän vastasi?

PANDARUS. Helena sanoi: "Tässä on kaksikuudetta karvaa teidän poskessanne, ja yksi niistä on valkoinen."

CRESSIDA.

Sehän oli hänen kysymyksensä.

PANDARUS. Niin oikein; siitä ei kysymystäkään. "Kaksikuudetta karvaa", sanoi Troilus, "ja yksi valkoinen; se valkoinen karva on isäni, ja kaikki muut hänen poikiaan." — "Jupiter!" sanoi Helena, "mikä noista karvoista on Paris, minun miehieni?" — "Se sarvipää", sanoi Troilus; "nyhtäkää se pois, ja antakaa hänelle." Ja siitä syntyi semmoinen nauru, ja Helena punastui niin, ja Paris suuttui niin, ja kaikki muut

nauroivat niin, ettei ollut loppua tulla.

CRESSIDA.

Mutta nyt se tulkoon, sillä tätä on jo liian kauan kestänyt.

PANDARUS.

No niin, orpanaiseni, sanoin sinulle jotakin eilen; mieti sitä.

CRESSIDA.

Niin teenkin.

PANDARUS. Vannon, että se on totta: hän itkee sinua, niinkuin olisi huhtikuussa syntynyt.

CRESSIDA.

Ja minä kasvan hänen kyynelvesissään, niinkuin toukokuussa nokkonen.

(Peräymissoitto kuuluu.)

PANDARUS.

Kuulkaa! Palaavat taistelukentältä. Nouskaamme tuonne ylös, ja katselkaamme, kun kulkevat tästä ohi Ilioniin. Tule, orpana, rakas Cressida-orpana!

CRESSIDA.

Niinkuin tahdotte.

PANDARUS.

Tässä, tässä; tässä on erinomainen paikka; tästä me näemme mainiosti. Sanon sinulle kaikkien nimet, sitä mukaa kuin kulkevat ohi, mutta huomaa Troilusta ennen muita.

CRESSIDA.

Älkää puhuko niin lujaa.

(Aeneas kulkee näyttämön poikitse.)

PANDARUS. Tuo on Aeneas; eikös ole muhkea mies? Hän on Troian parhaita, sen minä sanon. Mutta huomaa Troilusta; kohta saat hänet nähdä.

CRESSIDA.

Kuka se tuo on?

(Antenor kulkee ohi.)

PANDARUS. Se on Antenor; sukkelapäinen mies, sen minä sanon, ja sangen kelpo soturi. Hän on niitä Troian parhaita älyniekkoja, ja sievä mies ulkonäöltään. — Milloin tulee Troilus? — Kohta saat nähdä Troiluksen; kun näkee minut, niin saat nähdä että nyökkäyttää päätään.

CRESSIDA.

Antaako hän teille nyökkäyksen?

PANDARUS.

Saat nähdä.

CRESSIDA.

Jolla on, sille annetaan.

(Hector kulkee ohi.)

PANDARUS.

Tuo on Hector, tuo, tuo, näetkös, tuo! Siinä on miestä! — Niin, niin, Hector sinä! — Siinä, orpana, uhkea mies! — Oi, sinä uhkea Hector! — Näetkös, kuinka hän katsoo! Siinä on ryhtiä! Eikös olekin uhkea mies?

CRESSIDA.

Oi, uhkea mies!

PANDARUS. Eikös olekin? Se tekee miehen sydämmen oikein hyvää. Katsos noita kuhmuja hänen kypärässään! Katsos tuonne, etkös näe? Katsos: tuossa! Se ei ole mikään leikin-asia. Siinä sitä on isketty! Kestäköön sen toinen, jos voi. Ne ne vasta ovat kuhmuja!

CRESSIDA.

Ovatko ne miekan lyömiä?

(Paris kulkee ohi.)

PANDARUS. Miekanko? Minkä hyvänsä, se on hänelle yhtä; vaikka itse paholainen tulisi, hän ei siitä piittaa. Jumal'avita, oikein tekee sydämmen hyvää! — Tuolla tulee Paris; tuolla tulee Paris; katsos: tuolla, orpana! Eikös hänkin ole komea mies? Eikös olekin? — Noin vain, tuo on mainiota! — Kuka se sanoi, että hän tänään tuli haavoitettuna kotiin? Hän ei ole haavoittunut. Oi, se tekee Helenan sydämmen hyvää! Ah, kunhan nyt saisin nähdä Troiluksen! — Saat kohta nähdä Troiluksen.

CRESSIDA.

Ken se tuo on?

(Helenus kulkee ohi)

PANDARUS.

Se on Helenus. — Missä ihmeessä se Troilus viipyy? — Se on Helenus.
— Ei ole varmaankaan lähtenyt liikkeelle tänään. — Se on Helenus.

CRESSIDA.

Osaako Helenus taistella, setä?

PANDARUS. Helenusko? Ei; — osaa; taistelee jokseenkin hyvin. — Missä ihmeessä se Troilus on? — Kuules! Etkö kuule? Kansa huutaa: Troilus! — Helenus on pappi.

CRESSIDA.

Mikä luikistelijä se tuolla hiipii?

PANDARUS. Missä? Tuollako? Se on Deiphobus. — Ei, se on Troilus. Siinä, orpana, se vasta mies on! — Hm! — Uljas Troilus, ritariston ruhtinas!

CRESSIDA.

Vaiti! Hävetkää! Vaiti!

PANDARUS. Katsele häntä; tarkkaa häntä! — Oi, uljas Troilus! — Katsele tyystin häntä, orpana; näetkös, kuinka hänen miekkansa on hurmeessa ja kypärä enemmän rouhittu kuin Hectorin? Ja katsanto sitten, ja käynti! — Oi, ihmeteltävä nuorukainen! Ei vielä täyttänyt kolmea kolmatta. Noin vain, Troilus, noin vain! Jos minulla olisi sulotar sisarena tai jumalatar tyttärenä, niin saisi hän valita kumman tahtoo. Mikä ihmeteltävä mies! — Paris? — Paris on rojua hänen rinnallaan; lyön vetoa, että Helena, jos voisi vaihtaa, antaisi silmän väliä.

(Sotureita kulkee ohi.)

CRESSIDA.

Tuossa tulee lisää.

PANDARUS.

Aaseja, hölmöjä, moukkia! Kaunoja ja akanoita, kaunoja ja akanoita! Lientä ruoan päälle! Troiluksen silmäin edessä voisoin elää ja kuolla. Älä noita katso, älä! Kotkat ovat menneet. Variksia ja naakkoja, variksia ja naakkoja! Olisin ennen Troiluksen tapainen mies kuin Agamemnon kaikkine kreikkalaisineen.

CRESSIDA.

Kreikkalaisten joukossa on Achilles, joka on parempi mies kuin Troilus.

PANDARUS.

Achilles? Kärnymies, juhta, oikea kameeli.

CRESSIDA.

No, no!

PANDARUS. No, no? — Mitä, eikö sinulla ole älyä? Eikö sinulla ole silmiä? Tiedätkö, mikä mies on? Eikö sukuperä, kauneus, soma vartalo, puhelahja, miehuus, oppi, hienous, hyve, nuoruus, aulius ja niin edespäin ole se suola ja höyste, joka miehen maustaa?

CRESSIDA. Niin, tuollaisen hakkeluksen, joka sopii höystöksi piirakkaan; mutta silloin onkin miehen höystö mennyt.

PANDARUS. Sinä olet se nainen! Kukaan ei tiedä, mihin väistö-asentoon milloinkin turvaat.

CRESSIDA. Selälläni turvaan ruumistani, älylläni turvaan juoniani, vaitiololla kunniaani, naamarilla kauneuttani ja teillä näitä kaikkia. Nämä ovat asentoni, ja varokeinoja mulla on tuhansittain.

PANDARUS.

Sanoppa yksikin niistä varokeinoistasi.

CRESSIDA. Sitä varon teille sanoa, ja siinäpä se onkin paras varokeinoni. Jos en voi varoa pistolta sitä, mitä varoa tahtoisin, niin voin ainakin sen verran varoa, etten sano teille, miten piston sain, paitsi jos se niin turpoaa, ettei sitä enää voi peittää, ja silloin ovat kaikki varokeinotkin turhat.

PANDARUS.

No, sinä olet se!

(Troiluksen kantapoika tulee.)

POIKA.

Herrani, prinssi, tahtoisin heti teitä puhutella.

PANDARUS.

Missä?

POIKA.

Omassa kodissanne; siellä paraikaa riisuu aseitaan.

PANDARUS.

Sano hänelle, poikaseni, että tulen.

(Kantapoika menee.)

Pelkään, että hän on haavoittunut; hyvästi, orpanaiseni!

CRESSIDA.

Hyvästi, setä!

PANDARUS.

Tulen takaisin tuossa paikassa, orpanaiseni.

CRESSIDA.

Mitä tuomaan, setäseni?

PANDARUS.

Lemmenlahjan Troilukselta.

CRESSIDA.

Ja sillä lahjall' aiot — parittaa. —

(Pandarus menee)

Hän valat, kyyneleet ja lahjat tarjoo,

Ja niillä toisen pyyteitä hän varjoo.

Mut Troilus mulle paljo tutump' on,

Kuin mitä näyttää peili Pandaron.

Toki emmin. Enkel' anottaiss' on nainen,

Ja sitten tyhjää: hetken ilo vainen.

Et paljon tiedä, jos et tiedä, tyttö,

Ett' yltyy halutessa lemmen syttö,

Ja että palavampi aina mies

On saamattaan, kuin saavansa jos ties.

Minulle lempi antoi ohjeen korjan:

Jos myönnät, herran saat, jos kiellät, — orjan.

Mua uskollinen lempi johdattaa,

Mut sit' ei silmistäni nähdä saa.

(Menee.)

Kolmas kohtaus.

Kreikkalaisten leiri. Agamemnonin teltan edusta.

(Torventoitauksia. Agamemnon, Nestor, Ulysses, Menelaus

y.m. tulevat.)

AGAMEMNON.

Te, ruhtinaat,
Mist' on tuo tuskan kelta poskillanne?
Se suuri esilause, jolla toivo
Kaikk' alkaa askareemme päällä maan,
Kutistui tyhjiin. Haitakkeita karttuu
Suursuuntaisimpain urotöiden suoniin,
Kuin pahkat, liian nesteen virtauksesta,
Pilaavat ylvään kuusen, kutistain
Sen solut, että kieroksi se kasvaa.
Eik' uutta meille tämä pettymys,
Ett' yhä seisoo Troia, vaikka sitä
Jo kahdeksatta vuotta piiritämme;
Kosk' entisetkin sotaretket kaikki,
Joist' aikakirjat kertoo, ovat nurin
Ja myttyyn menneet vastoin tarkoitusta
Ja sitä mielikuvaa, jonka niistä
On turhaan toivo luonut. Miks siis, prinssit,
Punastuin toimiamme katselette,
Häveten niitä, vaikka tämän viivyn
Vain suuri Zeus sai aikaan koitellakseen,
Kuink' uuras ihmisten on kestävyys?
Sen kullan puhtautt' onnen hymyillessä
Et huomaa, jolloin pelkuri ja uljas,
Viisas ja hupsu, oppinut ja tyhmä,
Tyly ja hellä, kaikk' on yhdenlaiset.
Mut onnen otsalla kun myrskyt riehuu,
Erotus silloin jättipohtimellaan
Ravistaa kaikki, välppää kaunat pois;
Täyspainoiset ja valiot vain jäävät
Hyveestä rikkaina ja puhtaina.

NESTOR.

Kumartain pyhää valtaistuintasi,
Suur' Agamemnon, viime sanas Nestor
Vakuuttaa tahtoo. Onnen voittaminen
Se miestä koittaa. Kun on meri tyyni,
Niin venhokin sen sulo-parmailla
Soluvi rinnan suurten laivain kanssa.
Mut kun tuo tappelija Boreas
Saa lauhan Thetiin suuttumaan, niin, katso,
Tukeva haaksi halkoo vesivuoret
Ja kahden marjan elementin kesken
Niin hyppelee kuin Perseuksen ratsu.
Miss' on nyt korska venho, jonka heikot
Ja ohukaiset laidat voiman kanssa
Tek' äsken kilpaa? Satamaan on mennyt,
Jos sit' ei ole hörpännyt Neptunus.
Näin onnen myrskyssäkin tositarmost'
Erottuu valhetarmo; päivänpaisteess'
Enemmän karjan haittana on paarma
Kuin tiikeri; mut murskaava kuin myrsky
Kumaraan painaa pahkuraiset tammet
Ja suojaa etsii karpäset, niin silloin
Olento uljas, raivon kiihtämänä,
Saa raivomielen, soittaa myrskyn virttä
Ja onnen toraan ärjyy.

ULYSSES.

Agamemnon,
Suur' valtias, sa, Hellaan ponsi, tarmo,
Väkemme sydän, sielu, ainut voima,
Joss' yhdistyä tulis kaikkein mieli

Ja kaikkein tahto, — Ulyssesta kuule.
Vaikk' aivan hyväksynkin puheenne —
(Agamemnonille.) Sun, jonka arvon, mahdin eessä nöyrryn,
(Nestorille.) Ja sun, jonk' iäkkyyttä kumarran —
Puheenne nuo, joist' on niin ylväs toinen,
Ett' Agamemnon vois ja Hellaan käsi
Sen vaskeen piirtää, — toinen samanmoinen,
Jonk' arvon-Nestor hopeaan vois juottaa
Ja ilmasiteill', yhtä lujilla
Kuin taivaan napa, kaiken Hellaan korvan
Näin kieleens' älykkääseen kiinnittää, —
Niin suvaitkaatte toki, — sinä, suuri, —
Ja sinä, viisas. — Ulyssesta kuulla.

AGAMEMNON.

Ithakan prinssi, puhu; yhtä varmaan
Ei tyhjää puhetta ja turhaa sanaa
Sun suustas lähde, kuin on tietty että
Thersiteen riettaan koirankidasta
Ei äly, tieto eikä soitto soi.

ULYSSES.

Tuo yhä ylväs Troia oisi maassa
Ja Hectorinkin miekka herraton,
Jos näit' ei oisi syitä:
Lamassa kaikk' on valtajärjestys;
Niin monta kuin on Kreikan telttaa tuossa
Lutona kentällä, niin monta myös on
Lutoa eriseuraa keskessämme.
Jos päällikkö ei ole niinkuin pesä,
Johonka kaikki medentuojat kertyy,
Niin mistä mettä? Naamioitse arvo,
Niin naamariss' on kehnoin yhtä kaunis.
Jo taivaat, tähdet ja tää keskus, maakin,
Ne arvon tietävät ja paremmuuden,
Asennot, kiertoajat, suhteet, vuorot,
Tavat ja toimet, kukin paikkansa.
Siks aurinko, tuo loisto-planeetta,
On ylhän matkan päässä istuimellaan
Muist' erillään; sen terveellinen silmä
Parantaa pahan tähden turmakatseen
Ja pitää ohjissaan kuin valtakäsky
Hyvän ja pahan. Mut jos planeetat
Sekaisin harhaisivat, ristiin rastiin,
Mitk' ennusmerkit, rutot, kapinat,
Maanjäritykset, merenmyllerrykset,
Mik' ilmainmelske, mullistus ja kauhu
Hajoittais, raastais, pirstais, juurta jaksain
Hävittäis yhteen-vihittyjen valtain
Sovun ja rauhan! Oi! kun horjuu arvo,
Tuo kaikkein suurten suunnitelmain vipu,
Niin toimi potee. Kuinka yhdyskunnat.
Ammattiseurat, oppineiden luokat,
Etäisten rantamaiden välikauppa,
Esikois-oikeudet ja suku-edut.
Iän, kruunun, vallan, opin etuudet
Pysyisi voimass ilman arvoa?
Pois arvo vie, se soiton kieli sorra,
Niin soraäänät soivat; kaikki kääntyy
Toistansa vastaan; suluss' olleet vedet
Povensa nostaa yli äyräittänsä
Ja nielauksess' ahmaa vankan maan;
Väkevä tulee heikon käskijäksi;
Isänsä tappaa hurja poika; voima
On oikeutta; niin, oikeus ja vääräys —

Nuo, joiden iki-riitaa laki valvoo, —
Nimensä menettävät, samoin laki.
Näin kaikk' on väkivaltaa; väkivalta
Käy mielivallaks, mielivalta himoks;
Ja himo, mailman susi, — apureinaan
Niin väkivalta niinkuin mielivalta, —
Maailman nielee saaliinaan ja vihdoin
Syö itsensäkin. Suuri Agamemnon,
Tuollainen sekasorto tukahduksen
On seuraus, jos arvo kuristetaan.
Ja tämä arvon halveksinta aina
Käy taapäin askeleen, kun koittaa nousta.
Päämiestä pilkkaa se, ken häntä porrast'
On alempana; tätä seuraava,
Ja seuraava taas tätä; aste asteelt',
Ens' askeleesta esimiestä vastaan,
Näin tauti kasvaa, kateen kuumeeks yltyy,
Vert' imeväksi, kalvaaks kilpailuksi;
Ja tämä kuume, eikä oma tarmo,
On Troian turvana. Siis Troian vahti
On meidän heikkous, ei sen oma mahti.

NESTOR.

Ulysses ilmaissut on älykkäästi
Sen kuumeen, jota meidän voimat potee.

AGAMEMNON.

Kun taudin luonteen olet keksinyt.
Niin mikä rohdoksi?

ULYSSES.

Tuo suur' Achilles,
Jonk' yleinen on huuto julistanut
Väkemme ponneksi ja jäntereeksi,
On saanut korvat täyteen maineen ilmaa
Ja, arvoons' ihastuen, teltassaan
Vain loikoo, ilkkuin töitämme. Patroclus
Samassa rypee vuoteessa ja laskee
Rivoja sutkiansa pitkin päivää;
Eleillä naurettavan kömpelöillä —
Joit' ilkamus se sanoo matkinnaksi —
Meit' osoittelee; usein, Agamemnon,
Ylevää majesteettiuttas ilkkuu;
Kuin näyttelijä-kolho, — jonka äly
On polvitaiveessa ja jolle hauskaa
On kuulla haastelua puisevaa,
Jot' askeleet ja sillan palkit pitää, —
Hän surkeasti liioitellen matkii
Sun suuruuttasi; ääni hällä on kuin
Halenneen kellon, puhe kangertaa,
Niin että jos sen karjuis suustaan Typhon,
Se liialta jo tuntuis. Tuota rupaa
Achilles-julku, patjall' oikoillen,
Povensa pohjast' isoon ääneen nauraa:
"Sep' oivaa! — Ilmi Agamemnon! Matki
Nyt Nestoria, ry'i, näpli partaas,
Kuin hänkin puhett' alkaissaan." Työn tekee;
Se vastaa niinkuin pohja etelää
Ja sopii niinkuin Vulcanus ja Venus.
Achilles-jumala vain huutaa: "Oivaa!
Ilmetty Nestor! Matki nyt, Patroclus,
Kuink' öisessä hän häikäss' asestautuu."
Ja silloin kaikki vanhan heikkoudet
Ivaksi tehdään: kuinka yskii, rykii
Ja koperoi kuin rampa kaulustaan,

Jot' ei saa hakaan. Ritar' Uljas nauruun
On kuolla, huutaa: "Riittää jo, Patroclus;
Tuo teräksestä kylkiluut, ma muuten
Ilosta pakahdun." Näin kaikkein meidän
Ominais-tavat, kyvyt, luonnonlahjat,
Yleiset ansiot ja yksityiset,
Työt, suunnitelmat, käskyt, valmistukset,
Kehotteet taisteluun ja rauhan hankkeet.
Häviö, voitto, tosi, valhe, kaikki
On tämän parin ivan-aineena.

NESTOR.

Ja näiden kahden esimerkki — jotka,
Niinkuin Ulysses sanoo, huhu kruunaa
Jo vallan loistolla — se moneen tarttuu.
Ykspäinen Ajax on ja viskoo päätään
Ja uhmailee niin kuin tuo harteva
Achilleskin; jää telттаansa kuin hänkin;
Kestitsee puolueita; sotaa moittii
Kuin mikä oraakeli; ja Thersiteen,
Tuon konnan, joka herjaa lyö kuin rahaa,
Likaamaan panee meitä kommillaan,
Pilaamaan, heikontamaan asemaamme,
Vaikk' ilmankin jo vaara ahdistaa.

ULYSSES.

On politiikka heistä pelkuruutta,
Sodassa älyn turhaks katsovat,
Varullisuutta moittivat, ei mikään
Pait nyrkki kelpaa. Tyyni hengen toimi,
Jok' arvaa, kuinka mont' on lyöpää kättä,
Kun tarve vaatii, ja jok' uuraalla
Äyllä tutkii vastustajan voimaa,
Se heist' ei sormen arvoista, — on muka
Tohua, kynäsotaa, laiskan työtä;
Niin että murrin, joka muurit ruhjoo
Jykeillä, kieppuvilla painoillaan,
On arvokkaampi rakentajan kättä
Tai niitä, jotka tarkall' äyllään
Panevat taitavasti koneen käymään.

NESTOR.

Jos se on totta, niin Achilleen ratsu
On monen Thetiin pojan arvoinen.

(Torventoitus kuuluu.)

AGAMEMNON.

Haa! Mistä toitus? Katso, Menelaus.

MENELAUS.

Troiasta.

(Aeneas tulee.)

AGAMEMNON.

Mitä täältä etsitte?

AENEAS.

Tää suuren Agamemnoninko telttä?

AGAMEMNON.

Tää.

AENEAS.

Airuen ja prinssin sallitaanko
Kuninkaan korviin tuoda hyvät tiedot?

AGAMEMNON.

Paremmen turvan kuin Achilleen käsi
Suo kaikki Kreikan päät, jotk' yhteiseksi
Sanovat pääkseen Agamemnonia.

AENEAS.

Hyvä lupa, vahva turva! Mutta kuinka
Voi hänen valtakatseillensa outo
Erotaa hänet muista kuolevista?[4]

AGAMEMNON.

Mitä?

AENEAS.

Niin vain siksi kysyn, että voisin
Omistaa hälle kunnioitukseni
Ja nostaa poskilleni punastuksen
Niin siveän kuin Koitar, kun se nuoreen
Luo Phoiboon kainon katseen. Kuka on
Se valta-jumala ja miesten pää?
Ken on se suuri, ylväs Agamemnon?

AGAMEMNON.

Tuo Troian mies meit' ivaa, taikka ovat
Siroja hovikoita troialaiset.

AENEAS.

Siroja hovikoita, lempeitä
Kuin enkelit; niin rauhass' ovat aina;
Mut sotia jos tulee, heill' on sappi,
Käs' luja, vahvat jänteet, kelpo miekat,
Ja, jos suo Jupiter, ei miehuudessa
Heill' ole vertaa. Mutta vait, Aeneas!
Vait, troialainen! Sormi huulille!
Menettää kaiken arvon kehun sana,
Jos kehuttu on itse kehujana,
Mut vihamies jos vasten mieltään kiittää,
Niin saamme kirkkaan ikimaineen niittää.

AGAMEMNON.

Aeneas nimennekö, Troian mies?

AENEAS.

Niin, Kreikan mies.

AGAMEMNON.

Mik' asianne?

AENEAS.

Anteeks,

Se Agamemnonin on korvaa varten.

AGAMEMNON.

Hän Troiasta ei mitään salaa kuule.

AENEAS.

En tulekaan ma tänne kuiskaamaan;
Ma räikkätorvell' avaan hältä korvat
Ja panen käymään huomion, ja sitten
Ma puhun.

AGAMEMNON.

Puhu vapaasti kuin tuuli;
Nyt Agamemnonin ei makuu aika;
Ja jotta tiedät, ett' on valveilla,
Hän itse sanoo sen.

AENEAS.

Siis vaski-äänes

Kajauta, torvi, kautta kählään leirin,
Ja Kreikan joka urhon anna kuulla,
Ett' ääneen Troia lausuu, mitä aikoo.

(Torventoitus.)

Suur' Agamemnon! Prinssi Troiass' on, —
Sen nimi Hector, Priamuksen poika, —
Jonk' on tää pitkä, velto aselepo
Jo ruostuttanut. Mun hän tänne laittoi
Sanomaan näin: Kuninkaat, prinssit, herrat!
Jos kreikkalaisten parhaimmiss' on ketään,
Ken kunnialle lepons' altistaa,
Ken mainett' etsii eikä vaaraa pelkää,
Ken tuntee voimansa, mut arkuutt' ei,
Ken armastaan ei lemmi sanoin yksin, —
Ei valhevaloin, joita huulin vannoo —
Vaan kaunottarens' arvon tohtii muussa
Kuin lemmen painisilla julistaa,
Sen kaksintaisteluun ma vaadin. Hector,
Näet, Kreikanmaan ja Troian miesten nähden
Todistaa tahtoo — koittaa ainakin —,
Ett' ehomp' on ja taatump' eukko hällä,
Kuin mitä koskaan syyli Kreikan mies.
Jos teiss' on miestä lemmess' uskollista,
Niin leirinne ja Troian muurin väliin
Huomenna hänet torvi taistoon kutsuu.
Jos saapuu ken, niin kiittää häntä Hector;
Jos ei, niin sanoo Troiaan palatessaan,
Ett' ahavoittuneet on kreikattaret,
Ei keihään-iskun arvoiset. Se siitä.

AGAMEMNON.

Tuo lempijäimme tietoon saatetaan;
Sen mielistä jos tääll' ei lie, niin kotiin
Ne kaikki jäi. Täss' ollaan sotureita;
Ja pelkuriks en sitä väittää emmi,
Ken lempinyt ei ole eikä lemmi.
Mies lempiharras esiin astukoon;
Jos muit' ei ole, itse valmis oon.

NESTOR.

Ja sano Nestorista, joka oli
Jo täys mies, Hectorin kun isoisä
Viel' imi rintaa: hän on vanha nyt;
Mut jos ei meidän miehiss' ylimystä,
Jok' intomielin puoltais armastaan,
Niin sano, että kultakypärään
Ma hopeaisen peitän partani,
Käsvarren kuivan puen rautahihaan
Ja näytän hälle, ett' ol' eukkoni
Somempi hänen mummoaan ja kaino
Jos kukaan. Hänen nuoruutensa merta
Ne vastaa kolme tilkkaa vanhan verta.

AENEAS.

Varjelkoon moisest' epänuoruudesta!

ULYSSES.

Amen!

AGAMEMNON.

Kätenne, jalo prinssi Aeneas!
Aluksi saatan teidät telттаamme.
Achilles saakoon kuulla sanomanne
Ja telтта teltalt' ylimykset kaikki.
Te jalon vihollisen vieraaks tänne

Pitoihin jääkää ennen lähtöänne.

(Kaikki menevät paitsi Ulysses ja Nestor.)

ULYSSES.

Nestor, —

NESTOR.

Niin, mitä sanookaan Ulysses?

ULYSSES.

Mull' aivoissani siittymäss' on aatos;
Te olkaa aika, joka muovaa sen.

NESTOR.

Mik' aatos?

ULYSSES.

Tämä: tylppä kiila halkoo
Visaisen pölkyn; röyhkeyden luste,
Jok' uhkeass' Achilleessa jo täysin
On kypsynyt, se täytyy niittää pois;
Sen ruuhka muuten leviää ja versoo
Ja peittää meidät kaikki.

NESTOR.

Niin, mut miten?

ULYSSES.

Tuo haasto, jonka uljas Hector laittoi,
Vaikk' oli yleinen sen sananmuoto,
Tarkoitti etupääss' Achillesta:

NESTOR.

Tarkoitus selvä on, kuin kokonaisuus,
Jok' yksiköist' on pienist' yhdistetty.
Jos tämä julaistaan, niin vannon, että
Achilles, vaikk' ois aivons' yhtä kuivat
Kuin Libyan hiekka, — kyllin kuivat ovat,
Apollo tietköön! — nuolen nopeudella
Ja tuokiossa huomaa, että häntä
Se tähtää haasto Hectorin.

ULYSSES.

Ja ajaa hänet toimeen, niinkö?

NESTOR.

Niin,

Ja parast' oiskin. Kuka, pait Achilles,
Vois Hectorilta kiistää kunniaa
Ja mainetta? Vaikk' oiskin kaikki pilaa,
Niin paljo riippuu tästä kokeesta.
Täss' älyäisi Troian maajas maku
Jo meidän maineen nousun. Usko pois,
Tään hullun kiistan mukaan arvoamme
Vastedes arvioidaan. Sillä tulos,
Vaikk' yksityistä koskee, yleisenkin
On hyvän taikka pahan mittapuuna;
Ja moinen näytelehti — vaikk' on rahtu
Vain koko kirjaan nähden — lapsen hahmoss'
Esittää, mikä jättiruho tästä
On nousemassa. Meidän valikoimaks
Hectorin kilpailija otaksutaan;
Ja vaali, yhteismielen ilmaisu,
Perustuu ansioon; se kaikkein hyveist'
Ikäänkuin ydinmehuks kiehittää
Tuon yhden miehen. Hän jos alle joutuu,

Kuink' eikö paisu miehuus voittajissa,
Terästäin heissä itseluottoa!
Jos tätä autetaan, niin joka jäsen
On ase yhtä tehokas, kuin koskaan
Sen käyttämä on miekka taikka jousi.

ULYSSES.

Anteeksi suokaa: — Hectoria vastaan
Achilles ei saa mennä. Näyttäkäämme
Kuin saksat ensin huonoin tavaramme;
Se ehkä ostetaan; jos ei, niin näyttää
Paremmen kiilto vielä paremmalta.
Ei sallia saa koskaan, ett' Achilles
Ja Hector kilpailemaan joutuvat;
Häpeä tästä koitukoon tai maine,
Niin kaksi kummaa seuraa kumpaakin.

NESTOR.

Ja mitkä? Niit' ei näe vanhan silmä.

ULYSSES.

Se maine, mink' Achilles sais, se kaikkein
Tulisi osaks, jos ei pöyhkä ois hän.
Mut liiaks on jo hävytön; ja ennen
Saharan auringossa kärventyisin
Kuin hänen silmäins' ivan poltteessa,
Jos Hectorin hän voittaa; jos taas kaatuu,
Niin parhaan sankarimme häpeään
Nimemme särkyisi. Ei, arpokaamme
Ja keinoilkaamme niin, ett' Ajax-kolhon
Osaksi arpa lankee. Meidän kesken
Hänelle antakaamme etuarvo;
Se tekee hyvää suuren Myrmidoonin,[13]
Jok' ahmii suosiota; harja laskee,
Jok' ylpeämp' on taivaan kirjokaarta.
Jos tyhmä Ajax voittaa, silloin häntä
Kehumme kilvan; vaan jos menettää,
Jää meille aina maine, ett' on meillä
Uroja parempia. Kuinka käykin,
Niin juoni tarkoittaa vaan sitä seikkaa,
Achilleelta ett' Ajax siivet leikkaa.

NESTOR.

Ulysses,
Jo alan neuvojesi makuun päästä,
Ja heti niitä Agamemnonille
Vien maistimiksi. Hänen luokseen joutuin!
Noin toinen koira tukkii toisen suun,
Kun syötiks heität kateuden luun.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Kreikkalaisten leiri.
(Ajax ja Thersites tulevat.)

AJAX.

Thersites!

THERSITES. Agamemnon, niin, — mitä, jos hänessä olisi äkämiä? Koko mies täynnä, yltä yli, päästä jalkaan?

AJAX.
Thersites!

THERSITES. Ja nämä äkämat juoksisivat märkää? — Eikö silloin koko päämies olisi juoksusta märkä? Eikö se olisi oikein pakkopaise?

AJAX.
Koiria!

THERSITES.
Silloin hänestä lähtisi jotakin; nyt en näe niin märkääkään.

AJAX.
Sinä emäsuden penikka, etkö kuule? No, tunne sitten!

(Lyö häntä.)

THERSITES.
Kreikkalainen rutto sinut syököön, senkin sekarotuinen härkääpää!

AJAX. Puhu sitten, senkin homehtunut hapantaikina, puhu, taikka minä sinut koreaksi leivon.

THERSITES. Ennen minä haukun sinut älykkääksi ja hurskaaksi; mutta varon, että hevosesi pikemmin voisi oppia puheen, kuin sinä ulkomuistilta rukouksen. Lyödä sinä osaat, etkös osaakin? Raavas-rutto sinut syököön konintapoinesi!

AJAX.
Myrkkysieni! Sano, mitä on julistettu.

THERSITES.
Luuletko, että olen tunnoton, kun noin minua lyöt?

AJAX.
Mitä on julistettu?

THERSITES.
Että sinä olet narri, arvaan ma.

AJAX.
Varo, sinä piikkisika, varo! Sormiani syhyttää.

THERSITES. Jospa sinua syhyttäisi kiireestä kantapähän, ja minä saisin sinua kynsiä! Tekisin sinusta inhottavimman ruven, mitä Kreikanmaassa on nähty. Kun partioretkillä liikut, niin lyöt yhtä laiskasti kuin toisetkin.

AJAX.
Julistus, sanon minä!

THERSITES. Torut ja soimaat joka hetki Achillesta; ja kadehdit hänen suuruuttaan niinkuin Cerberus Proserpinan kauneutta, oikeinpa haukutkin häntä.

AJAX.
Rouva Thersites!

THERSITES.
Voisit häntä lyödä.

AJAX.
Möykky!

THERSITES. Hän sinut rutistaisi ruhjoksi nyrkillään, niinkuin merimies rouhentaa korpun.

AJAX.
Äpärä penikka!

(Lyö häntä.)

THERSITES.

Jatka, jatka!

AJAX.

Noidan jakkara![5]

THERSITES. No, jatka, jatka, herra härkääpää! Sinussa ei ole enempää aivoja kuin minun kynnärpäässäni. Aasintamma sinua kaitkoon, senkin rupinen aasipukari! Olet täällä muka troialaisia nutistamassa; mutta niiden arviosta, joilla on vähänkään älyä päässä, olet myyty ja hukattu kuin barbaarilainen orja. Jos yhä minua piekset, niin alan minä kantapäästäsi ja sanon tuuma tuumalta, mikä olet, senkin sisukseton möhkö!

AJAX.

Koira sinä!

THERSITES.

Mokoma rupiruhtinas!

AJAX.

Rakki sinä!

(Lyö häntä.)

THERSITES.

Mars'in tolvana! Jatka, senkin kolho, senkin kameeli, jatka, jatka!

(Achilles ja Patroclus tulevat.)

ACHILLES.

Mit', Ajax, tämä? Miksi tuota teet? —
Thersites, mikä asiana, mikä?

THERSITES.

Tuon tuossa näettehän?

ACHILLES.

Näen; kuinka niin?

THERSITES.

Katselkaa häntä.

ACHILLES.

No, niinhän teenkin; entä sitten?

THERSITES.

Mut tarkkaan häntä katselkaa.

ACHILLES.

Tarkkaanko? No niin, teenhän sitä.

THERSITES. Mutta ette kuitenkaan katsele häntä tarkkaan; sillä miksi ikänä häntä luulettekin, — Ajax hän on kuin onkin.

ACHILLES.

Tunnenhan hänet, narri.

THERSITES.

Niin, mutta se narri ei tunne itseään.

AJAX.

Siksi sinua lyön.

THERSITES. Kas, kas, kas, kas, mitä älyn pipanoita hän päästelee! Hänen viisasteluillaan on korvat noin pitkät. Minä olen nuijinnut hänen aivojaan enemmän kuin hän on poukutellut minun luitani. Voin pennillä ostaa yhdeksän varpusta, mutta hänen pia mater'insa ei maksa yhdeksättä osaakaan varpusesta. Tuo herra Ajax, Achilles, jonka on äly mahassa ja sisäkalut päässä, — sanon sinulle, mitä hänestä luulen.

ACHILLES.

Mitä?

THERSITES.

Luulen, että tuolla Ajaxilla —

(Ajax uhkaa lyödä häntä; Achilles menee väliin.)

ACHILLES.

Älä, hyvä Ajax!

THERSITES.

Ei ole älyä senkään vertaa, —

ACHILLES.

Et saa häntä lyödä!

THERSITES. Että voisi sillä täyttää Helenan neulansilmän, jonka puolesta on tullut taistelemaan.

ACHILLES.

Hiljaa, narri!

THERSITES. Minä tahdon elää hiljaa ja rauhassa, mutta narri ei tahdo: tuo, tuo tuossa, näettekö, tuo!

AJAX.

Senkin saakelin rakki! Kyllä minä —

ACHILLES.

Aiotko sinä panna älysi narrin älyn verroille?

THERSITES.

Ei, totisesti; sillä narrin äly saattaisi sen häpeään.

PATROCLUS.

Malta mielesi, Thersites.

ACHILLES.

Mistä riita?

AJAX. Minä vain käskin tuon viheliäisen tarhapöllön kertoa minulle julistuksen sisällyksen, ja silloin hän minua pistelee.

THERSITES.

Minä en ole sinun käskyläisesi.

AJAX.

Hyvä! Jatka, jatka!

THERSITES.

Minä palvelen täällä vapaaehtoisena.

ACHILLES. Sinun viimeinen palveluksesi oli väkinäistä, eikä vapaaehtoista; kukaan ei ota selkäänsä vapaaehtoisesti; Ajax oli tässä vapaaehtoinen, sinä pakonalainen.

THERSITES. Todellako? Suuri osa sinunkin älystäsi on jäntereissäsi; tai sitten ihmiset valehtelevat. Kyllä se Hector saa hyvän saaliin, kun puhkaisee teidän jommankumman aivokopan; yhtä hyvin voisi särkeä perstan ja onton pähkinän.

ACHILLES.

Joko minuakin härnäät, Thersites?

THERSITES. Ulysses ja vanha Nestor — tuo, jonka äly oli homeessa, ennenkuin teidän esi-isillänne oli kynsiäkään varpaissa — ne panevat teidät ikeeseen kuin vetohärät, joilla kyntävät auki sotaa.

ACHILLES.

Mitä? Mitä?

THERSITES.

Niin, totta totisesti! Vakoos, Achilles! Vakoos, Ajax! Vakoos parrasta!

AJAX.

Minä leikkaan kielen suustasi.

THERSITES.

Ei sillä väliä; minä puhun yhtä paljon kuin sinä, sen jälkeenkin.

PATROCLUS.

Jo riittää, Thersites; vaiti!

THERSITES.

Pitääkö minun olla vaiti, kun Achilleen narttu käskee? Mitä?

ACHILLES.

Siinä sait, Patroclus!

THERSITES. Hirsipuu teidät periköön, senkin visakallot, ennenkuin vasta tulen teltoillemme! Minä tahdon oleilla missä äly elää, ja jätän nyt tämän narrien koplan.

(Menee.)

PATROCLUS.

Hyvä, että hänestä päästiin.

ACHILLES.

Näin kautta leirimme on julistettu:
Aamulla kello viidelt' aikoo Hector
Torvilla toittottaen meidän leirin
Ja Troian väliin taistoon haastaa jonkun,
Jok' uljas mielelt' on ja väittää tohtii,
En tiedä mitä: — roskaa. Hyvästi!

AJAX.

Hyvästi! Kuka häntä vastaamaan?

ACHILLES.

En tiedä; siitä lyödään arpaa. Muuten
Mies mulla tiedoss' on.

AJAX.

Haa, sinä itse! —

Mun täytyy saada tästä lisää kuulla.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Troia. Huone Priamuksen hovilinnassa.

(Priamus. Hector, Troilus, Paris ja Helenus tulevat.)

PRIAMUS.

Näin paljo aikaa, väitteit', ihmisiä
On hukattu, ja taaskin Nestor sanoo:
"Helena päästäkää, niin vahingot —
Työn, maineen, ystäväin ja ajan hukka,
Kulut ja haavat, kaikki, mitä kallist'
On niellyt nälkänsä tää ahnas sota —
Pois pyyhitään." — Mit' arvelet sa, Hector?

HECTOR.

Vähemmän kreikkalaist' ei kukaan pelkää
Kuin minä; — sentään, mitä minuun tulee,
Ylevä valtias,
Ei nainenkaan niin herkkä mieleltään,
Niin huohka itseens' arkuutt' imemään,
Niin karkäs huutamaan: "mik' ollee seuraus?"
Kuin Hector. Rauhan haava varmuus on,
Suruton varmuus; nöyrä epäily
On viisaan soihtu, mittari, mi haavan
Syvyyttä tutkii. Menköön Helena!
Kun hänen tähtens' ensin miekkaan käytiin,
Ol' joka kymmeneskin tuhansista —

Nimittäin meistä — hänen veroisensa.
Niin monta kymmentä jos meilt' on mennyt
Asian tähden, jok' ei ole meidän,
Ja, vaikka oiskin, kymmentä ei maksais,
Niin millä järkisyyllä emme suostuis
Pois häntä antamaan?

TROILUS.

Hyi, veikko, hyi!

Isämme-laisen mahtikuninkaanko
Nimen ja maineen luotipainoiss' arvot?
Lukematonta äärettömyyttäänkö
Sa pelimarkoiss' aiot laskea?
Ja moiseen jättirunkoon sovittaa
Niin pientä vaaksa- taikka tuumamittaa
Kuin pelkuruus ja järki? Häpy, hoi!

HELENUS.

Ei ihme, että järkeen noin sa isket,
Kuin itse sitä puutut. Isämmekö
Ei vallan voimaa käyttäis järjellä,
Siks ett' on sinun puhees järjetöntä?

TROILUS.

Uneksit vain ja hourit, pappi-veikko;
Sisustat kintaas järjellä. Näin lasket:
Sua, tieten, vihollinen vahingoittaa,
On, tieten, vaaraks paljastettu miekka,
Ja mist' on haittaa, sitä järki pakoo.
Mik' ihme siis, jos Helenus, kun näkee
Aseissa kreikkalaiset, järjen siivet
Sitoopi kantapäihinsä ja pakoo
Kuin tähti, radalt' eksynyt, tai Hermes
Zeun sättimänä. Järkeä jos saarnaat,
Niin oves sulje, nuku! Jänön tavat
Saa kunnia ja miehuus, järkisyytä
Jos niille syötät. Aina kylmä järki
Sai maksan kalpeaks ja tarmon särki.

HECTOR.

Sen arvoinen ei ole, mitä meille
Hän maksaa.

TROILUS.

Arviosta arvo riippuu.

HECTOR.

Ei yksityisen arviosta; arvo
On yhtä paljo siinä, kuink' on kallis
Se itsessään, kuin miks se arvioidaan.
Typerää epäjumaluutt' on tehdä
Palvonta suuremmaksi jumalaa.
Vain itsepäinen houru moiseen kiintyy,
Jonk' avut vain on sairaan kuvitelmaa
Ja jok' ei vastaa tekoarvoaan.

TROILUS.

Min' otan tänään vaimon; valintaani
Mun ohjaa tahtoni, ja tahdon suuntaa
Kaks opast' oivaa, silmä sekä korva,
Jotk' ohi himoksen ja järjen särkkäin
Sit' ohjailevat. Kuinka voisin jättää —
Vaikk' inhoisikin tahto valintaansa —
Valitun vaimoni? En tästä pääse,
Jos kunniaa en tahdo menettää.
Takaisin vietkö kauppiaille silkin,

Jonk' olet tahrinut? Tai ruoan tähteet
Mätätkö likaviemäriin, kun vatsas
On täysi? Hyväks näitte, että Paris
Kostaisi Kreikalle; se hyväksyntä
Se puhalteli tuulta purjeisiin;
Meri ja myrsky, vanhat riitaveljet,
Ne suopuivat ja häntä palvelivat.
Sataman toivotun kun saavutti,
Sai vanhan, kreikkalaisten vangitseman
Tätinsä sijaan[6] kuningattaren,
Jonk' ihailtavan nuoruuden on rinnall'
Apollo ryttyinen ja Koitar kalvas.
Tuon pidimme, kun Kreikka piti tädin.
Mut kannattiko? Oi, sen helmen tähden
Tuhannet laivat syöksyi teloiltaan
Ja kruunupäistä tuli kauppiaita!
Jos myönnätte, ett' oikein teki Paris, —
Ja myöntää täytyy: kaikki huusi "mene!" —
Jos myönnätte, ett' oivan toi hän saaliin, —
Ja myöntää täytyy: kaikki riemuilitte
Ja huusitte "ei vertaa!" — miks siis oman
Älynne tuloksia parjaatte
Ja teette, mit' ei onnetarkaan tee:
Sit' alennatte, jota maasta pilviin
Kehuitte ennen? Mikä halpa ryöstö!
Me ryöstimme, mit' emme pitää tohdi.
Ei rosvo ole riistons' arvoinen,
Jos vierahassa maassa tekee pahan,
Jot' ei hän puoltaa tohdi kotonahan.

CASSANDRA (ulkoa).
Voih, voihkaa, Troia!

PRIAMUS.
Mikä tuskan huuto?

TROILUS.
Kyll' äänen tunnen: hullu sisaremme!

CASSANDRA (ulkoa).
Voih, voihkaa, Troia!

HECTOR.
Se Cassandra on.

(Cassandra tulee raivoavana mielipuolena.)

CASSANDRA.
Voih, voihkaa, Troia! Tuhat silmää mulle,
Profeetallisin kyynelin ne täytän!

HECTOR.
Vait, sisar, hiljaa!

CASSANDRA.
Pojat ja immet, miehet, raihnaat ukot,
Avuton lapsuus, joka vain voi huutaa,
Lisätkää parkunaani! Maksakaamme
Jo vastaisesta voihkeest' osa pois!
Voih, voihkaa, Troia! Totuttele itkuun!
Kukistut, Troia! Kaadut, Ilion!
Tuo kekäleemme, Paris, polttaa meidät.
Voih, voihkaa! Helena on meidän turma.
Voih! Helena jos jää, vie Troian surma!

(Menee.)

HECTOR.

No, nuori Troilus, eikö sisaresi
Kamala ennushuuto hiukan karmi
Sun tuntoasi? Niinkö hurjan kuumaa
On veres, ettei järki eikä pelko,
Ett' inhall' asiall' on inha loppu,
Voi sitä jäähdyttää.

TROILUS.

Ei, veli Hector,

Ei minkään teon oikeutt' arvostella
Sen mukaan, miten loppu muodostuu;
Ei myöskään saa Cassandran hulluus meiltä
Masentaa mieltä; hourupäisen raivo
Ei tärvellä saa hyvää asiaa.
Johonka kaikki kunniamme kiillon
Me kiinnitimme. Mun ei asiani
Se enempää kuin muiden Priamidein.
Zeus varjelkoonkin, että puoltaisimme
Ja ajaisimme moista asiaa,
Jost' yltäisi jo suopuisinkin vihaan.

PARIS.

Vois mailma muuten väittää löyhäksi
Mun työtäni ja teidän neuvojanne.
Mut, kautta taivaan, teidän suostuntanne
Halulle siivet toi ja katkoi pelon,
Jonk' aiheutti hurja yritys.
Sill' yksin mitä voisi käteni?
Kuink' yhden miehen miehuus riittäisikään
Sit' ärjyä ja puuskaa kestävään,
Mit' aikaan tämä riita sai? Mut vannon,
Jos yksin tulisi mun vaarat voittaa,
Ja voima jos ois tahdon vertainen,
Niin tekojaan ei Paris peruuttaisi,
Eik' uupuis kesken työn.

PRIAMUS.

Niin haastat, Paris,

Kuin ilon hekumasta juopunut.
Sinull' on hunaja, ja sappi meillä;
Ei moinen miehuus liiku maineen teillä.

PARIS.

En yksin nautteit' aattele, joit' aina
Tuo moinen kauneus mukanaan. Vain soisin,
Ett' tämän kauneuden ryöstön tahra
Pois puolustuksen' uljahalla pestäis.
On petos riistettyä naista kohtaan,
Häväistys arvollenne, solvaus mulle,
Jos pakon pakosta nyt luopuisimme
Mokomast' omuudesta. Mahdotonta,
Näin arvoton ett' ajatuskaan saisi
Jalossa povessanne jalansijaa!
Alimman meikäläisen soturinkin
Sydän syttyisi ja miekka paljastuisi
Helenan tähden; häntä puolustaissa
Jaloinkaan elämä ei joutavaa.
Ei kuolo maineetonta. Sen siis sanon:
Sotia hänen eestään kannattaa,
Helenan vertaista ei kanna maa.

HECTOR.

Paris ja Troilus, hyvin puhutte,
Ja syyt ja seikat selvitätte, mutta —
Vain pintapuolin, nuorten miesten lailla,

Joit' Aristoteles jo varoittaa
Moraalifilosoifeiks pyrkimästä.
Ne syyt, joit' esititte, enemmän
Tulisen veren kuumaan kiihkoon saavat,
Kuin tarkoin erottavat, mik' on väärää,
Mik' oikeaa. Näet, nautinto ja kosto
Ne punnitsevan järjen äänelle
On kyytä kuurommat. Jo luonto vaatii,
Ett' omans' omistaja saa; no, niin,
Mut mikä maailmass' on omempaa
Kuin miehen oikeus vaimoon? Himon kautta
Jos tämä luonnonlaki poljetaan,
Jos mahtimiehet, puoltomielin kuullen
Vain turtaa tahtoaan, sit' uhmaavat,
Niin joka kelpo valtioss' on laki,
Jok' ohjaa oikeaan nuo hurjat himot,
Nuo hillittömät, uppiniskaiset.
Helena Spartan kuninkaan on vaimo,
Sen kaikki tiedämme; siis ääneen huutaa
Siveyden, valtion ja luonnon lait,
Ett' on hän luovutettava. Jos väärää
Tekoa jatkat, siit' ei vääräys poistu,
Päinvastoin pahenee. Näin Hector tuumii,
Mit' oikeuteen tulee. Kuitenkin,
Te reippaat veljet, teihin yhdyn siinä,
Ett' yhä Helena on tänne jääpä;
Sill' asia on tärkeä: se koskee
Niin yksityis- kuin yleiskunniaa.

TROILUS.

Niin, se juur' aikeemme on elinjänne.
Jos kunnia ei meille rakkaampi
Kuin kiihoitetun kiukun tyydytys,
Niin hänen tähtensä ei Troian verta
Valuisi tilkkaakaan. Mut, arvon Hector,
Hän on se kunnian ja maineen aihe,
Se suurten töiden kannus, joka nyt
Meit' ajaa viholliset voittamaan
Ja vastaisuudess' antaa maineen kruunun.
Ei varmaan uljas Hector vaihettaisi
Näin runsast' ikuistuksen tilaisuutta,
Mi välkkyy tämän sodan otsalla.
Ei koko maailman aarteisiin.

HECTOR.

Mun voitit,

Sa uljas oksa suuren Priamuksen. —
Jyryisen haaston laitoin tylsille
Ja riitaisille Kreikan sankareille,
Jok' unenkohman heistä karkoittaa.
Tuo heidän suuri sankarinsa nukkuu,
Ja sotajoukko eripuraan hukkuu.
Mut tää, min' arvaan, hänet herättää.

(Menevät.)

Kolmas kohta.

Kreikkalaisten leiri. Achiileen teltan edusta.

(Thersites tulee.)

THERSITES. Mitä nyt, Thersites? Mitä tämä? Aivanko hämmentynyt vihasi sokkeloihin? Saako tuo elefantti Ajax noin vain menostaa? Hän minua lyö, ja minä häntä haukun. Kaunis hyvitys! Jospa edes olisi päinvastoin: että minä häntä lyön, ja hän minua haukkuu! Hiisi olkoon! Tahdon tässä oppia manaamaan esiin perkeleitä, kun ei häijyistä sadatuksistani ole mitään apua. Ja tuo Achilles sitten, —

oivallinen sotainsinööri! Jos Troiaa ei valloiteta ennen, kuin nuo kaksi ovat alta sen kaivaneet, niin kyllä sen muurit seisovat, kunnes itsestään kaatuvat. Oi, sinä suuri Olympon salaman-linkooja, älä unohda, että olet Zeus, jumalten kuningas; ja sinun, Mercurius, käärmesauvasi menettäköön kaiken tehonsa, jos te ette ota heiltä pois sitä pientä, pientä, pienen pientä älyvaraa, mikä heillä on, jonka typerin tietämättömyyskin tietää niin ylenmäärin puutteelliseksi, ettei se voi näppärästi pelastaa karpästä hämähäkin kourista, rikkomatta verkkoa kömpelöllä pampullaan. Ja sitten rutto koko leiriin! tai oikeammin napolilainen luumätä, sillä se on juuri sopiva kirous semmoisille, jotka käyvät sotaa hameesta. Olen nyt rukoukseni lukenut, ja kateuden perkele sanokoon aamenen. Hohoi! prinssi Achilles!

(Patroclus tulee.)

PATROCLUS.

Kuka siellä? Thersiteskö? Hyvä Thersites, tule sisään haukkumaan.

THERSITES. Jos olisi mieleeni jolahtanut väärä kultaraha, niin et olisi sinä päässyt jolahtamaan pois tutkistelemuksistani. Mutta vähät siitä! Vieköön sinut — sinä itse! Ihmiskunnan yhteinen kirous, narrimaisuus ja typeruus, tulokoon kukkuramitalla osaksesi! Taivas sinua opastajasta varjelkoon, ja opetus pysyköön kaukana sinusta! Liha ja veri sinua hallitkoon kuolemaasi saakka! Jos silloin ruumiinpuettaja sanoo, että olet kaunis ruumis, niin vannon jumaliste, ettei hän ole koskaan puettanut muita kuin Lazaruksia. Aamen! Missä on Achilles?

PATROCLUS.

Mitä? Oletko sinä hurskas? Rukoilitko parhaillaan?

THERSITES.

Rukoilin; taivas minua kuulkoon!

(Achilles tulee.)

ACHILLES.

Kuka siellä?

PATROCLUS.

Thersites, hyvä herra.

ACHILLES. Missä? Missä? — Oletko täällä? Oo, sinä, juustoni, sinä ruuansulattajani, miks et ole niin moneen ruokaveroon laittanut itseäsi pöytään? Sano, mikä on Agamemnon?

THERSITES.

Sinun komentajasi, Achilles. Sano nyt, Patroclus, mikä on Achilles?

PATROCLUS.

Sinun herrasi, Thersites. Nyt ole hyvä ja sano, mikä olet itse?

THERSITES.

Sinun tuntijasi, Patroclus. Sano nyt, Patroclus, mikä sinä olet?

PATROCLUS.

Sen voinet itse sanoa, koska tunnet minut.

ACHILLES.

Oi, sano, sano!

THERSITES. Luettelen kaikki peräkkäin: Agamemnon on Achilleen komentaja; Achilles on minun herrani; minä olen Patrocluksen tuntija; ja Patroclus on narri.

PATROCLUS.

Herja sinä!

THERSITES.

Vaiti, narri! En ole vielä päättänyt.

ACHILLES.

Hänellä on eri-oikeus. — Jatka, Thersites.

THERSITES. Agamemnon on narri; Achilles on narri; Thersites on narri; ja, niinkuin sanottu, Patroclus on narri.

ACHILLES.

Todista se.

THERSITES. Agamemnon on narri, kun yrittää olla Achilleen komentajana; Achilles on narri, kun on Agamemnonin komennettavana; Thersites on narri, kun palvelee tuommoista narria; ja Patroclus on narri omastatakaa.

PATROCLUS.

Miksi olen minä narri?

THERSITES. Sitä voit kysyä luojaltasi. Minulle siinä on kyllin, että se olet. Kas, keitä tuossa tulee?

(Agamemnon, Ulysses, Nestor, Diomedes, ja Ajax tulevat.)

ACHILLES. Patroclus, minä en tahdo puhua kenenkään kanssa. — Tule mukanani sisään, Thersites.

(Menee.)

THERSITES. Tuollaista ulkokultaisuutta, tuollaista ilveilyä, tuollaista konnamaisuutta! Ja koko asiana vain aisankannattaja ja lutka! Soma riidanaihe, josta kelpaa kiistellä ja kilvoitella ja veriinsä kuolla! Savipuoli sen luuskan syököön, ja sota ja haureus tuhotkoon koko selssun!

(Menee.)

AGAMEMNON.

Miss' on Achilles?

PATROCLUS.

Teltassaan, herra; hän on pahoin-voipa.

AGAMEMNON.

Vie hänelle tieto tänne-tulostamme.

Hän airuttamme herjas; pateilleen nyt

Tulemme itse, pannen syrjään arvot;

Se sano hänelle, muuten pian luulee,

Ett' emme muista, mikä olemme,

Tai tohdi sitä näyttää.

PATROCLUS.

Kyllä sanon.

(Menee.)

ULYSSES.

Me näimme hänet telttans' ovelta;

Ei häntä tauti vaivaa.

AJAX. Vaivaa, leijonantauti, ylpeän sydämen tauti. Sanokaa sitä synkkämielisyydeksi, jos tahdotte miestä imarrella; mutta, kautta pääni, ylpeyttä se on; vaan mistä? Mistä? Olisi hauska tietää syy. — Pari sanaa, herra kuningas!

(Vie Agamemnonin syrjään.)

NESTOR.

Mikä Ajaxiin on mennyt, kun noin häntä haukkuu?

ULYSSES.

Achilles on häneltä vietellyt hänen narrinsa.

NESTOR.

Kenen? Thersiteenkö?

ULYSSES.

Niin.

NESTOR.

Nyt kai Ajax on ymmällä, kun on aiheensa hukannut.

ULYSSES.

Ei suinkaan, hänellä on nyt se aiheena, joka häneltä aiheen vei:

Achilles.

NESTOR. Sitä parempi; kernaammin kopua heidän välillään, kuin sopua. Mutta olipa se vahva liitto, kun narri voi sen purkaa!

ULYSSES. Ystävyiden, jota ei viisaus ole rakentanut, voi tyhmyys helposti hajoittaa. Tuossa tulee Patroclus.

NESTOR.
Eikä Achillesta mukana?

(Patroclus palaa.)

ULYSSES. Elefantilla on nivelet, mutta ne eivät ole kohteliaisuutta varten; sen jalat on tehty tarpeen eikä pökkuroimisen varalle.

PATROCLUS.
Achilles sanoo, ett' on pahoillaan,
Jos muun kuin hovin vuoks ja lystiksenne
Tulitte tänne, teidän korkeutenne
Ja ylhä seuranne; hän toivoo, että
Vain terveydeksenne ruoan jälkeen
Nyt teette pienen kävelyn.

AGAMEMNON.
Patroclus,
Nuo moiset vastaukset hyvin tunnen;
Mut väite tuo, vaikk' on sill' ivan siivet,
Ei pääse pakoon huomioltamme.
Häll' ansioita on, ja syyt' on meillä
Se tunnustaa; mut kaikki nämä hyveet,
Joit' ei hän hyveisesti itse käytä,
Ne meistä loistons' alkaa menettää;
Ne mätänevät koskemattomuuttaan
Kuin riettaass' astiassa kauniit marjat.
Tulimme hänen puheilleen, se sano,
Ja syntiä et tee, jos sanot senkin,
Ett' ylhä ylpeys ja alha mieli
Hänessä asuu, suuremp' itseluulo
Kuin ansiokkuus. Häntä paremmat,
Suvaiten tuota raakaa röykkeyttä,
Salaavat herrautensa pyhän voiman
Ja hänen oikkujensa ylivaltaa
Sukoillen kumartavat, tarkkaavatpa
Niin hänen juoniensa nousut, laskut,
Kuin sodan meno hänen vuoroistaan
Kokonaan riippuis. Sano se, ja lisää,
Ett' työtään näin jos suureksuu, niin jääköön
Kuin sotakone, jok' on liian raskas
Mukana viedä; josta sanotaan:
"Tää täss' ei liiku, laita sota tänne!"
Vireä kääpiö on arvokkaampi
Unista jättiä: — näin sano hälle.

PATROCLUS.
Sen teen, ja heti vastauksen tuon.

AGAMEMNON.
Ei kelpaa, että toisen kautta vastaa;
Hän tulkoon itse. — Luokseen käy, Ulysses.

(Ulysses menee.)

AJAX.
Mitä hän on muita enempi?

AGAMEMNON.
Ei enempi, kuin mitä itse luulee olevansa.

AJAX. Onko hän niin paljon? Ettekö luule, että hän luulee olevansa parempi mies kuin minä?

AGAMEMNON.

Epäilemättä.

AJAX.

Oletteko samaa mieltä? Sanotteko, että hän on parempi?

AGAMEMNON. En, jalo Ajax; te olette yhtä väkevä, yhtä urhoollinen, yhtä viisas, ettekä vähemmän jalo, paljon kohteliaampi, ja ennen kaikkia paljon taipuvaisempi.

AJAX. Kuinka saattaa ihminen olla ylpeä? Mistä se ylpeys tulee? Minä en tiedä, mitä ylpeys on.

AGAMEMNON. Sitä kirkkaampi on älynne, Ajax, ja sitä kauniimmat hyveenne. Joka on ylpeä, syö loppuun itsensä. Ylpeys on oma peilinsä; ja jokainen, joka muulla kuin teolla kehuu itseään, tekee kehullaan teon tyhjäksi.

AJAX.

Minä vihaan ylpeitä, niinkuin vihaan sammakon rumppia.

NESTOR (syrjään).

Kuitenkin hän rakastaa itseään; eikös se ole kummaa?

(Ulysses palaa.)

ULYSSES.

Huomenna taisteluun ei käy Achilles.

AGAMEMNON.

Ja mitä sanoo syyksi?

ULYSSES.

Ei niin mitään;

Miel'alojensa virran mukaan kulkee

Ja omapäisessä itsehyväilyssään

Ei muiden arvost' ota tietääkseen.

AGAMEMNON.

Miks, kauniisti kun pyydämme, ei lähde

Hän teltastansa tänne ilman jakoon?

ULYSSES.

Vain kaunatakseen turhist' asioista

Tärkeitä tekee; suuruus häntä riivaa;

Vain itselleen hän haastaa, rehennellen

Niin ett' on hengästyä; luuloarvo

Niin kiehuu, kuohuu hänen veressään,

Ett', ajun riidellessä tarmon kanssa,

Kapinaan joutuu valtio Achilles

Ja sortuu itseensä. Mit' enää sanon?

Hänessä on korskanrutto: kalmanpilkut

Jo huutaa: "Turhaa toivo!"

AGAMEMNON.

Ajax menköön. —

Te, hyvä prinssi, käykää hänen luonaan;

Pitävän teistä kuuluu; pyynnöstänne

Hän ehkä hiukan kieltää itseään.

ULYSSES.

Ei, Agamemnon, sit' ei sallita.

Jok' askel pyhä on, mink' Ajax pois päin

Achilleest' astuu. Tuota korskaa herraa —

Jok' omassa ihrassa ylpeyttään paistaa

Ja jonka aatoksiin ei mahdu muu,

Kuin mikä häntä itseään vain matkii

Ja märehtii — näin kunnioisko mies,

Jot' enemmän kuin häntä jumaloimme?

Tää kolmast' ylevä ja uljas prinssi

Niin ei saa nuorta laakeriaan ryöttää,

Niin, — kuulkaa, — arvoaan ei alentaa, —
Hän, jok' on yhtä kuulu kuin Achilles —
Hän ett' Achilleen menis luo.
Tuon ennalta jo ihraist' ylpeyttä
Näin rasvaisimme vain ja lisäisimme
Vain poltaksia Rapuun, joka hehkuin
Odottaa suurta Hyperionia.
Vai moisen luokse tää! Se kiellä, Zeus,
Jyristäin huuda: "Tämän luo Achilles!"

NESTOR (syrjään).
Noin vain! Tuo sydänsuonta hivelee.

DIOMEDES (syrjään).
Kuink' ääneti hän kehun nielaisee!

AJAX.
Jos luokseen käyn, niin rautakourallani
Hänt isken naamaan.

AGAMEMNON.
Ei, ei, älkää menkö!

AJAX.
Jos ylpeilee, kyll' ylpeyttään ma su'in.
Mun suokaa mennä.

ULYSSES.
Ei koko tämän sodan hinnast', ei.

AJAX.
Hävytön, keho nulikka!

NESTOR (syrjään).
Kuink' itseään hän kuvaa!

AJAX.
Eikö voi olla ihmisiksi?

ULYSSES (syrjään).
Kattila pataa soimaa.

AJAX.
Min' isken vähän hänen oikkusuontaan.

AGAMEMNON (syrjään).
Potilas tahtoo olla lääkärinä.

AJAX.
Mun mieltäni jos olisivat kaikki, —

ULYSSES (syrjään).
Niin äly jäisi vanhanaikaiseksi.

AJAX. Niin hän ei pääsisi niin vähällä, saisi ensin maistaa miekkaa. Pitääkö ylpeyden voittaa?

NESTOR (syrjään).
Jos voittaa, niin on puoli osuutta sinun.

ULYSSES (syrjään).
Jopa kymmenenkin osuutta.

AJAX.
Kyllä minä häntä vatkaan; kyllä teen hänestä nöyrän.

NESTOR (syrjään).
Hän ei ole vielä oikein lämmin. Aja häneen kiitosta. Juota, juota!
Hänen kunnianhimonsa on kuiva.

ULYSSES (Agamemnonille).

Tuo epäsopu liiaks teitä kalvaa.

NESTOR.

Ei siihen syytä, jalo ruhtinas.

DIOMEDES.

Achillest' ilmankin me tullaan toimeen.

ULYSSES.

Hän loukkaantuu, tuon nimenkin kun kuulee.
On täällä mies —; vaan ei, ei hänen kuullen!
Min' olen ennen vaiti.

NESTOR.

Miksi niin?

Ei ole kade hän, niin kuin Achilles.

ULYSSES.

On yhtä uljas, maailma sen tietköön!

AJAX.

Hävytön koira, peijaa meitä näin;
Oi, että olisi hän troialainen!

NESTOR.

Jos oisi mitä vikaa Ajaxissa, —

ULYSSES.

Jos oisi ylpeä, —

DIOMEDES.

Tai kehun-ahnas, —

ULYSSES.

Tai kärrykäs, —

DIOMEDES.

Tai turha, itserakas!

ULYSSES.

Taivaalle kiitos, leppysisä ett' olet!
Ja kiitos siittäjälles, kantajalles,
Ja opettajalles. Mut kolmin kerroin
Sun älylles, jok' opin kaiken voittoa!
Mut se, ken kätes miekkaan totutti,
Jakakoon Marsin kanssa ijäisyyden
Ja puolet saakoon! Mitä voimaan tulee,
Niin Milo, härjäkantajakin, maineens'
Saa jättää jänteiselle Ajaxille.
En tahdo viisauttasi ylistää,
Jok' ympäröi kuin joki, aita, häkki
Avujes avaruuden. Täss' on Nestor;
Hän, muinaisuuden tiedoss' oppineena,
On viisas, muut' ei olla voi kuin viisas;
Mut anteeks, isä Nestor, vaikka oisit
Kuin Ajax reipas, ajus yhtä tuore,
Et häntä voittais, Ajax oisit vain.

AJAX.

Sanonko isäks?

NESTOR.

Sano, poikaseni.

DIOMEDES.

Häh', Ajax-prinssi, ohjeit' ottakaa.

ULYSSES.

Pois viipy nyt: jo pensaikossa piilee

Achilles-hirvi. Suuri päälikkömme,
Kokohon päällyskunta kutsukaa.
Kuninkait' uusia on tullut Troiaan;
Huomenna täyttä voimaa kysytään.
Täss' urho! Itä saa ja länsi koittaa
Parastaan tuoda, Ajax kaikki voittaa.

AGAMEMNON.

Nyt neuvostoon! Achilles, unta hyvää!
Venonen lipoo, laiva kyntää syvää.

(Menevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Troia. Huone Priamuksen hovilinnassa.
(Pandarus ja muuan palvelija tulevat.)

PANDARUS.

Ystävä, kuulkaahan! Olettehan te sen nuoren Paris-herran seuralainen?

PALVELIJA.

Olen, silloin kun hän kulkee edelläni.

PANDARUS.

Tarkoitan: palvelettehan häntä.

PALVELIJA.

Palvelen Herraa.

PANDARUS. Palvelette niin ollen jaloa herraa; minun täytyy väkisinkin häntä kiittää.

PALVELIJA.

Niin, Herra olkoon kiitetty!

PANDARUS.

Tunnettehan minut, mitä?

PALVELIJA.

Kyllä, herra, päällisin puolin.

PANDARUS.

Ystävä, oppikaa paremmin minua tuntemaan. Minä olen herra Pandarus.

PALVELIJA.

Toivon, että opin teidän arvoisuuttanne tuntemaan paremmin.

PANDARUS.

Sitä minäkin soisin.

PALVELIJA.

Te olette armontilassa.

PANDARUS.

Armonko? Ei, ystävä; ylhäisyys ja arvoisuus ovat minun kunnianimeni.

— (Soittoa kuuluu.) Mitä soittoa tuo?

PALVELIJA.

Tunnen sitä vain puolittain: jotakin soiton puolta varmaan.

PANDARUS.

Tunnetteko soittajat?

PALVELIJA.

Täydesti.

PANDARUS.

Kelle he soittavat?

PALVELIJA.

Kuulijoille.

PANDARUS.

Ketä varten, ystävä?

PALVELIJA.

Minua ja niitä varten, jotka soitosta pitävät.

PANDARUS.

Kenen laskuun, tarkoitan, ystävä?

PALVELIJA.

Laskuun? Mitä?

PANDARUS. Ystävä, me emme ymmärrä toisiamme. Minä olen liian kohtelias, sinä liian ovela. Kenenkä tilauksesta nuo miehet soittavat?

PALVELIJA.

Nyt osasitte kantaan. No niin, Pariin tilauksesta, armollinen herrani, joka on mukana omassa persoonassaan; ja hänen seurassaan se kuolevainen Venus, kauneuden sydänveri, rakkauden näkymätön sielu.

PANDARUS.

Kuka? Cressida-orpanako?

PALVELIJA.

Ei, herra, vaan Helena; ettekö sitä jo hänen arvonimistään hoksannut?

PANDARUS. Näyttää siltä, ystävä, ettet ole nähnyt neiti Cressidaa. Tulin Parista puhuttelemaan Troilus-prinssin puolesta. Aion tehdä häneen kohteliaan hyökkäyksen; asiani on tulikuuma.

PALVELIJA.

Tulikuuma asia! Oikein saunakieltä!

(Paris ja Helena tulevat seuralaisineen.)

PANDARUS. Kaikkea ihanaa teille, prinssi, ja koko tälle ihanalle seuralenne! Ihanimmat toiveet ihanimmassa määrässä ihanasti toteutukoot; teidän ennen kaikkia, ihana kuningatar! Ihanat unet teillä ihanana päänaluisena olkoon!

HELENA.

Arvoisa herra, tähän olette ihania sanoja täynnä.

PANDARUS. Te ilmi lausutte ihanan mielisuosionne, suloinen kuningatar. — Ihana prinssi, tämä on sievä soitonkatkelma.

PARIS. Te olette sen katkaissut, serkku; ja, niin totta kuin elän, teidän täytyy se jälleen tehdä eheäksi; teidän pitää jatkoksi laittaa jotakin omaa laitosta. — Nella, hän on sointaa täynnä.

PANDARUS.

Enkä, arvon rouva.

HELENA.

Oo, herraseni! —

PANDARUS.

Raaka, tottakin; — niin, toden totta, perin raaka.

PARIS.

Hyvin sanottu, herraseni; noin vain staccato.

PANDARUS.

Minulla olisi asiaa armolliselle prinssille, armas kuningatar.

— Armollinen herra, suvaitsetteko kuulla pari sanaa?

HELENA.

Niin vähällä ette meistä pääse; teidän pitää laulaa, ehdottomasti.

PANDARUS. Suloisin kuningatar, suvaitsette laskea leikkiä. Mutta tosiaankin, näin, armollinen herra; rakas herrani ja kallis-arvoinen ystäväni, teidän veljenne Troilus, —

HELENA.

Rakas herra Pandarus; mesimakea herraseni, —

PANDARUS. Älkää, armas kuningatar, älkää: — sulkeutuu sydämmellisimmästi suosioonne.

HELENA. Älkää saattako meitä pois sävellyksestä; muuten synkeä mielemme tulkoon teidän päähänne.

PANDARUS. Maire kuningatar, mair kuningatar, oi, mikä mair kuningatar, — toden totta, —

HELENA.

Ja tehdä mairreen kuningattaren mieli karvaaksi on katkera loukkaus.

PANDARUS. Ei, tuo ei teitä auta, ei maarin, ei, toden totta, vähääkään. Tuommoiset sanat eivät pysty minuun; ei, ei. — Ja pyytää, armollinen herra, että, jos kuningas kysyisi häntä illallispöydässä, ilmoittaisitte hänen esteensä.

HELENA.

Hyvä herra Pandarus, —

PANDARUS. Mitä suvaitsette, mair kuningattareni, kaikkein, kaikkein mairihin kuningattareni?

PARIS.

Mitä urostöitä hänellä on tekeillä? Missä syö hän tänään illallista?

HELENA.

Ei, mutta, hyvä herra, —

PANDARUS.

Mitä suvaitsette, armas kuningatar? Pikkuorpanani teihin vihastuu. — Te ette saa tietää, missä hän tänään illastelee.

PARIS.

Haltijattareni Cressidan luona, siitä annan vaikka henkeni!

PANDARUS. Ei, ei, ei sinnepäinkään! Erehdytte aivan. Tietäkää, että haltijattarene on sairas.

PARIS.

Hyvä, ilmoitan hänen esteensä.

PANDARUS. Niin oikein, hyvä prinssi! Kuinka johtui mieleenne Cressida? Niin, haltijatar-raukkanne on sairas.

PARIS.

Arvaan jo.

PANDARUS. Arvaatte! Mitä arvaatte? — Antakaa tänne soitin. — Nyt, armas kuningatar.

HELENA.

Kas niin, nyt olette kiltti.

PANDARUS. Orpanani on hirveästi mieltynyt muutamaan kapineeseen, jota te omistatte, armas kuningatar.

HELENA.

Hän sen saakoon, kunhan se vain ei ole mieheni Paris.

PANDARUS.

Hi, hi! Ei, hänestä hän ei huoli. Ne kaksi ovat kahtaanne.

HELENA.

Ensin kahtaanne, ja sitten yhtäänne, siitä tulee pian kolme.

PANDARUS.

No, no, ei siitä sen enempää. Laulan nyt teille laulun.

HELENA. Niin, niin, alkakaa nyt. Mutta tosiaankin, ystäväiseni, sulla on hieno otsa.

PANDARUS.

Jopa jotakin!

HELENA.

Laula lemmeä; se lempi se tuhoaa meidät kaikki. Oi, Cupido, Cupido, Cupido!

PANDARUS.

Niin, se lempi! Sen se tosiaankin tekee.

PARIS.

Niin, lempi, niin! Oi, lempi, lempi, lempi, oi!

PANDARUS.

Niin todellakin, niin se laulukin alkaa.

(Laulaa.)

Oi, lempi, lempi, lempi, oi!
Niin uuhi kuin jääri
Sen nuolen on määrä;
Vaikk' ampuilee,
Ei haavaa tee,
Vain hiljaa himaroi.
Ja lempivät ne vaikeroi:
"Ai, kuolen, voi!"
Mut kuolo ei sen tuskaisempi:
"Ai, ai"sta tulee "ha, ha, haa;"
Näin kuoloss' elää lempi.
"Ai, ai, ai", sitten "ha, ha, haa"
Niin, ai, ai, ai, ja ha, ha, haa.
Hih hei!

HELENA.

Totta totisesti, lemmessä nenännipukkaansa myöten.

PARIS. Hän ei syö muuta kuin kyyhkysia, kultaseni, ja se siittää kuumaa verta, ja kuuma veri synnyttää kuumia ajatuksia, ja kuumat ajatukset synnyttävät kuumia tekoja, ja kuumat teot ovat lempeä.

PANDARUS.

Tämäkö se lemme sukujohto? Kuuma veri, kuumat ajatukset ja kuumat teot? Mutta ne ovat kyykäärmeitä. Onko lempi kyykäärmeiden sikiö?
— Hyvä prinssi, kuka on tänään taistelemassa?

PARIS.

Hector, Deiphobus, Helenus, Antenor, ja kaikki Troian uljaat nuoret.
Minäkin olisin mielelläni tänään pukeutunut aseisiin, mutta Nellani ei tahtonut. Mistä se tulee, ettei veljeni Troilus lähtenyt?

HELENA.

Hän on jostakin nuloillaan; — te tiedätte kaikki, herra Pandarus.

PANDARUS. Minä en tiedä niin mitään, mesimakea kuningatar. — Haluaisin kuulla, mitä tänään ovat toimittaneet. — Muistattehan vain ilmoittaa veljenne esteen?

PARIS.

Pilkusta pilkkuun.

PANDARUS.

Hyvästi, armas kuningatar!

HELENA.

Terveisiä viekää orpanallenne.

PANDARUS.

Niinkuin käskette, armas kuningatar.

(Menee.)

(Paluuretkelle soitetaan.)

PARIS.

Jo palajavat; Priamuksen saliin
Nyt käymme tervehtimään satureita.
Helena armas, pyydän, aseet riisu
Sa Hectorimme yltä; jäykkä solki
Hurmaavan valkokätes koskenta
Enemmän tottelee kuin miekan terää
Tai Kreikan jännevoimaa; enemmän
Kuin kaikki saaren kuninkaat voit sinä:
Aseista päästää suuren Hectorin.

HELENA.

On ylpeyteni häntä palvella.
Niin, minkä näin teen velvoituksesta,
Vain kauneuden-mainettani lisää,
Ihanpa itsenikin himmentää.

PARIS.

Sua, armas, lemmin sanomattomasti.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Troia. Pandaruksen puisto.

(Pandarus ja Troiluksen palvelija kohtaavat toisensa.)

PANDARUS.

No, mitä? Missä on herrasi? Cressida orpananiko luona?

PALVELIJA.

Ei, herra hyvä; hän odottaa teitä, että voisitte hänet sinne.

(Troilus tulee.)

PANDARUS.

Oh, tuossa hän tuleeekin! — No, mitä kuuluu, mitä?

TROILUS.

Poistu, poika.

(Palvelija menee.)

PANDARUS.

Oletteko nähnyt orpanaani?

TROILUS.

En, Pandarus. Ma hiivin ovellaan
Kuin muukalainen, joka Styxin rannall'
Odottaa lauttaa. Ole Charon sinä,
Ja saata minut joutuin seudulle,
Miss' ansioistani ma hekumoida
Saan liljavuoteessa. Oi, Pandarus,
Cupidon harteilt' ota kirjosiivet
Ja lennä kanssani luo Cressidan!

PANDARUS.

Kävele täällä; heti hänet tuon.

(Menee.)

TROILUS.

Mua huimaa; pyörin pyörteess' odotuksen.
Niin suloinen jo nautteen kuvituskin,
Ett' aistit hurmaa. Kuinka käy, kun lemmen
Ihanaa jumaljuomaa kerran maistaa
Janoinen kieli? Pelkään, että kuolen,
Menehdyn, pyörryn, rohdon juon niin hienon,
Niin salatehokkaan, niin tuiman maireen,
Ett' olentoni karkeus sit' ei kestä.
Ma tuota kovin pelkään; pelkään lisäksi,
Ett' ilon hurmaan älyni ma hukkaan,
Juur' niinkuin sodassa, kun joukolla
Pakoovaa vihollista ahdistetaan.

(Pandarus palaa.)

PANDARUS. Hän laittelee itseään; tulee heti. Pankaa nyt koko älynne liikkeelle. Hän lentää niin punaiseksi, ja hengittää niin lyhyeen, kuin pelkäisi kummitusta. Menen häntä noutamaan. Se on mitä sievin pikku-veitikka; hengittää niin lyhyeen kuin vasta-vangittu varpunen.

(Menee.)

TROILUS.

Mun poveani sama pelko ahtaa;
Kuin kuumesairaana suoni sydän tykkää;
Kaikk' elimetkin lakkaa toimestaan,
Kuin vasallit, jotk' äkkiarvaamatta
Kuninkaan katseen kohtaavat.

(Pandarus ja Cressida tulevat.)

PANDARUS. Tule, tule! Mitä tässä tarvis punastua? Häpy on imulapsi. — Tässä hän nyt on; vannokaa nyt hänelle ne valat, jotka olette minulle vannonut. — Mitä? Juoksetko taas pakoon? Pitääkö sinua valvattamalla kesyttää, mitä? Tule pois, tule! Jos teet takaperoa, niin pistämme sinut kakkuloihin. — No, miksi ette puhu hänelle mitään? — Kas niin, esirippu pois, ja kuva näkyviin! — Herrainen aika, kuinka te arkaillette päivän valoa! Pimeässä pikemmin tapaisitte toisenne. Kas niin, juoksija esiin, ja hyökkäys kuningattareen! Mitä? Oikein suukko-hyökkäys! Tähän tehkäämme maja, salvomies; ilma on suloinen. Ei, teidän täytyy asia sylipainilla ratkaista, ennenkuin teidät erotan. Naarashaukka kuin koirashaukkakin, kumpikin kelpaavat ankkujen ajossa. Kas niin vain!

TROILUS.

Te saatte minut sanoista paitiksi, neiti.

PANDARUS. Sanoilla ei velkoja makseta, siihen vaaditaan tekoa; mutta hän kyllä tekee sinut teostakin paitiksi, kun rupee tosi-tointasi kysymään. Mitä? Taasko suukostelua? Siis tähän tapaan: "Paremmaksi vakuudeksi asianomaiset molemmin puolin" — Tulkaa sisään, tulkaa sisään; minä laitan tulta.

(Menee.)

CRESSIDA.

Mielittekö tulla sisään, prinssi?

TROILUS.

Oi, Cressida, kuinka usein olen tätä halunnut!

CRESSIDA.

Halunnutko, prinssi? — Suokoon jumalat! — Oi, prinssi!

TROILUS. Mitä tulisi heidän suoda? Mistä tuo ihana keskeytys? Mitä epäiltävää mutaa rakas armaani lempemme lähteessä havaitsee?

CRESSIDA.

Enemmän mutaa kuin vettä, jos ei pelkoni ole sokea.

TROILUS.

Pelko tekee enkeleistä perkeleitä; se ei koskaan näe oikein.

CRESSIDA. Sokea pelko, jota näkevä järki ohjaa, osaa varmemmin oikeaan, kuin sokea järki, joka

kompuroi mitään pelkäämättä; pahinta pelkäämällä usein pahempi parannetaan.

TROILUS. Oi, älköön armaani pelolla olko! Cupidon koko juhlanäytelmässä ei ole hirviötä.

CRESSIDA.

Eikö muutakaan hirvittävää?

TROILUS. Ei muuta kuin omat tekomme: kun lupaamme itkeä merten täydet, elää tulessa, niellä vuoria, kesyttää tiikereitä; luullessamme, että armaamme on vaikeampi keksiä tarpeeksi ansiotöitä, kuin meidän kestää suoritettavat koetukset. Tämä se on se rakkauden hirveä puoli, armaani, — että tahto on ääretön, mutta toiminta supistettu, että halu on rajaton, mutta teko rajojen orja.

CRESSIDA. Sanotaan, että kaikki rakastajat vannovat tekevänsä enemmän, kuin mitä kykenevät, ja kuitenkin pitävät takavaranaan kykyjä, joita eivät koskaan käytä; lupaavat enemmän, kuin mitä kymmenen voi täyttää, ja suorittavat tuskin kymmenenneksen siitä, mitä yksi voisi tehdä. Ne, jotka karjuvat kuin jalopeura ja toimivat kuin jänis, eivätkö ne ole hirviöitä?

TROILUS. Onko niitä semmoisia? Me emme ole sitä maata. Sano mieleesi, kun olet meitä koetellut; arvioi meitä kokemuksen mukaan. Päämme olkoon peittämättä, kunnes ansio sen seppelöi. Sitä täydellisyyttä, joka sukua seuraa, emme nyt tässä aio kiitellä; emme tahdo ansiolle antaa nimeä ennen sen syntymää, ja synnyttyäänkin se sen saakoon häveliään. Uskollisuus ei kaipaa pitkiä puheita: niin on Troilus Cressidalle uskollinen, että, mitä kateus voi pahinta tehdä, on ivata hänen uskollisuuttaan, ja että, mitä totuus voi tosinta sanoa, ei ole todempi Troilusta.

CRESSIDA.

Mielittekö tulla sisään, prinssi?

(Pandarus palaa.)

PANDARUS.

Mitä? Aina vain punastuvana? Ettekö jo ole tarpeeksi pakinoineet?

CRESSIDA.

Setä hyvä, kaiken tyhmyyden, minkä teen, omistan teille.

PANDARUS. Kiitoksia vain: jos prinssi tekee sinulle pojan, niin annat sen minulle. Ole uskollinen prinsille; jos hän huikentelee, niin toru siitä minua.

TROILUS. Nyt tiedätte, mikä teillä on takuuna: setänne sana ja minun järkähtämätön uskollisuuteni.

PANDARUS. No, minäkin nyt tahdon mennä takaukseen hänen puolestaan. Meikäläisiä tyttöjä saa kauan kosiä, mutta kehen taipuvat, siihen kiintyvät; ovat kuin takkiaiset, näet: istuvat siihen, mihin heität.

CRESSIDA.

Nyt palaa, luontoni, ja rohkeutt' anna! —
Ah, Troilus-prinssi, monta pitkää kuuta
Yöt päivät olen teitä lempinyt.

TROILUS.

Miks Cressida niin työläs oli voittoa?

CRESSIDA.

Näöksi työläs; olin voitettu
Jo ensi silmänluonnilta — Ei, anteeksi —
Tyrannin teistä saan, jos liikaa myönnän.
Nyt teitä lemmin, mut en vielä niin,
Ett' en vois sitä voittoa. — Valehtelen!
Ol' aatokseni kiero laps, jok' äidin
Unohti kurin. Hupsu, miksi kielin?
Ken uskollinen meille olla vois,
Näin sälämme kun itse paljastamme? —
Mut, vaikka lemmin, teit' en kosinut;
Ja sentään soisin, että oisin mies,
Tai että naisell' oisi miehen oikeus
Puhua ensin. Armas, salpaa suuni,
Tai haltiossa sanon vielä jotain,
Jot' ehkä kadun! Oi, vait'-olosi,

Ovela mykkyydessään, heikon urkkii
Sisimmät salaisuudet. Salpaa suuni!

TROILUS.

Sen teen, vaikk' armain sointu siinä soi.

PANDARUS.

Siroa, toden totta!

CRESSIDA.

Oi, pyydän, prinssi: anteeks antakaa;
Näin aikonut en suuteloä kärttää.
Mua hävettää. — Oi, Zeus, mit' olen tehnyt! —
Jäähyväiset nyt sanon, hyvä prinssi.

TROILUS.

Jäähyväisetkö, armas Cressida?

PANDARUS.

Jäähyväiset? Niin, huomispäivän aamuun.

CRESSIDA.

Tytykää, prinssi.

TROILUS.

Mitä pahastutte?

CRESSIDA.

Ah, omaa seuraani.

TROILUS.

Te ette itseänne pakoon pääse.

CRESSIDA.

Yrittää koitan. Tavallani itse
Jään teidän luoksenne; mut tavatonpa
Se itse, joka luopuu itsestään
Ja tulee toisen narriks. — Poishan aioin.
Miss' älyni? — En tiedä mitä puhun.

TROILUS.

Noin viisas kyllä tietää mitä puhuu.

CRESSIDA.

Juont' ehkä enemp' on kuin rakkautta
Tää avoin tunnustukseni, ja sillä
Vain aion teille ansan virittää.
Mut viisas olette, siis ette lemmi;
Näet, viisaus ja lempi jumalissa
Vain yhtyvät, ei koskaan kuolevissa.

TROILUS.

Jos uskoisin ma, että voisi nainen —
Ja jos sen kukaan voi, niin voitte te —
Vireillä pitää lemmentultaan aina,
Pysyä nuorena ja uskollisna,
Sulouden mentyäkin sydämmeltään
Ain' uudistua, vaikka veri kuivuu;
Tai jos vain saisin siitä vakuuden,
Ett' oma puhdas, harras lempeni
Tapaisi teissä yhtä selvän, runsaan
Ja täyteläisen vastarakkauden,
Oi, kuinka lentoon nousisin! Mut ah!
Min' olen vilpitön kuin suora totuus,
Niin, suurempi kuin totuus lapsessa.

CRESSIDA.

Mä siinä teidän kanssa kilvan kestän.

TROILUS.

Ihana kilpa tuo, kun oikeus kilpaa
Oikeuden kanssa parhaast' oikeudesta!
Vastedes uskolliset rakastajat
Troiluksen kautta vannovat. Kun värssyt
Valoineen, vakuutteineen, kehuineen
Väsyvät kuluneihin vertauksiin,
Tääntapaisiin: "niin luja niinkuin teräs",
"Niin uskollinen niinkuin taimi kuulle,[7]
Kyyhkylle kyyhky, päivä auringolle,
Maa sydämmelleen, rauta maneerille," —
Kun kaikk' on kuvat tyhjennetty, silloin
Uskollisuuden mallivertauksena,
Pyhäksi runon loppukaunisteeksi
Lisätään: "uskollinen niinkuin Troilus."

CRESSIDA.

Profeetan sana olkoon tuo! Jos minä
Hiuskarvan vertaa valastani väistyn,
Kun aika vanhuuttaan on muistiton,
Kun sade pois on syönyt Troian muurit,
Sokea unhe niellyt kaupungit
Ja soraks survottu on mahtivallat,
Niin tarinana petolliset immet
Suvusta sukuun pettuuttani viekööt.
Kun ovat sanoneet: "Niin petollinen
Kuin ilma, vesi, tuuli, hiekkamaa,
Kuin kettu uuhta kohtaan, ilves vohlaa,
Vasikkaa susi, poikaans' äitipuoli",
Lisätkööt kuolin-iskuks pettuudelle:
"Niin petollinen niinkuin Cressida."

PANDARUS. Kas niin, kauppa valmis! Sinetti alle, sinetti alle! Minä olen todistajana. — Tässä pitelen sinun kättäsi, tässä orpanani. Jos koskaan tulette toisillenne uskottomiksi, kun olen nähnyt näin paljon vaivaa saadakseni teidät yhteen, niin nimitettäköön kaikkia laupiaita hankkijoita maailman loppuun saakka minun nimelläni: olkoot he kaikki Pandaruksia; kaikki uskolliset miehet Troiluksia, ja kaikki uskottomat naiset Cressidoja, ja kaikki välinhierojat Pandaruksia! Sanokaa: aamen!

TROILUS.

Aamen!

CRESSIDA.

Aamen!

PANDARUS.

Aamen! Jonka jälkeen osoitan teille majan ja vuoteen; ja ettei se vuode mitään kielittelisi suloisista vehkeistänne, niin rutistakaa se kuoliaaksi.
Nyt menkää! Näin Cupido kaikille
Ujoille naikkosille suokoon majan
Ja vuoteen myös ja pikku suostuttajan.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Kreikkalaisten leiri.

(Agamemnon, Ulysses, Diomedes, Nestor, Ajax,
Menelaus ja Calchas tulevat.)

CALCHAS.

Nyt aika mulle tarjoo, ruhtinaat,
Sopivan aiheen palveluksistani
Kysyä palkintoa. Muistakaa,
Ett', ennustaen mitä tuloss' oli,

Ma Troian jätin, omastani luovuin,
Sain kavaltajan nimen, varmat, tietyt
Perityt olot epävarmaan onneen
Pois vaihetin, niin, kaikest' erosin,
Mink' aika, arvo, tuttavuus ja tapa
On tehnyt kalliiks olemukselleni.
Täss' olen, teitä palvellessani,
Kuin mailmaan vastatullut, outo vieras.
Sen vuoksi pyydän, että maistimiksi
Minulle suotte pienen lahjan tuosta
Isosta lupausten varastosta,
Jonk' antaa mulle kerran käkesitte.

AGAMEMNON.

No, mitä vaadit, troialainen? Sano.

CALCHAS.

Otitte vangiks eilen troialaisen,
Antenorin, joll' arvo suur' on heissä.
Te usein tahdoitte — jost' usein kiitin —
Isotkin lunnaat antaa Cressidasta,
Vaan aina Troia kielsi. Mut Antenor
On moinen väkipyörä valtiossa,
Ett' asioissa syntyy seisahdus,
Kun hän on poissa; hänest' antaisivat
He vaikka hallitsijasuvun prinssin,
Priamuksen pojan. Prinssit, vaihtakaa
Antenor Cressidaani; kun saan hänet,
Niin palveluni mielivaivat täysin
On palkittu.

AGAMEMNON.

Diomedes hänet vieköön
Ja tuokoon Cressidan; näin Calchas saakoon
Mitä hän pyytää. — Hyvä Diomedes,
Komeat laita vaihtovarustukset;
Tuo tieto, huomennako Hector vastuun
Haluaa haastoons'; Ajax valmis on.

DIOMEDES.

Sen otan harteilleni; se on taakka,
Jot' ylpeydellä kannan.

(Diomedes ja Calchas menevät.)

(Achilles ja Patroclus ilmestyvät telttansa ovelle.)

ULYSSES.

Achilles seisoo telttans' aukossa.
Päällikkö, käykää ohi niinkuin oudon,
Jok' unohtunut on; te, prinssit, luokaa
Hänehen kylmä, huolimaton katse;
Jälinnä minä käyn. Hän varmaan kysyy,
Miiks häneen katsotaan niin karsaasti;
Ja silloin hälle tylyytenne lääkkeeks
Ja ylpeytensä rohdoks annan ivaa,
Jot' oikein mielihalulla hän särpää.
Se tekee hyvää. Ylpeys ylpeyttä,
Näet, peilinänsä käyttää. Kerskan rasvaa
On kumarrus, siit' ylläisyys vain kasvaa.

AGAMEMNON.

Niin teemme, niinkuin neuvot: vierautta
Ohitse kulkiessa osoitamme.
Niin tehkää kaikki; ja jos tervehditte,
Se pilkoin tehkää; enemmän se puree
Kuin huomaamattomuus. Ma näytän tietä.

ACHILLES.

Tuleeko päällikkö mua haastattamaan?
On tietty, etten Troiaa vastaan sodi.

AGAMEMNON.

Hän mitä sanoo? Asiaako hällä?

NESTOR.

Teill' onko päällikölle asiaa?

ACHILLES.

Ei.

NESTOR.

Ei ole, herra.

AGAMEMNON.

Sitä parempi.

(Agamemnon ja Nestor menevät.)

ACHILLES.

Kah, hyvää päivää!

MENELAUS.

Mitä kuuluu, mitä?

(Menelaus menee.)

ACHILLES.

Haa! Mua pilkkaako se sarvipää?

AJAX.

Patroclus, mitä kuuluu?

ACHILLES.

Huoment', Ajax!

AJAX.

Häh?

ACHILLES.

Huomenta!

AJAX.

Ja päivää päälliseksi!

(Menee.)

ACHILLES.

Tää mitä on? Achillest' eivät tunne?

PATROCLUS.

Niin vierait' ovat! Ennen pokkuroivat
Ja hymyt etukäteen laittoivat,
Achilleen eteen nöyristyen, niinkuin
Luo pyhän alttarin ois ryömineet.

ACHILLES.

Haa! Äkkiäkö olen köyhtynyt?
Kun suuruus joutuu riitaan onnen kanssa,
Niin mailman kanssa myös. Kun tuhoon tulet,
Sen näet muiden silmist' yhtä pian,
Kuin saat sen tuta. Ihmiset vain näyttää
Kesälle kirjosiipiään kuin perhot;
Ja arvoa ei ihmisellä siksi,
Ett' on hän ihminen, vaan arvon antaa
Se arvo, joka tulee ulkoa,
Asema, rikkaus, suosio, jotk' usein
Enemp' on sattumaa kuin ansiota.

Jos nämä sortuu — liukkaita kun ovat —
Niin ystävyyskin — jok' on sekin liukas
Ja noihin nojaa — toisen niinkuin toisen
Vie mukanaan, ja kaikki yhteen suistuu.
Mun näin ei ole laita. Onni yhä
On ystäväni; kaikk' on täyteläänä
Ja ennallaan, pait noiden miesten katseet.
Kai minuss' ovat jotain havainneet,
Jok' ei niin suurta huomiota kestä,
Mit' ennen mulle soivat. Kah, Ulysses!
Hän lukee, — keskeytän lukemisen. —
Ulysses!

ULYSSES.

Mitä, suuri Thetiin poika?

ACHILLES.

Mitä luette?

ULYSSES.

Mies kumma tässä väittää:

Ei Ihminen, — kuink' olkoon lahjakas
Ja kuinka rikas sisältä ja päältä, —
Voi omaans' ylistää tai omakseen
Sit' oivaltaa, pait heijastuksen kautta:
Avujen täytyy toisiin säteillä,
Ne lämmittää ja näiden lämpö heittää
Taas alkulähteeseen.

ACHILLES.

Ei niinkään kummaa.

Ei omain kasvojensa kauneutta
Omaaja tunne, muille vain se näkyy.
Ei silmäkään, tuo aisti henkisin,
Näe itseään, jos itsestään ei luovu;
Mut silmä pane silmää vastaan, heti
He tervehtien toistaan kuvaavat.
Sill' itseens' ennen näkemys ei käänny,
Kuin matkustanut on ja nainut sieltä,
Miss' itsensä voi nähdä. Ei, ei kummaa.

ULYSSES.

Tekijän väite ei niin hämmästyä —
Se uus ei liene — kuin sen tarkoitus;
Hän näyttää suoraan todistelullaan,
Ett' eipä kukaan ole minkään herra —
Vaikk' olkoon kuinka itsevarainen —,
Jos muit' ei lahjoistaan tee osakkaaksi;
Ja ettei itsestään hän näitä tunne,
Jos vastaanottajien hyväksymys
Ei paina niihin leimaa, niinkuin holvi
Kajottaa äänen, tai kuin teräsportti,
Jok', antain päivään päin, sen kuumuutta
Ja kuvaa heijastaa. Näit' ajattelin,
Kun äkkiä mun johtui mieleeni
Maineeton Ajax. Taivaat, mikä mies!
Hevonen kerrassaan, jok' omaa hyvääns'
Ei tunne. Oi, sua, luonto! Moni seikka.
Näköjään halpa, käytössä on oivaa,
Ja moni taas, jot' oivaks kehutaan,
On halpaa ruottaa! Huomennapa nähdään,
Kuink' ihan sattumuksen pakosta
Saa Ajax mainetta. Oi, toinen työss' on,
Ja toinen työttömänä! Toinen tassii
Salissa onnettaren oikukkaan,
Kun toinen pokkuroi sen suosiota.

Taas toinen ahmii toisen mainetta,
Kun maine turhuudessaan näkee nälkää.
Haa, noita Kreikan prinssejä! Kuink' olkaan
Tuot' Ajax-tolvanaa jo taputtavat,
Ikäänkuin Hector-urhon rintaa jalan
Jo polkis hän, ja järkköyis ylvä Troia!

ACHILLES.

Sen uskon; sillä minut sivuuttivat
Kuin saita kerjääjän; ei katsetta,
Ei hyvää sanaa! Unheessako työni?

ULYSSES.

Niin, aika kulkee reppu seljässä
Ja kerjää unheen varaks armopalaa, —
Se kiittämättömyyden jättipeto!
Ne almumuruset on hyvät työmme,
Samassa ahmitut kuin annetut,
Ja unhotetut samassa kuin tehdyt.
Mut, prinssi hyvä, kestäväisyys pitää
Kirkkaana maineen; tehty työ se riippuu
Kuin pantsar ruosteinen ja muotiheitto
Romussa muistoksena. Eespäin suoraan!
Niin kaita kunnian on tie, ett' yksi
Vain sille mahtuu; pysy tiellä siis!
Näet, kateudella tuhannen on poikaa,
Jotk' ohi pyrkii toisistaan; jos väistyt
Tai syrjään käännyt suoralt' uralta,
Niin kaikki ohi syöksevät kuin virta,
Ja viimeiseksi jäät kuin uljas ratsu,
Jok' eturiviin kaatuu, sortuin maahan
Polettavaksi halvan kuormaston.
Se, mitä tehdään nyt, sun himmentää,
Vaikk' ennen paljon suurempaa teit sinä.
Näet, aika on kuin muotikrouvari:
Se kylmää kättä antaa menevälle,
Mut kädet levällään kuin lentävä
Tulijaan iskee. "Tervetullut" nauraa,
"Hyvästi" poistuu huoaten. Oi, hyve
Siit' älköön palkkaa toivoko, mit' oli;
Sill' äly, kauneus,
Suur' suku, ruumiin voimat, ansiot
Ja laupeus, lempi, ystävyys, ne kaikki
On moittivan ja kateen ajan orjat.
Näet, maailman on tapa aina sama:
Yksimielisen saa kehun uusi koru,
Vaikk' on se vanhast' yhteen kurottu,
Ja tomu, jok' on vähän kullattua,
On parempaa kuin tomuttunut kulta.
Sit' ylistetään, mik' on silmäin eessä.
Siis, sinä eheä ja suuri mies,
Äl' ihmettele, että kreikkalaiset
Nyt alkaa Ajaxia kunnioittaa.
Enemmän silmään pistää mikä liikkuu,
Kuin mik' ei liiku. Sulle huudettiin
Ja huudettaisiin uudelleen ja vasta,
Jos itseäs et hautais elävältä
Ja mainettasi sulkis telттаasi,
Sa, jonka suurtyöt tällä tanterella
Sai kateet jumalatkkin voitteluun
Ja suuren Marsin taistoon osakkaaksi.

ACHILLES.

Mull' yksinolon oli suuret syyt.

ULYSSES.

Mut yksinoloasi vastaan oli
Syyt suuremmat ja sankarillisemmat.
Achilles, tiedetäänhän, että yhtä
Rakastat Priamuksen tyttäristä.

ACHILLES.

Vai tiedetään?

ULYSSES.

No, mikä ihme siinä?

Näet, valpas valtasilmä näkee melkein
Jokaisen Pluton kultajyväsinkin,
Syvyydet mittaa pohjattomimmat,
Aatoksiin tunkeutuu ja ilmi tuo ne
Mykästä kehdostaan kuin jumala.
Salaisuus — jota tieto paljastamaan
Ei pysty — valtion on sielussa,
Joss' asuu teho jumalallisempi,
Kuin sana voi tai kynä ilmaista.
Tuo sinun yhteytesi Troian kanssa
Se meille yhtä tuttu on kuin sulle;
Ja arvokkaampaa ois Achilleelle
Kukistaa Hector kuin Polyxena.[8]
Kotona nuorta Pyrrhust' eikö karmi,
Kun kautta saarten maine torvettaa
Ja kaikki Kreikan immet rallattavat:
"Hectorin sisaren Achilles voitti,
Mut Hectorin suur' Ajax mukiloitti."
Hyvästi! Ystävän suo neuvo antaa;
Sun altas murtuu jää, mut narrin kantaa.

(Menee.)

PATROCLUS.

Tuot' usein mielees teroitin, Achilles.
Miesmäinen, rietas nainenkaan ei ole
Niin tympäävä, kuin akkamainen mies
On toimen aikana. Nyt syyn saan minä:
Mun vähä sota-intoni sen teki,
Niin luullaan, ja sun suuri lempes minuun.
Havahdu, armas! Hento, irstas Amor
Kaulastas lemmenpaulans' irroittakoon
Ja tyhjään kadotkoon, kuin jalopeura
Ravistaa kastehelmen harjastaan.

ACHILLES.

Siis Hectorin kanss' Ajax taistelee?

PATROCLUS.

Niin tekee, ja saa suurta mainett' ehkä.

ACHILLES.

Näen, että vaarassa on kunniani,
Nimeni syvän haavan saa.

PATROCLUS.

Siis varo!

Parantuu vaivoin oma lyömä haava.
Jos laiminlyömme välttämättömän,
Niin vaaran valtakirjan vahvistamme;
Ja salaa niinkuin kuume vaara iskee,
Kun päiväsessä jouten lojumme.

ACHILLES.

Thersites tänne tuo, Patroclus hyvä.
Sen narrin lähetän luo Ajaxin

Anomaan, että taiston jälkeen kutsuu
Hän Troian prinssit rauhan viettoon tänne.
On naisen himo mulla, sairaan halu
Suur' Hector nähdä rauhan puvussa,
Puhella kanssansa ja mielin määrin
Näköään katsella. — Kah, vaivas säästyy!

(Thersites tulee.)

THERSITES.

Ihme!

ACHILLES.

Mikä?

THERSITES.

Ajax kävelee edestakaisin tanterella ja etsii itseään.

ACHILLES.

Kuinka niin?

THERSITES. Hänen on määrä huomenna yksin otella Hectorin kanssa; ja hän on niin profeetallisen ylpeä sankarillisesta hutkimisestaan, että riehuu puhumatta sanaakaan.

ACHILLES.

Kuinka se käy päinsä?

THERSITES. Keikailee edestakaisin kuin riikinkukko; loikkaa askeleen ja pysähtyy äkisti; murtaa suuta kuin kapakkarouva, jolla ei ole laskuntekoon muuta apukeinoa kuin aivot; puree huulta, näyttäen valtioviisaalta, niinkuin tahtois sanoa: kyllä sitä tässä päässä älyä olisi, jos se vain siitä lähtisi. Ja kyllä kai sitä onkin siinä, mutta se piilee niinkuin tuli piikivessä, ei lähde iskemättä. Mies on iäksi mennyttä: jos ei Hector hänen niskaansa ottelussa taita, niin hän itse sen taittaa ylpeydellään. Minua ei enää tunne; sanoin: "hyvää huomenta; Ajax", ja hän vastaa: "kiitos, Agamemnon" Mitä sanotte ihmisestä, joka luulee minua päälliköksi? Hänestä on tullut oikea maakala, kieleton, epäluoma. Hiiteen koko maine! Sitä voi käyttää oikein- ja nurinpäin niinkuin nahkatakkaa.

ACHILLES.

Sinä, Thersites, saat minun lähettinäni käydä hänen puheillaan.

THERSITES. Kuka? Minäkö? Hän ei vastaa kenellekään; pitää ammattinaan olla vastaamatta; puhuminen on kerjäläisiä varten; hänen on kielensä käsivarsissa. Tahdon osoitella häntä; Patroclus tehkään kysymyksiä minulle; saatte nähdä ilveilyn, jonka nimi on Ajax.

ACHILLES. Toimeen, Patroclus! Sano näinikään: pyydän nöyrimmästi, että miehuullinen Ajax suvaitsi kutsua kaikkein urhoollisimman Hectorin saapumaan aseetonna teltaani, ja toimittaa hänelle turvasaaton jalomieliseltä, korkea-arvoiselta, kuusin- tai seitseminkerroin kunnioitetulta Kreikan armeijan ylisotamarskilta, herra Agamemnonilta, ja niin edespäin. Tee se!

PATROCLUS.

Zeus siunatkoon suurta Ajaxia!

THERSITES.

Hm!

PATROCLUS.

Tulen arvoisan Achilleen luota, —

THERSITES.

Häh!

PATROCLUS. Joka nöyrimmästi pyytää, että suvaitsisitte kutsua Hectorin hänen teltaansa, —

THERSITES.

Hm!

PATROCLUS.

Ja toimittaa turvasaaton Agamemnonilta.

THERSITES.

Agamemnonilta?

PATROCLUS.

Niin, armollinen herra.

THERSITES.

Häh!

PATROCLUS.

Mitä sanotte siihen?

THERSITES.

Jumala kanssanne, täydestä sydämmestäni!

PATROCLUS.

Vastauksenne, armollinen herra!

THERSITES. Jos huomenna ilma on kaunis, kello yksitoista käy niin tai näin; mutta kuinka käyköönkin, maksaa hänen minusta täytyy, ennenkuin minut saa.

PATROCLUS.

Vastauksenne, armollinen herra!

THERSITES.

Jumalan haltuun, täydestä sydämmestäni!

ACHILLES.

Onko hän tuollaisessa vireessä? Eihän toki?

THERSITES. Ei, hän on aivan epävireessä. Paljoko ääntä häneen jää sitten, kun Hector on häneltä aivokopan särkenyt, sitä en tiedä; mutta paljoa sitä ei jääne, jos ei se viuluniekka Apollo tee hänen jänteistään pelin kieliä.

ACHILLES.

Tule pois, saat heti viedä hänelle kirjeen.

THERSITES. Antakaa minun viedä toinen hänen hevoselleen, sillä se on niistä kahdesta elukasta älykkäämpi..

ACHILLES.

Niin samea kuin hämmennetty lähde
On sieluni; en itse näe sen pohjaa.

(Achilles ja Patroclus menevät)

THERSITES. Soisin sielunne lähteen tulevan taas kirkkaaksi, että voisin siitä juottaa aasia. Olisin mieluummin täi lammasturkissa, kuin tuommoinen urhoollinen pölkkypä.

(Menee.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Troia. Katu.

(Toisaalta tulee Aeneas ja palvelija, joka kantaa soihtua,
toisaalta Paris, Deiphobus, Antenor, Diomedes ja soihdunkantajia.)

PARIS.

Ken tuossa, ken?

DEIPHOBUS.

Se on Aeneas-prinssi.

ANTENOR.

Vai prinssi itse? — Paris, jos ois mulla
Niin hyvä syy, kuin teillä, myöhään maata,
Muut eivät vois kuin taivaalliset toimet
Mua vierellisen luota temmata.

DIOMEDES.

Niin oikein! Huomenta, Aeneas-prinssi!

PARIS.

Se urhomies on; kättele, Aeneas!
Sa itse kerroit, kuinka Diomedes
Sua sotakentäll' ajoi viikkokauden
Jok' ainut päivä.

AENEAS.

Terve, urho, nyt
Kun leuto rauha on! Mut aseellisna
Kun sinut kohtaan, saat niin mustaa uhmaa,
Kuin sydän siittää voi ja miehuus täyttää.

DIOMEDES.

Ei Diomedes kammo kumpaakaan.
Veremme nyt on tyyntä: terve siis!
Mut tilaisuus kun saadaan taistella,
Niin kaikin voimin, keinoin, juonin ajan
Ma henkeäsi takaa, kautta Zeun!

AENEAS.

Niin ajat leijonaa, mi paetessaan
Päin kääntää kasvonsa. — Sua tervehdin
Sydämmest' aivan! Kautt' Anchiseen hengen,
Sua tervehdin; niin, Venuksenkin vannon
Ma käden kautta: hellemmin ei kukaan
Sit' ole lempinyt, jonk' aikoo tappaa!

DIOMEDES.

Yht' ollaan mieltä! — Zeus, jos ei Aeneas
Kuolollaan loistett' anna miekalleni,
Suo hänen tuhat päivänkierröst' elää!
Mut maineekseni hänen huomenn' anna
Jo kuolla, joka jäsenessä haava!

AENEAS.

Hyvinpä tunnemmekin toisemme.

DIOMEDES.

Pahemmin toivoisimme tuntevamme.

PARIS.

Tää kohteliaint' on uhmatervehdystä,
Jalointa lemmen vihaa, mit' on kuultu. —
Mit' asiaa näin varhain?

AENEAS.

Kuningas

Mua pani noutamaan, en tiedä, miksi.

PARIS.

Minä tiedän: viekää tämä Kreikan mies
Nyt Calchaan taloon; sieltä saakoon lunnaiks
Antenorista sulo Cressidan.
Me teemme seuraa, tai, jos suvaitsette,
Niin menkää edeltä. Ma luulen varmaan —
Tai oikeammin, mull' on tarkka tieto —
Ett' yötä siellä on Troilus-veljeni.
Mies herättäkää, ilmoittakaa hänelle
Tulomme ja sen syykin. Pelkään, että

Olemme vähän häiriöksi.

AENEAS.

Varmaan.

Tuo Troilus Troian muuttais ennen Kreikkaan,
Kuin Troiast' antais Cressidan.

PARIS.

Ei auta;

Kovien aikain pakko sitä vaatii.
Nyt matkaan, prinsssi; teitä seuraamme.

AENEAS.

Hyvästi jääkää kaikki!

(Menee.)

PARIS.

Sanokaa, Diomedes, tunnon mukaan
Ja kunnan kumppanina suora totuus:
Ken Helenan on parhain ansainnut,
Minä vai Menelaus?

DIOMEDES.

Kumpainenkin:

Hän siksi, ett' yhä häntä tavoittelee
Ja, piittaamatta hänen pillastaan,
Maailman tuskat, hornan piinat kärsii;
Te siksi, että häntä suojaatte
Ja, häpeänsä myrkkää tuntematta,
Pois maanne hukkaatte ja ystävänne;
Hän kituvana sarvipäänä joisi
Tuon hailan juoman pohjasakatkin;
Te hekumoitsijana toivoisitte
Perillisiä porton syleilystä.
On tasan ansionne, vaaka suora,
Pait kellä painon lisänä on huora.

PARIS.

Maalaisellenne tyly olette.

DIOMEDES.

Hän tylympi on maalleen. Kuulkaa, Paris:
Jokainen tilkka tuota porton verta
On Kreikan miehen niellyt; joka hiuke
Tuon saastutetun haaskan ruumista
On Troialt' urhon vienyt. Elämässään
Niin mont' ei hyvää sanaa haastanut,
Kuin ruumiita on hautaan raastanut.

PARIS.

Diomedes, teette niinkuin ostaja:
Sätitte, mitä ostaa haluatte.
Olemme vaiti, emme kauppaa pyydä,
Ja emme kehu, kun ei halu myydä.
Käy tästä tiemme.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Sama paikka. Pandaruksen talon pihamaa.
(Troilus ja Cressida tulevat.)

TROILUS.

Äl', armas, vaivaa näe; on aamu kylmä.

CRESSIDA.

Setääni huudan siis, ett' avaa portin.

TROILUS.

Hänt' älä vaivaa. Pois, pois vuoteeseen!
Unetar sulkekoon nuo kauniit silmät
Ja aistejas niin hiljaa hivelköön
Kuin lasta, jot' ei mitkään mietteet häiri.

CRESSIDA.

Huomenta siis!

TROILUS.

Pois vuoteeseen, ma pyydän.

CRESSIDA.

Minusta kyllän saitko?

TROILUS.

Cressida,

Jo virkku päivä leivon lauluun herää
Ja varisräähkät ajaa levoltaan;
Viel' ilojamme yön jos huntu verhois,
En lähtiskään.

CRESSIDA.

Yö oli liian lyhyt.

TROILUS.

Se velho! Myrkyttäjän luona viipyy
Ja hornan kätyrin; mut lemmen sylin
Sivuuttaa siivin nopsemmin kuin aatos.
Nyt vilustut ja sitten mua syytät.

CRESSIDA.

Oi, viivy! — Miehet eivät koskaan viivy!
Mua houkkaa, oi! — Jos oisin kieltäynyt,
Niin kyllä viipyisit. — Vait! Joku liikkuu.

PANDARUS (ulkoa).

Mitä? Kaikki ovet auki?

TROILUS.

Setäsi!

CRESSIDA.

Periköön hänet rutto! Nytkös ilkkuu!
Oi, tätä elämää!

(Pandarus tulee.)

PANDARUS. Mitä kuuluu? Mitä kuuluu? Mitä maksaa piikuus? — Kuules, piikaseni, missä on Cressida-orpana?

CRESSIDA.

Hitolle senkin häijy setä-räivä!
Mun tähän saitte, — ja nyt ilkutte.

PANDARUS.

Mihin sain, mihin? Ole hyvä, sano: mihin, — mihin olen sinut saanut?

CRESSIDA.

Hyi, senkin herja! Teiss' ei mitään hyvää;
Ja ette sitä kärsi muissakaan.

PANDARUS. Ha, ha! Voi, vaivaista raukkaa! Voi, kanaparkaa! Etkö ole tänä yönä nukkunut? Eikö tuo miesriiviö ole antanut sinun nukkua? Mörkö hänet vieköön!

(Kolkutetaan.)

CRESSIDA.

Sanoihan sen! — Hält' aivot kolkutelkoot! —
Ken ovella on? Katso, setä hyvä! —
Takaisin, armas, tule kamariini!
Hymyilet, niinkuin tarkoittaisin rumaa.

TROILUS.

Ha, ha!

CRESSIDA.

Erehdyt: semmoista en aattele. —
(Kolkutetaan.)
Kovinpa kolkuttavat! — Tule sisään!
En soisi, vaikka puolen Troiaa saisin,
Ett' täällä sinut nähtäisiin.

(Troilus ja Cressida menevät.)

PANDARUS (menee ovelle). Kuka siellä? Mikä asiana? Vallanhan rikotte oven! Mikä nyt on? Mikä asiana?

(Aeneas tulee.)

AENEAS.

Huomenta, hyvä herra, huomenta!

PANDARUS.

Ken se? Aeneas-prinssi! Toden totta,
En ollut teitä tuntea. Mit' uutta
Näin aikaisin?

AENEAS.

Tääll' onko Troilus-prinssi?

PANDARUS.

Täällä! Mitä hän täällä tekisi?

AENEAS.

On, hän on täällä, älkää kieltäkö;
Asia koskee häntä lähelt' aivan.

PANDARUS. Onko hän täällä, kysytte? Se on enemmän kuin mitä minä tiedän, jumal'auta! Itse tulin myöhään kotiin. Mitä hänellä olisi täällä tekemistä?

AENEAS. Kellä? Kas, kas vain! Näin vahingoitatte häntä tietämättänne. Olette hänelle niin uskollinen, että petätte hänet. Olkaa hänestä mitään tietämättä, mutta tuokaa hänet kuitenkin tänne. Kas niin!

(Troilus palaa.)

TROILUS.

Mik' on? Mit' asiaa?

AENEAS.

On tuskin mulla aikaa tervehtiä,
Niin nyt on kiire. Paris-veljenne
On täällä kohta, ja Deiphobus,
Ja Kreikan Diomedes, ja Antenor,
Jo meille luovutettu; meidän täytyy
Juur' oiti ennen aamu-uhria
Hänestä lunnaiks Diomedeen käteen
Cressida jättää.

TROILUS.

Niinkö päättivät?

AENEAS.

Niin, Priamus ja Troian neuvoskunta.
Tulevat kohta toimeen käydäkseen.

TROILUS.

Kuink' ivaks kääntyy saavutettu voitto!
Käyn heitä vastaan; — mut, Aeneas prinssi,
Täält' ette mua löynnyt, tavattiin
Vain sattumalta.

AENEAS.

Hyvä! Luonnon salat
Niin vaiti eivät olla voi kuin minä.

(Troilus ja Aeneas menevät.)

PANDARUS.

Onko se mahdollista? Tuskin saatu, niin jo viedään! Piru periköön koko
Antenorin! Nuori prinssi tulee hulluksi. Rutto sen Antenorin syököön!
Olisivat niskat häneltä taittaneet!

(Cressida palaa.)

CRESSIDA.

Mik' on? Mik' asia? Ken oli täällä?

PANDARUS.

Ah! Ah!

CRESSIDA.

Noin miksi huokaat? Miss' on prinssi? Poissa?
Oi, sano, hyvä setä, kuink' on laita?

PANDARUS.

Ah, että olisin yhtä syvässä maan alla kuin olen sen päällä!

CRESSIDA.

Oi, taivaan jumalat! Kuink' onkaan laita?

PANDARUS.

Paras, että menet sisään. Oi, ettet olisi koskaan syntyntykään!
Tiesinhän, että olisit hänelle kuolemaksi. — Herra-parka! — Piru sen
Antenorin periköön!

CRESSIDA.

Ma pyydän, hyvä setä, polvillani
Rukoilen: sanokaa, mik' asia?

PANDARUS.

Sinun on täältä mentävä, tyttö, niin, mentävä; ovat sinut vaihtaneet
Antenoriin; mentävä isäsi luo ja pois Troiluksen luota. Se on hänen
kuolemansa; se on hänen surmansa; hän ei voi sitä kestää!

CRESSIDA.

Oi, iki-jumalat! — En mene, en.

PANDARUS.

Sun täytyy.

CRESSIDA.

En, setä. Isän olen unhottanut;
Ei heimous liikuta; ei suku, veri,
Ei mikään lempi, ystävyys niin kallis
Kuin armas Troilus. Taivaan vallat! Pankaa
Rumimman vilpin nimeks Cressida,
Jos Troiluksen hän hylkää. Aika, tuoni
Ja väkivalta tälle ruumiilleni
Pahintaan tehkööt; mun on rakkauteni
Niin vankka pohjaltaan ja rakenteeltaan
Kuin maan on keskipiste, joka vetää
Puoleensa kaikki. Itkemään nyt menen. —

PANDARUS.

Niin oikein, tee se, tee se!

CRESSIDA.

Kiiltävät

Ma revin suortuvani, rikki raavin
Ihanat posket, nyyhkytyksiin sorran
Sorean äänen, sydämmeni puhki
Ma huudan: Troilus! Troiasta en lähde.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Sama paikka. Pandaruksen talon edusta.

(Paris, Troilus, Aeneas, Deiphobus, Antenor
ja Diomedes tulevat.)

PARIS.

Jo täys on päivä, määräaika joutuu;
Hän kohta tuolle Kreikan urholle
On jätettävä. — Troilus, veli hyvä,
Tytölle sano, mit' on tapahtuva,
Ja häntä jouduta.

TROILUS.

Käy taloon vain.

Tuon heti hänet Kreikan miehen käteen.
Kun hänet siihen lasken, niin se käsi
On niinkuin alttari, ja Troilus pappi,
Jok' uhraa siihen oman sydämmensä.

(Menee.)

PARIS.

Ma tiedän, mit' on rakkaus; tahtoisinkin
Niin totta sua auttaa, kuin sua säälin.
Suvaitkaa käydä sisään, hyvät herrat.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Sama paikka. Huone Pandaruksen talossa.
(Pandarus ja Cressida tulevat.)

PANDARUS.

Pidä suhta, pidä suhta!

CRESSIDA.

Miks suhdasta te mulle puhutte?
Elävää, syvää, täyttä tuskaa tunnen,
Se riehuu tunnoss' yhtä valtavana
Kuin syy, jost' alkoi. Kuinka pitää suhtaa?
Jos voisin lemmelläni tinkiä
Tai laimeammaks maultaan sen laittaa,
Niin voisin tuskaanikin laimentaa.
Ei, suhdasta ei tiedä rakkauteni,
Ei tuskani, kun moinen aarre meni.

(Troilus tulee.)

PANDARUS.

Tuossa, tuossa, tuossa hän tulee. — Oi, te armaat kyyhkyläiset!

CRESSIDA.

Oi, Troilus! Troilus!

(Syleilee häntä.)

PANDARUS. Ah, te, nokkavarpuset! Sallikaa minunkin teitä syleillä. "Oi, sydän", — niinkuin lauletaan vanhassa laulussa, —

"— Oi, sydän, raskas sydän, oi,
Miks huokaat, etkä lakkaa?"

johon se vastaa:

"Siks ettet töin ja sanoin voi
Keventää tuskan takkaa."

Todempaa riimiä ei voi ajatella. Ei saa mitään heittää hukkaan; voi se tuommoinenkin runonpätkä joskus olla tarpeen; ja nyt se nähdään, nyt se nähdään. — No, mitä kuuluu teille, karitsaiseni?

TROILUS.

Sua rakastan niin kirkkaan puhtaasti,
Ett' iki-jumalat — kai suuttuneina,
Kun lempi kuumemp' on kuin rukous,
Min kylmiltä he huuliltani saavat —
Sun multa vievät.

CRESSIDA.

Jumalatko kateet?

PANDARUS.

Ovat, ovat, sehän on liiankin selvää.

CRESSIDA.

Ja tottako mun täytyy Troia jättää?

TROILUS.

Se kauhea on totuus.

CRESSIDA.

Troilus myöskin?

TROILUS.

Troilus ja Troia.

CRESSIDA.

Onko mahdollista?

TROILUS.

Ja heti. Sallimuksen vääritys kieltää
Jäähyväisetkin, viivytyksen työntää
Tylysti syrjään, törkeästi purkaa
Huultemme liiton, lemmensyleilyimme
Väkisin ehkäisee, ja pyhät valat
Kuristaa kesken niiden syntymää.
Me kaksi, jotka oomme toisistamme
Tuhannet huokaukset maksaneet,
Nyt saamme myydä itsemme, me kurjat,
Tylyhyn, köyhään katkokuokaisuun.
Nyt herja aika rosvon kiirein kokoo —
Ei tiedä kuinka — runsaat saaliinsa.
Niin monet hyvästit kuin taivaan tähdet,
Sanoilla, suuteloilla vahvistetut,
Se sulloo vaivaiseen jäähyväiseen,
Ja meille suo vain yhden nälkämuiskun,
Jonk' itku pidätetty karvaaks suolaa.

AENEAS (ulkoa).

No, prinssi, onko neiti valmis?

TROILUS.

Kuule,

Sua kutsutaan! Noin haltiakin huutaa:
"Käy matkaan!" sille, jonk' on aika kuolla. —
Vain hetki malttakaa; hän kohta tulee.

PANDARUS. Missä ovat kyöneleeni? Satakaa, että asettuu tämä myrsky, muuten se vie sydämmeni juurineen!

(Menee.)

CRESSIDA.
Siis kreikkalaisten luo?

TROILUS.
Ei auta muu.

CRESSIDA.
Iloisiin kreikkalaisiin surun tyttö!
Taas milloin tavataan?

TROILUS.
Mua kuule, armas:
Vain uskollinen ole, —

CRESSIDA.
Uskollinen!
Niin, minäkö? Mik' inhottava luulo!

TROILUS.
Sovussa päättäkäämme haastelumme,
Se pian meiltä viedään. Epäluulost'
En sulle sano: "ole uskollinen";
Ma kintaan viskaan itse kuolemalle
Siit', ett' on sydän sulla tahraton.
"Ole uskollinen" oli johtona
Vain lupaukseen: ole uskollinen,
Niin näen sun kohta taas.

CRESSIDA.
Oi, suunnattomaan
Ja julmaan vaaraan antautte, prinssi!
Mut uskollinen olen.

TROILUS.
Silloin vaara
On ystäväni. Ota rannukseni.

CRESSIDA.
Ja sinä hansikkaani. Milloin näen sun?

TROILUS.
Ma lahjon kreikkalaisten vartijat
Ja tulen yöllä. Ole uskollinen!

CRESSIDA.
Oi, taivaat! Taaskin "ole uskollinen"!

TROILUS.
Niin, armas, kuule, miksi sanon sen:
On Kreikan nuoret hienot tavoiltaan,
Suloiset, viehkeät ja lahjakkaat,
Älyssä, taidoss' etevät ja vilkkaat;
Tuo uutuus — henkilöt ja avut — hurmaa.
Ah, hienonlainen lemmenkateus —
Sanoa voisit: siveellinen synti —
Minussa herää.

CRESSIDA.

Taivas! Et mua lemmi.

TROILUS.

Jos en, niin kuolen konnana! Ei ole
Kyseessä sinun uskollisuutesi,
Vaan minun kuntoni. En osaa laulaa,
En tanssiss' uhkeilla; on mairit mulle
Ja hienot pelit vieraat; niissä taidoiss'
On kreikkalaiset ovelat ja liukkaat.
Mut varo, noissa viettehissä vaanii
Sulavasainen, mykkä perkele,
Pääkiusaaja. Mut välttä kiusausta!

CRESSIDA.

Mun tahtoani epäiletkö?

TROILUS.

En;

Mut joskus teemme, mitä emme tahdo;
Olemme usein oma perkeleemme,
Kun oman voiman varaan heittäymme
Ja pettävään sen tarmoon luotamme.

AENEAS (ulkoa).

No, prinssi, —

TROILUS.

Muisku vain, ja sitten ero!

PARIS (ulkoa).

Hoi, veli Troilus!

TROILUS.

Tule sisään, veli,

Ja tuo Aeneas myös ja Kreikan mies.

CRESSIDA.

Sinäkin ole uskollinen.

TROILUS.

Minä?

Ah, se on vikani ja heikkouteni!
Muut juonill' onkii mainetta, mut minä
Rehellisesti sulaa suoruutt' etsin;
Muut vaskirahans' ovelasti kultaa,
Omani minä näytän paljaaltaan.
Uskollisuuteeni sa luota vain:
"Tosi ja vilpitön" on lauseenain.

(Aeneas, Paris, Antenor, Deiphobus ja Diomedes tulevat.)

Terveeksi, Diomedes! Tämän neiden
Me lunnaiks annamme Antenorista.
Saat hänet haltuus portissa. Ma tiellä
Hänestä kerron. Pidä häntä hyvin!
Ja, jumal'auta, kaunis Kreikan mies,
Jos henkes joskus miekastani riippuu,
Vain maini Cressida, niin turvass' olet
Kuin Priamus linnassansa.

DIOMEDES.

Kaunis neiti,

Sivuutan kiitoksen, jot' oottaa prinssi,
Kun silmäs loisto, tuon sun poskes taivaan,
Jo hyvän pidon takaa. Diomedeen
Sin' olet käskijä, hän sua kuulee.

TROILUS.

Et kohtelee mua hyvin, Kreikan mies,

Kun häntä kehut vain ja harrast' ilkut
Mun pyyntöäni. Tiedä, kreikkalainen,
Hän niin on ylistystes ylipuolla
Kuin sinä häntä palvelemaan kehno.
Hyvänä pidä, vaadin sen, ja käsken;
Jos sit' et tee, niin kautta julman Pluton,
Vaikk' ois sun turvanas Achilles-kolho,
Ma niskas taitan!

DIOMEDES.

Tyyntykäähän, prinssi!
Lähetin oikeudella vaadin saada
Vapaasti puhua. Kun täältä poistun,
Niin toimin niin kuin tahdon. Tietkää, prinssi,
En ole käskettävä. Arvon mukaan
Hän arvon saa. Jos sanotte: "se tee",
Niin vastaan kunnan miehen lailla: "en".

TROILUS.

Pois portille! — Sen sanon, Diomedes,
Tuon korskas vuoks saat vielä usein piillä. —
Kätenne, neiti! Paljon meillä vielä
On keskinäistä haasteltavaa tiellä.

(Troilus, Cressida ja Diomedes menevät. Torventoitus kuuluu.)

PARIS.

Hectorin torvi!

AENEAS.

Jouten kului aamu.
Hitaaksi, laiskaks nyt mua prinssi luulee:
Lupasin kentäll' olla ennen häntä!

PARIS.

Troiluksen syy. Pois tulkaa taisteluun!

DEIPHOBUS.

Pois joutuun, varustautumaan!

AENEAS.

Niin, sulhaispojan reippaall' ilolla
Hectorin seuratkaamme kintereillä.
Tään yhden miehen urhotyöhön nyt
On Troian koko maine kiintynyt.

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Kreikkalaisten leiri. Aitaus kaksintaistelua varten.

(Ajax täysissä aseissa, Agamemnon, Achilles, Patroclus,
Menelaus, Ulysses, Nestor y.m. tulevat.)

AGAMEMNON.

Täss' aseissa jo seisot ennen aikaa,
Somana, reippaana ja uhkamielin.
Lähetä, tuima Ajax, torvestas
Täräys Troiaan, jotta säikyst' ilma
Tuon suuren taistelijan puhkois korvat
Ja haastais hänet tänne.

AJAX.

Tuoss', ota kukkaroni, torvimies!
Nyt keuhkos halkaise ja vaskiputkes!
Puhalla, että poskes pullistuu

Kuin pohjatuulen puhaltanut vatsa!
Kohoksi rinta, verta silmä syösköön!
Nyt puhut Hectorille.

(Torvimies puhaltaa.)

ULYSSES.

Toitaukseen

Ei vastata.

ACHILLES.

Viel' aikaist' on.

AGAMEMNON.

Tuoss' eikö

Lie Calchaan tytär, tuo, ja Diomedes?

ULYSSES.

On oikein; tunnen miehen käynnistään;
Käy varpaisillaan: henki häntä nostaa
Ja lennättäen maasta kohottaa.

(Diomedes ja Cressida tulevat.)

AGAMEMNON.

Tää onko neiti Cressida?

DIOMEDES.

On oikein.

AGAMEMNON.

Ihana neiti, tervetullut meille!

NESTOR.

Suut' antain teitä päämme tervehtii.

ULYSSES.

Ei päällä siihen yksinoikeutta,
Myös jäsentenkin tulis suudella.

NESTOR.

Sep' oli sievä neuvo. Minä alan. —
Tää Nestorin on osa.

ACHILLES.

Kaunis neiti,

Tuon talven otan huuliltanne pois;
Achilles tervetulleeks sanoo teidät.

MENELAUS.

Suur' aihe suudella ol' ennen mulla.

PATROCLUS.

Mut nyt ei aihett' ole suuteluun.
Näin Pariskin tul' aiheeseen kesken
Ja juur' näinikään teki teistä lesken.

ULYSSES.

Työ tyhmä, josta meidät pilkka peri!
Tuon sarvia nyt kultaa meidän veri.

PATROCLUS.

Sen muiskun Menelaus antoi, — tämän
Patroclus.

MENELAUS.

Katsos vain!

PATROCLUS.

Hänt' edustamme

Paris ja minä aina muiskuillamme.

MENELAUS.

Minulle tulee muisku. — Neiti, saanko?

CRESSIDA.

Suunannoss' otetaan vai annetaanko?

PATROCLUS.

Kumpaakin.

CRESSIDA.

Vannoa ma rohkenen:
Paremmat otatte kuin annatten.
Siis muiskun kiellän.

MENELAUS.

Annan päällisiä:
Yhdestä kolme.

CRESSIDA.

Mies te pariton!
Ei yhtäkään, tai tasan olkohon.

MENELAUS.

Pariton? Joka mies on pariton.

CRESSIDA.

Niin, mut ei Paris; parinne hän nai,
Ja siten teidät parittomaks sai.

MENELAUS.

Sep' oli isku otsaan!

CRESSIDA.

Eikä niin!

ULYSSES.

Ei sarvist' ole immen hyppysiin. —
Ihana neiti, saanko muiskun pyytää?

CRESSIDA.

He, saatte.

ULYSSES.

Haluaisin —

CRESSIDA.

Sopii pyytää.

ULYSSES. Kautt' Amarin, sen vien, kun neitsyt jälleen on Helena ja palaa hylkäämälleen.

CRESSIDA.

Siis velkaan jään, vain varron maksun aikaa.

ULYSSES.

Ei siihen muiskuun tule koskaan taikaa.

DIOMEDES.

Sananen, neiti! Isän luokse nyt.

(Menee, taluttaen Cressidaa.)

NESTOR.

Älykäs, vilkas nainen!

ULYSSES.

Hyi, hyi häntä!
Hänessä puhuu silmä, poski, huuli,
Yksinpä jalka; hekumassa elää

Jokainen ruumiin nivele ja jänne.
Nuo alttiit lipokielet huutavat
Jo tervetulleens' ennen tulemaasi,
Levittäin sydämmensä kirjan auki
Jokaisen kurkistajan vietteheksi;
He tilaisuuden likasaaliit' ovat,
Hekuman tyttäriä, se on varma.

(Torventoitus kuuluu.)

KAIKKI.

Haa! Troian torvi!

AGAMEMNON.

Tuossa tulee lauma.

(Hector tulee täysissä aseissa, Aeneas, Troilus
ja muita troialaisia seuralaisineen.)

AENEAS.

Terveeksi, Kreikan hovi! Mitä tehdään
Sen, joka voittaa? Heti voittajaksi
Hän julistetaanko? Vai hengen kaupan
Tuleeko taistelujain toisiaan
Edelleen vainota? Vai lainko jälkeen
Ja huutosanall' erotetaan heidät?
Näin Hector kysyy.

AGAMEMNON.

Mitä tahtoo Hector?

AENEAS.

Se yhtä hälle: noutaa sopimusta.

ACHILLES.

Tuo hänen tapaistaan on: huoletonta
Ja hiukan ylpeää ja vastapuolta
Isossa määrin halventelevaa.

AENEAS.

Jos ette lie Achilles, kuka sitte?

ACHILLES.

Jos en Achilles, niin en ole mitään.

AENEAS.

Achilles siis. Ken liettekin, niin kuulkaa:
Kuin pienin pieni ja suurin suuri
On Hectorissa ylpeys ja miehuus:
On toinen ääretön kuin kaikkeus,
Ja toinen tyhjän paljas. Katso tarkkaan:
Vain sievyytt' on, mik' ylpeydeltä näyttää.
Kun Ajax puoliks Hectorin on verta,
Puol' Hectoria säälin vuoks jää kotiin;
Vain puolin sydämmin ja käsin Hector
Nyt taistoon kutsuu tätä sukuveikkaa,
Mi puoleks Troiaa on ja puoleks Kreikkaa.

ACHILLES.

Siis tyttötaistelu! Kyll' ymmärrän.

(Diomedes palaa.)

AGAMEMNON.

Kas, Diomedes! — Ajaxille avuks,
Ylimys jalo! Niinkuin taistotavan
Te ja Aeneas päätätte, niin olkoon:
Vain lyhyt ottelu tai hengen kauppa.

Kun ovat sukuja, niin sanoo vaisto,
Ett' alkuunsa jo päättyy tämä taisto.

(Ajax ja Hector astuvat aitaukseen.)

ULYSSES.

Jo ovat valmiit taisteluun.

AGAMEMNON.

Ken tuossa.

Tuo Troian mies, jonk' ilme noin on synkkä?

ULYSSES.

Priamuksen nuorin poika, kelpo urho;
Valio, vaikka nuori: taattu mies;
Ei suullaan toimi, puhuu toimillaan;
Ei hevin suutu, eikä lepy hevin;
Sydän ja käsi vilpitön ja aulis;
Pois omans' antaa, mietteitään ei peitä;
Tok' autiuttaan ohjaa älyllään,
Myös halpaan mietteeseen ei sanaa tuhlaa;
Kuin Hector uljas, mutta hirmuisempi;
Vihansa vimmassakin Hector sääliin
Vähästä heltyy; tämä, taiston kiihkoss'
On koston herkempi kuin kade lempi.
Sen nimi Troilus; häneen perustavat
He uuden toivon, lujan niin kuin Hector.
Aeneas sanoi, näin; hän päästä jalkaan
Sen nuorukaisen tuntee; kahden kesken
Tään mulle suuress' Ilioniss' uskoi.

(Melua. Hector ja Ajax taistelevat.)

AGAMEMNON.

Jo otteiss' ovat.

NESTOR.

Pidä puoltas, Ajax!

TROILUS.

Sa nukut, Hector; herää!

AGAMEMNON.

Hän taidoin käyttää miekkaa. — Oikein, Ajax!

DIOMEDES.

Jo riittää!

(Torvet lakkaavat soimasta.)

AENEAS.

Riittää, riittää, hyvät herrat!

AJAX.

En ole vielä lämmin; kerran vielä!

DIOMEDES.

Jos Hector suostuu.

HECTOR.

En, en mieli enää.

Isäni siskon poika olet, prinssi,
Sukua suuren Priamuksen heimon;
Ja pyhä heimolaisuus meiltä kieltää
Verisen kiistan. Vaan jos sinuss' ois
Niin Troia yhtynyt ja Kreikka, että
Sanoa voisit: "tämä käs' on Kreikkaa
Ja tämä Troiaa; tämän säären suonet

On Kreikkaa, tämän Troiaa; oikeassa
On poskess' äidin verta, vasemmassa
On isän', " niin Zeun kaikkivallan kautta,
Sinuss' ei kreikkalaista jäsent' oisi,
Johon ei miekastani tuiman kiistan
Jäis leimaa. Mut ei taivaan oikeus salli
Tään murhasälän ottaa tilkkaa siitä,
Mik' äitis, pyhän tätini, on omaa.
Syliini tule, Ajax! Vahvat sulla
On käsivarret, kautta pauanteen!
Sois Hector, että noin ne häneen iskis.
Sua kunnioitan, lanko.

AJAX.

Kiitos, Hector!

Mies suora olet, oikein kelpo mies.
Sua tappamaan ma tulin, saadakseni
Näin surmastasi suurta maineen lisää.

HECTOR.

Neoptolemuskaan,[9] tuo ihmemies,
Min kypärästä huhu huutaa: "Kuulkaa!
Tuo on se, tuo!", ei julkeis itselleen
Anastaa Hectorilta maineen varaa.

AENEAS.

Molemmin puolin tässä varrotaan,
Mit' aiotte nyt tehdä.

HECTOR.

Siihen vastaan:

Syleilyyn kaikki päättyi. — Hyväst', Ajax!

AJAX.

Jos onnistuisi minun pyyntöni, —
Se harvinaista on, — niin käskisin
Tään kuulun langon meidän teltoihimme.

DIOMEDES.

Sen Agamemnon sois; ja Hector-urhon
Achilles tahtois aseetonna nähdä.

HECTOR.

Aeneas, kutsu veli Troilus tänne;
Tää veljesvierailumme tiedoks saata
Odottaville troialaisille;
Palatkoot kotiin. — Kätes mulle, lanko!
Ma luonas atriain, niin urhos näen.

AJAX.

Suur' Agamemnon tulee meitä vastaan.

HECTOR.

Nimitä arvokkaimmat nimeltään;
Hakeva silmäni Achilleen kyllä
Jo hänen jättivartalostaan tuntee.

AGAMEMNON.

Suur' urho! Mies sua tervehtii, jok' ennen
Ois tuommoisesta vihollisest' erin.
Vaan tervehdyst' ei tää; siis selvemmin:
Mik' ollutt' on ja tulevaa, se peitoss'
On unheen ruumenten ja raunioiden;
Mut tällä haavaa kunto vilpitön,
Ludoista juonist' ihan puhdistettu,
Sua, suuri Hector, hurskaan suoruudella
Sydämmen sydämmestä tervehtii.

HECTOR.

Suur' kiitos, kaikkivoipa Agamemnon!

AGAMEMNON (Troilukselle.)

Sinua myöskin, kuulu Trojan prinssi.

MENELAUS.

Kuningas-veljen tervehdykseen yhdyn:
Sotaisa veljespari, tervetullut!

HECTOR.

Ken täss' on saapa vastakiitokseni?

AENEAS.

Tää ylvä Menelaus.

HECTOR.

Oo! Tekö, herra?

Siis, kiitos, kautta Marsin sotakintaan!
Tät' uutta valaa älkää naurako:
Tuo *quondam* vaimonne hän vannoi aina
Venuksen hansikkaaseen. Hän voi hyvin,
Vaikk' ei hän terveisiä laittanut.

MENELAUS.

Hänestä vait! Se nimi minut tappaa.

NESTOR.

Sa uljas Troian mies, sun usein näin,
Kun surman käskyläisnä verist' uraa
Teit riviin Kreikan nuorison; näin usein,
Kun tulisena niinkuin Perseus
Löit phrygiläiseen ratsuun kannuksesi
Ja lunnaat kielsit pois ja armonpyynnit,
Ja, kirkkaan säiläs ilmaan ripustain,
Et sitä lyötyyn vihamieheen lyönyt;
Ma silloin sanoin lähimiehelleni:
"Kas, tuossa Zeus, jok' antaa elämää!"
Näin sinun seisattuvan, huohtavan,
Kun kreikkalaiset piiriin sinut saarti
Kuin Olympian sankarin. Tuon näin,
Mut kasvojas, jotk' aina teräs peitti,
En koskaan nähnyt. Esi-isäs kanssa
Ma taistelin; hän hyvä sotur' oli,
Mut, kautta Marsin, kaikkein meidän pään,
Sunlaises ei. Oi, tule vanhan syliin;
Ja tervetullut tänne, sankari!

AENEAS.

Se vanha Nestor on.

HECTOR.

Sua syleilen,

Sa kelpo vanha kronikka, jok' olet
Käsikkäin kauan käynyt ajan kanssa.
Ilolla halaan sua, arvon Nestor.

NESTOR.

Sodassa näin jos syleillä sua saisin,
Kun nyt sua ystävänä syleilen!

HECTOR.

Niin, jospa niin!

NESTOR.

Tään valkoparran kautta,
Ma huomenna sun kanssa ottelen!
Niin, terve, terve tänne! Muistan ajan —

ULYSSES.

On ihme, kuinka Troia seista voi,
Kun täällä on sen perustus ja pylväs.

HECTOR.

Ma tunnen hyvin kasvosi, Ulysses.
Ah! mont' on Kreikan, Troian miestä kuollut
Sen jälkeen, kuin sun näin ja Diomedeen
Lähettiläinä Ilionissa.

ULYSSES.

Jo silloin sanoin, mikä loppu on;
Mut ennustus on vasta puolitiessä.
Nuo muurit, kaupunkinne vahvat vahdit,
Nuo pilviä nyt suutelevat tornit,
Koht' omaa suutelevat jalkaansa.

HECTOR.

En sitä usko; vielä pystyss' ovat;
Ja arvelenpa kerskaamatta, että
Jokainen phrygiläinen kivi silloin
Pisaran vaatii kreikkalaista verta.
Lopussa kiitos seisoo; kyllä aika,
Tuo vanha riidan ratkaisija, kerran
Siit' antaa päätöksen.

ULYSSES.

Se jääköön sille.

Ylevä, uljas Hector, tervetullut!
Sua pyydän, että päällikkömme luota
Mun vieraakseni tulet telттаani.

ACHILLES.

Ei, minä tulen eteen; seis, Ulysses! —
Nyt kyllin olen katsellut sua, Hector,
Terävin silmin sua tutkinut
Ja jäsen jäseneltä tarkastellut.

HECTOR.

Achilles tuoko?

ACHILLES.

Niin, Achilles olen.

HECTOR.

Seis, hiljaa, että katsella sua saan.

ACHILLES.

No, katso kylläkses.

HECTOR.

Se on jo tehty.

ACHILLES.

Hätäilet; sua vielä kerran tutkin
Kuin ostokasta, raaja raajalta.

HECTOR.

Mua selaillet kuin satukirjaa vain;
Minuss' on enemmän kuin sinä hoksaat.
Miks silmäs ihan työnnät minuun noin?

ACHILLES.

Sanokaa, taivaat, mihin ruumiin osaan
Lyön surman iskun? Tuohon, vaiko tuohon?
Ett' osoittaa ma voisın haavaa, näyttää
Sen aukon, mistä suuren Hectorin
Pakeni henki. Taivaat, vastatkaa!

HECTOR.

Mies röyhkä, moiseen kysymykseen
Ei sovi vastata. Seis! Luuletko
Noin leikill' ottavasi henkeni,
Noin viisastellen keksiväsi paikan,
Mihinkä kuoliniskun lyöt?

ACHILLES.

Sen luulen.

HECTOR.

Vaikk' ennusjumalana puhuisit,
Niin en sua usko. Varull' ole vasta:
Min' en lyö tuohon, tuohon, enkä tuohon;
Kautt' alasimen, jolla taottu
On Marsin kypärä, sua joka paikkaan,
Ylt' yli isken! Kreikan älymiehet,
Kehuni anteeks suokaa; vaan tuon korska
Houkutti huuliltani tyhmyyden.
Mut teko vastaava on sanojani,
Niin totta kuin —

AJAX.

Oi, älä kiihdy, lanko. —

Achilles, sinä, jätä uhkaukset,
Siks kunnes tilaisuus tai aihe vaatii.
Saat joka päivä kyllän Hectorista,
Jos haluttaa. Sua ei sais koko Kreikka,
Varon ma, hänen kanssaan taisteluun.

HECTOR.

Tulehan sotakentälle. Siit' asti,
Kuin heitit Kreikan asian, on sota
Vain pilaa ollut.

ACHILLES.

Hectorko mua vaatii?

Huomenna tulen, tuimana kuin surma;
Nyt ollaan ystäviä.

HECTOR.

Tuohon käteen!

AGAMEMNON.

Mun telттаani nyt, kaikki Kreikan päarit!
Siell' uhmast' ensin juhliitaan; ja sitten,
Jos Hector suostuu teidän tarjoukseenne,
Erikseen kukin häntä kestitköön.
Nyt rummut pauhaamaan ja torvet soimaan,
Urosta tervetulleeks kunnioimaan!

(Kaikki poistuvat, paitsi Troilus ja Ulysses.)

TROILUS.

Ulysses-prinssi, pyydän, sanokaa,
Miss' asuu täällä leirissännen Calchas.

ULYSSES.

Teltassa Menelauksen, arvon prinssi.
Siell' iltavieraana on Diomedes;
Se mies nyt taivast' eikä maata näe,
Vain töllistää ja lemmenkatseit' iskee
Ihanaan Cressidaan.

TROILUS.

Teit', arvon prinssi, pyytäisin niin hyväks,
Ett', Agamemnonin kun luota mennään,

Mun sinne viette.

ULYSSES.

Kernaasti. Nyt tekin
Hyv' olkaa, sanokaa, mik' arvo Trojass'
On Cressidalla. Sinne kenties sulho
Jäi hänen lähtöänsä itkemään?

TROILUS.

Ah, pilkan oma on, ken haavojaan
Kehuen näyttää! Joko mennään, prinssi?
Rakasti, rakas oli ja on vielä,
Mut ain' on kade onni lemmen tiellä.

(Menevät.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Kreikkalaisten leiri, Achilleen teltan edusta.
(Achilles ja Patroclus tulevat.)

ACHILLES.

Tän' yönä vertaan viinillä ma kuumaan,
Huomenna kalvalla sen jäähdytän. —
Nyt häntä kyllält' oikein kestitkäämme.

PATROCLUS.

Thersites, kas!

(Thersites tulee.)

ACHILLES.

No, sinä juonipaise?
Mit' uutta, sinä luonnon hapan kyrsä?

THERSITES. Oi, sinä näköisyytesi maalikuva, sinä tyhmyyden-palvojain epäjumala, tässä sinulle kirje.

ACHILLES.

Mistä, sinä ruoanjäännös?

THERSITES.

Troiasta, sinä hölmöyden kukkupää kulho.

PATROCLUS.

Kuka vahtia pitää?

THERSITES.

Kuka muu kuin vahdin pitäjä?

PATROCLUS. Hyvin sanottu, sinä törkypurtilo! Mutta mitä tämä tämmöinen ilve hyödyttää?

THERSITES.

Suus kiinni, poika! Minua ei hyödytä sinun lorusi; sinua pidetään
Achilleen huvipoikana.

PATROCLUS.

Huvipoikana! Konna, mitä se on?

THERSITES. Hänen mieshuoranaan. Kaikki etelän mätätaudit, ähky, tyrä, röhkä, munuaissyöpä, unitauti, halvaus, silmäpasko, maksamätä, keuhkotauti, märkäpaiseet, lonkanvaivat, syhelmä, parantumaton luuvalo, ja rohtumien rupinen vapaasäteri vieköön senkin seitsemästi mokomat takaperoiset ilmiöt!

PATROCLUS.

Mitä, sinä kirottu kadepussi, mitä tarkoitat noilla kiroillasi?

THERSITES.

Kirosinko sinua?

PATROCLUS.

Et, senkin ravistunut tynnyri, senkin äpärä maatiaiskoira, et!

THERSITES. Enkö? Miksi sitten noin julmistut, sinä turha ja mitätön vanusilkki-höytäle, sinä räppäsilmän viheriä varjolappu, sinä tuhlaajapojan kukkarontupsu, sinä? Voi, kuinka maailma-raukkaa vaivaavatkin nuo mokomat vesikirput, mokomat luonnon pikkaraiset!

PATROCLUS.

Huuti, sappi!

THERSITES.

Varpusenmuna!

ACHILLES.

Patroclus hyvä, tyynni ehkäisty
On huomispäivän suuri taistotuuma.
On tässä kuningatar Hecubalta
Ja tyttäreltään, armaaltani, kirje;
Mua nuhtelevat he ja velvoittavat
Valassa vannotussa pysymään.
Sit' en ma riko. Vieköön kreikkalaiset!
Poroksi, kunnia ja maine, pala!
Mua sitoo tämä kallihimpi vala. —
Thersites, tule telttaa siistimään:
Tän' yönä juhlitaan ja mässätään. —
Patroclus, tule!

(Achilles ja Patroclus menevät.)

THERSITES. Veren paljoudesta ja aivojen vähydestä nuo kaksi varmaan tulevat hulluiksi; mutta jos he siksi tulevat aivojen paljoudesta ja veren vähydestä, niin voin vaikka minä olla hullujen parantaja. Tässä meillä on Agamemnon, — jotakuinkin kunnan mies, semmoinen joka rakastaa västäräkkejä; mutta hänessä ei ole enempää aivoja kuin korvavahaa. Ja tuossa tuo Jupiterin herttainen muunnosmuoto, hänen veljensä, härkä, kaikkien aisankannattajain perikuva ja muistomerkki, pahainen saapassarvi, joka vitjoista roikkuu veljen koivessa, — voisiko ilkeydellä höystetty äly tai älyllä pippuroittu ilkeys muuttaa häntä muuksi kuin mitä hän on? Aasiksiko? Ei passaa: hän on jo sekä aasi että härkä. Haraksiko? El passaa: hän on jo sekä härkä että aasi. Koira, muuli, kissa, hilleri, sammakko, sisilisko, tarhapöllö, korppikotka tai mähnätön silli voisin vielä olla, mutta Menelaus — en, silloin nostaisin kapinan sallimusta vastaan. Älä kysykään, mitä olisin, jos en olisi Thersites; olisin vaikka täi pitaalitautisen ruumiissa, ennenkuin olisin Menelaus. — Hei vain! Aaveita ja tulisohtuja!

(Hector, Troilus, Ajax, Agamemnon, Ulysses, Nestor,
Menelaus ja Diomedes tulevat, soihdut kädessä.)

AGAMEMNON.

Nyt käymme harhaan.

AJAX.

Et, tuolla on se, mistä näkyy tulta.

HECTOR.

Oo, vaivaks olen.

AJAX.

Ette vähääkään.

ULYSSES.

Hän tuossa tulee itse teitä vastaan.

(Achilles tulee.)

ACHILLES.

No, terve, uljas Hector! Terve, prinssit!

AGAMEMNON.

Nyt, hyvää yötä, jalo Troian prinssi!
Ajaxin komennoss' on turvavahti.

HECTOR.

Hyv' yötä, Kreikan päällikkö, ja kiitos!

MENELAUS.

Hyvästi!

HECTOR.

Rakas Menelaus, hyv' yötä!

THERSITES.

Rakas lätäkkö! Rakas — sanoi hän! Rakas kulju, rakas hyyskä.

ACHILLES.

Hyv'yötä vain ja terve yksin tein,
Niin menevät kuin jäävät!

AGAMEMNON.

Hyvää yötä!

(Agamemnon ja Menelaus menevät.)

ACHILLES.

Te, vanha Nestor, jääkää. — Diomedes,
Pitäkää hetki seuraa Hectorille.

DIOMEDES.

En minä voi: paraikaa mull' on toimi
Juur' tärkeä. — Hyv'yötä, Hector urho!

HECTOR.

Kätenne!

ULYSSES (syrjään Troilukselle).

Seuratkaa vain soihtua;

Hän Calchaan telttaan käypi. Mukaan tulen.

TROILUS.

Se suur' on kunnia.

HECTOR.

Niin, hyvää yötä!

(Diomedes menee; Ulysses ja Troilus hänen jäljissään.)

ACHILLES.

Hyv' olkaa, astukaatte telttaani.

(Achilles, Hector, Ajax ja Nestor menevät.)

THERSITES. Tuo Diomedes on kavala konna, oikea päälurjus. En usko häneen, kun hän vilkuttaa, enempää kuin käärmeeseen, kun se sähisee. Hän pitää suun-täyttä ääntä ja lupaa hyvää, niinkuin tyhjää haukkuva metsäkoira, mutta kun hän tekee sanoistaan totta, niin jo tähtitaituritkin siitä ennustavat: se tietää jotakin, syntyy jokin mullistus; aurinko silloin saa valonsa kuulta, kun Diomedes pitää sanansa. Olen ennemmin Hectoria näkemättä, kuin luovun Diomedeen jälkiä seuraamasta. Sanotaan, että hän pitää troialaista aljua ja käyttää siihen Calchas-petturin telttaa. — Ei muuta kuin haureutta! Riettaita riiviöitä kaikki!

(Menee.)

Toinen kohta.

Sama paikka. Calchaan teltan edusta.

(Diomedes tulee)

DIOMEDES.

Hoi! Hereilläkö? Vastatkaa.

CALCHAS (teltasta).

Ken huutaa?

DIOMEDES.

Diomedes. — Calchas, arvaan. — Miss' on neiti?

CALCHAS (teltasta).

Hän tulee luoksenne.

(Troilus ja Ulysses tulevat etäältä;
heidän jäljissään Thersites.)

ULYSSES.

Täss' seiskaa, ettei valo meihin satu.

(Cressida tulee.)

TROILUS.

Haa! Cressidako tulee hänen luokseen!

DIOMEDES.

No, holhottini?

CRESSIDA.

Rakas holhojani!

Vain pari sanaa!

(Kuiskuttelevat.)

TROILUS.

Kuinka tuttavat!

ULYSSES.

Se naikko pelailee joka miehen kanssa heti ensi näkemältä.

THERSITES. Kuka mies hyvänsä voi häntä pelivärkkinään käyttää, kun vain löytää avaimen; se menee kuin nuottien mukaan.

DIOMEDES.

Kai muistat?

CRESSIDA.

Muistan, muistan.

DIOMEDES.

Tee se siis:

Pitäköön toimi yhtä sanain kanssa.

TROILUS.

Mitäkö muistais?

ULYSSES.

Hiljaa! Kuunnelkaa!

CRESSIDA.

Oi, sinä mesimaire Kreikan mies,
Mua älä enää kiusaa tyhmään tekoon!

THERSITES.

Koiruutta!

DIOMEDES.

Entä sitten —

CRESSIDA.

Kuules, mitä —

DIOMEDES.

Pyh, joutavia! Olet valapatto.

CRESSIDA.

En, totta, voi. Sa mitä tahdot multa?

THERSITES.

Haa! Ilveilyä! Julki-salaisuutta!

DIOMEDES.

Sa mitä vannot antavasi mulle?

CRESSIDA.

Valasta älä kiistä; pyydä muuta,
Mut älä tätä, armas Kreikan mies.

DIOMEDES.

Hyv' yötä!

TROILUS.

Kestä, maltti!

ULYSSES.

No, no, prinssi!

CRESSIDA.

Diomedes, —

DIOMEDES.

Älä puhu; hyvää yötä!
En tahdo enää olla narrinasi.

TROILUS.

On paremmatkin.

CRESSIDA.

Kuule, mitä kuiskaan!

TROILUS.

Haa! Raivous ja rutto periköön!

ULYSSES.

Te kiihdytte nyt, prinssi. Lähtekäämme;
Tuo mieliharmi muuten vihan töihin
Teit' yllyttää. On paikka vaarallinen,
Ja murhahetki tämä. Tulkaa pois!

TROILUS.

Oi, katsokaa!

ULYSSES.

Pois, hyvä prinssi, täältä!
Jo vimma teidät valtaa; tulkaa pois!

TROILUS.

Oi, jääkää!

ULYSSES.

Maltti teiltä loppuu; tulkaa!

TROILUS.

Oi, jääkää, jääkää! Vaikka helvetinkin
Ma tuskat kärsisin, en sanaa hiisku.

DIOMEDES.

Siis, hyvää yötä!

CRESSIDA.

Vihassako menet?

TROILUS.

Koskeeko? Oi, sa marras uskollisuus!

ULYSSES.

No, prinssi!

TROILUS.

Tyyni olen, kautta Zeun!

CRESSIDA.

Oi, holhoojani, rakas Kreikan mies!

DIOMEDES.

Pyh! Hyvästi! Sa juonittelet vain.

CRESSIDA.

En, toden totta! Tule kerran vielä.

ULYSSES.

Te vapisette. Pois, tai teette pillat!

TROILUS.

Silittää hänen poskiaa!

ULYSSES.

Pois tulkaa!

TROILUS.

Ei, jääkää! Kautta Zeun, en sanaa hiisku!

Mun tahtoni ja solvausten välill'

On vartijana maltti: — hetki vain!

THERSITES. Kas, kuinka se haureuden perkele lihavine pakaroineen ja perunasormineen kutkuttelee noita yhteen! Paistu, irstaus, paistu!

DIOMEDES.

Sa tahdot siis?

CRESSIDA.

No, tietysti ma tahdon,
Tai älä enää koskaan mua usko.

DIOMEDES.

Minulle pantti anna vakuudeksi.

CRESSIDA.

Käyn tuomaan.

(Menee.)

ULYSSES.

Lupasitte olla tyyni.

TROILUS.

Ei pelkoa; ma oma itseni

En enään tahdo olla, tunteistani

En mitään tietää; sula tyyneys olen.

(Cressida palaa.)

THERSITES.

Nyt pantti, nyt, nyt, nyt!

CRESSIDA.

Täss' ota, Diomedes, tämä rannus!

TROILUS.

Oi, kauneus, mihin uskollisuus jäi?

ULYSSES.

No, prinssi, —

TROILUS.

Tyyni olen, päältä tyyni.

CRESSIDA.

Sa katsot rannusta; no, katso tarkoin. —
Hän mua lempi — Oi, mua, uskotonta! —
Pois, pois se anna!

DIOMEDES.

Kenenkä se oli?

CRESSIDA.

Ei siitä väliä; nyt pois se anna!
Tavata en sua huomisyönä tahdo.
Diomedes, luonani ä! enää käy.

THERSITES.

Nyt hän hioo. — Hyvä, hyvä, sieraseni!

DIOMEDES.

Tuon tahdon.

CRESSIDA.

Minkä? Tämänkö?

DIOMEDES.

Niin, sen.

CRESSIDA.

Oi, jumalat! — Oi, kallis, kallis pantti!
Nyt herras vuoteessaan sua muistelee,
Ja mua; huokaa, ottaa hansikkaani
Ja siihen hellät muistomuiskut painaa,
Kuin minä sinuun. — Ei, sit' älä vie!
Ken ottaa sen, se ottaa sydämeni.

DIOMEDES.

Sydämmes sain jo, tämä seuraa myötä.

TROILUS.

Lupasin olla tyyni.

CRESSIDA.

Ei, Diomedes, tuota sin' et saa;
Jotakin muuta annan.

DIOMEDES.

Tahdon tuon.

Se kenen oli?

CRESSIDA.

Sitä älä kysy.

DIOMEDES.

Se kenen oli, sano?

CRESSIDA.

Erään vain,

Jok' enemmän mua rakasti kuin sinä.
Mut pidä, kun sen sait.

DIOMEDES.

Se kenen oli?

CRESSIDA.

En sitä sano, kautta Dianan
Ja kaikkein hänen neitsyjensä[10] tuolla!

DIOMEDES.

Ma huomenna sen panen kypärääni

Sen kiusaks, jok' ei pois sit' ottaa tohdi.

TROILUS.

Vaikk' oisit itse perkele, ja tuo
Sun sarvissasi, pois se vaadittaisiin.

CRESSIDA.

No niin, se mennytt' on; — ei toki vielä:
En pidä sanaani.

DIOMEDES.

Siis, hyvästi!

Et Diomedest' enää toiste narraa.

CRESSIDA.

Ei, älä mene! Sanan kun vain sanon,
Niin suutahdat.

DIOMEDES.

En siedä tätä pilaa.

THERSITES.

En minäkään; mut mitä sin' et siedä,
Paraalta maistuu mulle.

DIOMEDES.

Tulenko?

Ja milloin?

CRESSIDA.

Tule vain! — Oi, Zeus! — Niin, tule! —
Oi, tunto kalvaa!

DIOMEDES.

Siksi hyvästi!

CRESSIDA.

Hyv' yötä! Tule! —

(Diomedes menee.)

Troilus, hyvästi!

Sinua toinen silmä nähdä halaa,
Mut toinen silmä sydänpäpyyn palaa.
Nais-raukat me! Tuo vikanamme lie,
Ett' usein silmä sielun harhaan vie.
Mut harhaan-viety harhaa, siit' ei pääse;
Kun silmä ohjaa, sielun ryvettää se.

(Menee.)

THERSITES.

Ei tarvis muuta vakuutta; se suora
On tunnustus: "Nyt sieluni on huora."

ULYSSES.

Lopussa kaikki.

TROILUS.

Kaikki!

ULYSSES.

Miksi siis jäämme?

TROILUS.

Siks, että sielulleni toistaa saisin
Jokaisen tavun, jonka täällä kuulin.
Jos sanon, että yhtä on nuo kaks,
Vaikk' on se totta, enkö valehtele?
Tääll' asuu usko vielä povessani,
Ykspäisen luja toivo, joka silmän

Ja korvan todisteet voi epuuttaa,
Ikäänkuin näill' ois aistimilla työnä
Vain parjata ja pettää. Cressida
Tääll' oliko?

ULYSSES.

Ma henkiä en nosta.

TROILUS.

Ei varmaan ollut.

ULYSSES.

Oli varmaankin.

TROILUS.

Mun kiellossani hulluuden ei vikaa.

ULYSSES.

Ei minunkaan; vastikään täällä oli.

TROILUS.

Naissuvun tähden tuot' ei uskomista.
Ja äitiemme tähden, pahat kielet —
Jotk' ilmankin on valmiit parhaamaan —
Syyt' älkööt saako naista arvioimaan
Cressidan mukaan. Sanokaa, ettei
Se ollut Cressida.

ULYSSES.

Mit on hän tehnyt,
Mik' äitejämme saattais tahria?

TROILUS.

Ei mitään, jos tuo vaan ei ollut hän.

THERSITES.

Aikooko hän pöyhkeyttään soaista omat silmänsä?

TROILUS.

Hän? Ei! Tuo Cressida on Diomedeen.
Jos kauneudell' on sielu, tuo ei hän.
Jos sielu valass' on, jos valat pyhät,
Jos pyhyys jumalain on iloa,
Jos sääntö on, ett' yks ei ole kaksi,
Niin tuo ei hän. Oi, järjen hulluutta,
Kun puhuu sekä puoleens' että vastaan!
Kakspäistä viisakkuutta! Kapinoida
Voi järki hukkaa saamatta, ja hukka
Voi kapinatta viedä koko järjen;
Niin tuokin on eik' ole Cressida.
Nyt sielussani haudon sitä kummaa,
Ett' erota voi jaotonkin kahdeks
Niin etääks toisistaan kuin maa ja taivas;
Ja kuitenkin ei tuohon laajaan juopaan
Jää reikää, johon ota mahtuisi
Niin hieno kuin Arachnen kuteenrihma.
Todistus, vahva niinkuin Pluton portit:
Mun sitoo taivaan side Cressidaan.
Todistus, vahva niinkuin taivas itse:
Se taivaan side höltyy, liestyy, laukee;
Ja toinen solmu, viiden sormen solmu,[11]
Tuon naisen vajan pirstat, lemmen rippeet,
Kylläyneen kiihkan murut, jätteet, totkut
Ja okseet kytkee — Diomedeseen.

ULYSSES.

Mut tunteeko se Troilus puoleksikaan,

Mit' innoin lausuu?

TROILUS.

Kyllä, Kreikan mies;
Sen näytän präntillä niin punaisella
Kuin Marsin sydän, jota Venus paahtaa.
Ei nuoressa voi lempi hartaamp' olla
Ja ikuisempi. Kuule, Kreikan mies:
Niin suuresti kuin lemmin Cressidaa,
Ma Diomedest' yhtä paljon vihaan.
Mun on tuo rannus hänen kypärässään.
Vaikk' ois sen kypärän Vulcanus tehnyt,
Niin miekkani sen pirstaa. Hirmupyörre,
Auringon nostattama vesipatsas —
Tuo merimiehen-kielen hurricano —
Kun suistuu, jyryllään se Neptunuksen
Ei huumaa korvaa niin kuin miekkani,
Kun ryskähtää se Diomedeen päähän.

THERSITES.

Kutittelee häntä vähän hänen lihanhimonsa tähden!

TROILUS.

Oi, viekas, viekas, viekas Cressida!
Nimesi saastan rinnall' uskottomuus
On likaisinkin puhdas.

ULYSSES.

Vaiti! Hiljaa!
Tuo kiihko kutsuu tänne kuulijoita.

(Aeneas tulee.)

AENEAS.

Teit' olen etsinyt jo tunnin ajan.
Paraikaa Hector Troiass' asestuu;
Teit' Ajax valmis saattamaan on kotiin.

TROILUS.

Ma seuraan teitä. — Hyväst', arvon herra! —
Hyvästi, kaunis luopio! — Diomedes,
Pääs linnoita ja seiso lujana!

ULYSSES.

Ma saatan teitä portille.

TROILUS.

Sekavapäisen sanon kiitokset.

(Troilus, Aeneas ja Ulysses menevät.)

THERSITES (tulee esiin). Jos vain tapaisin sen konnan Diomedeen, niin koikkuisin kuin korppi: ennustaisin, ennustaisin! Patroclus antaisi minulle vaikka mitä, jos neuvoisin hänelle tuon lutkan; papukaija ei niin persoile mantelia, kuin hän sopuisaa aljua. Irstautta,irstautta! Aina vain sotaa ja irstautta! Mikään muu ei nykyään ole muodissa. Palava perkele heidät periköön!

(Menee.)

Kolmas kohtaus.

Troia. Priamuksen hovilinnan edusta.
(Hector ja Andromache tulevat.)

AENEAS.

Niin tyly herrani ei ennen ollut,
Ett' olis kuuro ollut neuvoille.
Pois aseet, pois! Äl' otteluun käy tänään.

HECTOR.

Pakotat mua solvaukseen. Pois sisään!
Kautt' iki-jumalien, minä menen.

ANDROMACHE.

Uneni turmaa tänään aavistaa.

HECTOR.

Vait, sanon minä!

(Cassandra tulee.)

CASSANDRA.

Miss' on Hector-veikko?

ANDROMACHE.

Täss', aseissa ja veri mielessä.
Palavaan pyyntöön yhdy: polvillemme
Eteensä langetkaamme! Unta näin
Verisist' otteluista, koko yön
Vain pelkkää tappoa ja teurastusta.

CASSANDRA.

Se vielä toteen käy.

HECTOR.

Hoi! Torvi soimaan!

CASSANDRA.

Ei hyökkä-merkkiä, ei, taivaan tähden!

HECTOR.

Pois, sanon! Taivas valani on kuullut.

CASSANDRA.

Ei valaa tuittupäistä taivas kuule.
Se likainen on lahja, inhakkaampi
Kuin pilkkumaksa uhriteuraassa.

ANDROMACHE.

Oi, syitä kuule! Oikeudenkaan varjoll'
Ei hurskas loukkaa. Yhtä laillist' oisi
Varastaa, voidaksensa paljon antaa,
Tai ryöstää, laupeutta tehdäkseen.

CASSANDRA.

Vaikk' aie kyllä valan vahvistaa,
Niin kaiken-aikeinen ei vala sido.
Pois aseet, rakas Hector!

HECTOR.

Vaiti, sanon!

Mun kunniani onnen tuulta uhmaa.
Elämäll' arvons' on, mut arvon miehen
On kunnia arvokkaampi elämää.
(Troilus tulee.)
No, nuor' mies, taisteluunko aiot tänään?

ANDROMACHE.

Cassandra, pyydä isää avuksemme!

(Cassandra menee.)

HECTOR.

Ei, nuori Troilus, riisu varukses!
Nyt ritarillisella tuulell' olen.
Suo suonten kasvaa, kunnes jänteet varttuu;
Viel' älä pyri sodan kiistasille.
Pois aseet! Minä tänään sun ja mun

Ja Troian suojaks yksin asestun.

TROILUS.

Sinuss' on lempivika, joka sopii
Paremmiin leijonan kuin miehen omaks.

HECTOR.

No, mikä vika? Toru siitä, veikko.

TROILUS.

Monasti, voitettu kun kreikkalainen
Sun kelpo miekkas suhinaan jo kaatui,
Sa sanoit: nouse pois ja eloon jää!

HECTOR.

Se suoraa kieltä.

TROILUS.

Narrin kieltä, maarin!

HECTOR.

Miks niin?

TROILUS.

Oi, kaikkein jumalien tähden,
Tuo ruikka sääli jätä äideillemme!
Kun sotisopa meill' on yllämme,
Niin miekoillamme kosto myrkyinen
Vain ratsastakoon, säärittäviin töihin
Näin kannustain, mut pidättäen säälin!

HECTOR.

Hyi, peto!

TROILUS.

Semmoista on sota, Hector.

HECTOR.

Sa, Troilus, et saa tänään taistella.

TROILUS.

Miks en? Ei sallimus, ei kuuliaisuus,
Ei Marsin käsi, vaikka viittaisi
Tulisin sauvoineen mua peräytymään,
Ei Priamuksen eikä Hecuban
Ei polvistus eik' itkettyneet silmät,
Et sinä, veli, vaikka miekka käessä
Tien multa sulkisit, mua estää voisi,
Pait surmaamalla minut.

(Cassandra palaa, Priamus mukanaan.)

CASSANDRA.

Pidätä häntä, Priamus, älä päästä!
Hän sauvas on; jos tukes menetät —
Sa nojaat häneen, niinkuin Troia sinuun —
Niin kaikki sortuu.

PRIAMUS.

Taivu, Hector, taivu!

Näkyjä äitis näki, vaimos unta,
Cassandra ennustaa, ja minä myöskin,
Kuin äkist' intoon tullut profeetta,
Sinulle tänään pahaa aaviloin.
Siis käänny!

HECTOR.

Tanterella on Aeneas.

Lupasin miehuuteni takuulla
Monelle kreikkalaiselle, ett' olen
Tän' aamuna ma siellä.

PRIAMUS.

Et saa mennä.

HECTOR.

En valaani saa pettää. Kallis isä,
Mun tiedät kuuliaaks, siis älä saata
Mua kunnioitust' ilkkumaan, vaan salli
Mun luvallasi käydä sitä tietä,
Jost' äsken mua kielsit, majesteetti.

CASSANDRA.

Priamus, älä myönny!

ANDROMACHE.

Älä, isä!

HECTOR.

Andromache, ma sinuun närkeästyin;
Jos mua rakastat, niin mene sisään.

(Andromache menee.)

TROILUS.

Tuo houkka unineen ja enteineen
Sai tämän aikaan.

CASSANDRA.

Hyväst', armas Hector!

Kas, kuinka kuolet! Kuinka silmäs sammuu!
Kas, vertasi jo monest' aukost' uhkuu!
Hecuba voiikkaa, — kuules! Troia riehuu!
Andromache jo parkuu tuskissaan!
Kas, hulluus, raivo, tuho ryntäävät,
Kuin hassut ilveilijät, toistaan vastaan,
Ja kaikki huutaa: "Hector, Hector kuollut!"

TROILUS.

Pois! Pois!

CASSANDRA.

Hyvästi! — Kuitenkin — Ei, hyvästi!
Sa petät Troian nyt ja itsesi.

(Menee.)

HECTOR.

Tuo huuto teitä huumaa, isä. Menkää,
Rohkaiskaa Troiaa. Taisteluun nyt vaan!
Ja illall' urhotöistä kerrotaan.

PRIAMUS.

Jumalain haltuun! Hyvästi!

(Priamus ja Hector menevät kumpikin eri taholle.
Aseiden kalsketta.)

TROILUS.

Haa! Kuulkaa!

Nyt, Diomedes, varo itseäsi:
Sult' otan rannuksen, tai menköön käsi.

(Menemäisillään.)

(Pandarus tulee.)

PANDARUS.

Kuulkaa, prinssi, kuulkaa!

TROILUS.

No, mitä nyt?

PANDARUS.

Tässä on kirje teille tuolta tyttö-raiskalta.

TROILUS.

Anna, kun luen.

PANDARUS. Riivattu sulkutauti, pakanan riivattu sulkutauti vaivaa minua kuin vietävä, ja sitten vielä tuon tyttöheilakan hullu kohta; toinen kuin toinenkin tekee sen, että pian olen mennyt mies; ja lisäksi minulla on silmänvuoto, ja sellainen kolotus luissani, että, jos se ei ole noidanpuuskaa, niin en tiedä mitä siitä ajatella. — Mitä hän kirjoittaa?

TROILUS.

Sanoja, sanoja, vain sanoja,
Sydänt' ei lainkaan! Toimet toisaall' on.

(Repii kirjeen palasiksi.)

Mene, tuuli, tuuleen, hyöri vain ja pyöri!
Hän viekkain sanoin lempeäni ruokkii,
Mut teot — niin, ne toisen maita kuokkii.

(Menevät eri taholle.)

Neljäs kohtaus.

Troialaisten ja kreikkalaisten leirin välimaalla.

(Aseiden kalsketta. Hyökkäyksiä. Thersites tulee.)

THERSITES. Nyt he ovat tukkanuottasilla. Menen katsomaan. Tuo ulkokullattu, inhottava konna, Diomedes, on saanut tuon katalan, lemmenriivaaman troialaisen poikatolvanan rannuksen kypäräänsä; haluttaisi nähdä heitä käsiryssä. Tuo sama nuori, troialainen aasi, joka on pikiintynyt tuohon lutkaan tuolla, voisi lähettää tuon kreikkalaisen huorimus-sankarin rannuksineen, piestynä ja rangottuna, takaisin tuon ulkokullatun haureellisen aljun tykö. Toiselta puolen, noiden viekkaiden valapatturien — tuon vanhan homeisen, hiirensyömän, kuivan juuston, Nestorin, ja tuon koiras-ketun, Ulyseen — älyllisyys ei ole sinivatukan arvoinen; ovat salakavalasti usuttaneet tuon sekarotuisen Ajax-rakin tuota yhtä halparotuista Achilles-rakkia vastaan. Ja nyt on Ajax-rakki ylpeämpi kuin Achilles-rakki, ei tahdo tänään mennä tappelemaan; jonka jälkeen kreikkalaiset rupeevat julistamaan barbarisuutta, ja älyllisyys joutuu pahaan huutoon. Hiljaa! Tuossa tulee rannus ja se toinen.

(Diomedes tulee, Troilus jäljestä.)

TROILUS.

Älä pakene! Styx-virtaankin jos syöksyt,
Perässäs uin.

DIOMEDES.

Ei peräys pakoa.

En pakene, mut varovaisuus vaati
Mua ylivoiman tieltä väistymään.
Kavahda!

THERSITES. Pidä kiinni lutkastasi, kreikkalainen! Iske lutkasi puolesta, troialainen! — Se rannus, se rannus!

(Troilus ja Diomedes poistuvat taistellen.)

(Hector tulee.)

HECTOR.

Ken olet? Hectorinko vertainen?
Oletko arvon mies ja aatelinen?

THERSITES.

En, en; — olen roisto, halpa, ilkeä hylky, perin ruokoton ryökäle.

HECTOR.

Sinua uskon, — elää saat.

(Menee.)

THERSITES. Jumalalle kiitos, että minua uskot; mutta rutto taittakoon niskasi siitä, että minua pelotit! Mihin ne huorimus-konnat joutuivat? Ovat varmaankin toinen toisensa nielaisseet. Sille ihmeelle sopisi nauraa; vaikka kyllä se irstaus tavallaan sekin itsensä kuiviin syö. Menen heitä etsimään.

(Menee.)

Viides kohtaus.

Sama paikka.

(Diomedes Ja palvelija tulevat.)

DIOMEDES.

Mies, mene: ota Troiluksen ratsu
Ja vie se kaunis orhi Cressidalle;
Mua hänen kauneudelleen suosita;
Ritariskokeeni ma tein, niin sano,
Kuritin hemmun troialaisen.

PALVELIJA.

Kyllä.

(Menee.)

(Agamemnon tulee.)

AGAMEMNON.

Uus hyökkäys! Polydamos, se julmus,
On lyönyt Menonin; on Doreuksen
Margarelon-bastardi vanginnut,
Ja Cediuksen ja Epistrophuksen
Ruumiiden rikki-ruhjottujen yli
Kuin jätti heiluttaa nyt nuijapeistään.
Polyxenes sai surmans'; Amphimachus
Ja Troas ovat kuolinhaavoissaan;
Patroclus kuolleena tai vangittuna;
Ja Palamedes murskaks silvottu;
Kentauri hirvittävä säikyttänyt
On armeijamme. Joutuin, Diomedes,
Avuksi heille, muuten hukass' ollaan!

(Nestor tulee.)

NESTOR.

Achilleen luo Patrocluksen vie ruumis!
Hävetkään Ajax-raakku, sotaan menkään! —
Tuhansin Hectoreit' on kentällä:
Galate-ratsullaan[12] hän tuossa riehuu
Ja tekee puhdasta; taas jalan tuossa,
Ja mik' ei silloin pakene, se hukkuu
Kuin kalaparvi valaan kitahan;
Taas tuossa on, ja Kreikan miehet kaatuu
Kuin kypsä vilja niittomiehen tieltä;
Hän milloin missäkin on; ottaa, jättää;
Halua taitavuus niin noudattaa,
Ett' tekee hän min tahtoo, tekee senkin,
Mik' ihmis-älylle on mahdoton.

(Ulysses tulee.)

ULYSSES.

Rohkeutta, prinssit, rohkeutta! Achilles
Asestuu, itkee, noituu, kostaa vannoo;

Sen vetkaa verta Patrocluksen haavat
Ja raajarikot myrmidoonit kiihtää:
Nuo, silvottuina, nenää, kättä vailla,
Manaavat hornaan koko Hectorin.
Ajax on menettänyt ystävän;
Suu vaahdossa ja ryntötamineissa
Hän Troilust' ärjyy, joka tänään teki
Mit' uhka-vimmatuinta verityötä,
Takertui vaaroihin ja pelastui
Niin piloillaan ja pilaan joutumatta,
Ikäänkuin onni, järjen uhallakin,
Hänelle kaikki tarjois saaliiksi.

(Ajax tulee.)

AJAX.

Oi, Troilus! Troilus pelkuri!

(Menee.)

DIOMEDES.

Haa! Tuolla!

NESTOR.

Kas, noin vain, yhtä köyttä!

(Achilles tulee.)

ACHILLES.

Miss' on Hector?

Sa, poikain kuristaja, näytä kasvot!

Nyt tunne, milt' Achilleen viha tuntuu.

Hoi, Hector! Hector! Nyt vain Hector mulle!

(Menevät.)

Kuudes kohtaus.

Toinen kohta tappelutannerta.

(Ajax tulee.)

AJAX.

Haa, Troilus! Näytä pääsi, pelkuri!

(Diomedes tulee.)

DIOMEDES.

Hoi, Troilus! Miss' on Troilus?

AJAX.

Mitä aiot?

DIOMEDES.

Kurittaa häntä.

AJAX.

Päällikkö jos oisin,

Niin ennen sinun käsiis luovuttaisin

Ma virkani kuin tämän kurituksen. —

Hoi, Troilus! Troilus!

(Troilus tulee.)

TROILUS.

Diomedes, konna.

Haa, käännä tänne viekkaat kasvot, konna,

Ja hengelläsi maksa ratsuni.

DIOMEDES.
Oletko siinä? Haa!

AJAX.
Seis, Diomedes!
Tuon kanssa minä yksin ottelen.

DIOMEDES.
Hän mun on; min' en katsojaksi jää.

TROILUS.
Molemmat tulkaa, Kreikan rosvot, joutuin!

(Poistuvat taistellen.)
(Hector tulee.)

HECTOR.
Noin, Troilus! Hyvin isket, nuorin veikko!

(Achilles tulee.)

ACHILLES.
Nyt sinut näen. Haa, Hector, pidä puoltas!

(Taistelevat.)

HECTOR.
No, hengähdähän!

ACHILLES.
Pöyhkä troialainen,
Ma höyliyttäs halveksin. On onnes,
Ett' aseeni ei ole käytöss' ollut.
Nyt laiskotteluni on hyödyks sulle;
Mut lisää minust' ennen pitkää kuulet.
Siks onnes nojaan jää.

(Menee.)

HECTOR.
Siis, hyvästi!
Kyll' oisin paljon pirteämpi ollut,
Jos oisin sua varronnut. — No, veli?

(Troilus palaa.)

TROILUS.
Aeneaan kaappas Ajax. Sallitaanko?
Ei, kautta kirkkaan taivaan valon tuon,
Hänt' ei hän saaliiks saa! Ma hänet päästän
Vaikk' omin surmin. Kohtalotar, tiedä:
Jos niiks, saat tänään multa hengen viedä.

(Menee.)

(Ritari tulee, loistava asevarustus yllä.)

HECTOR.
Seis, Kreikan mies! Sin' olet oiva pilkka. —
Et vainko? — Haarniskas on mulle mieleen;
Sen murskaan, niittaukset kaikki katkon,
Jos sit' en saa. — Nyt, otus, jälkees lähden.
No, juokse! Ajan vain sua nahkas tähden.

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Sama paikka.
(Achilles tulee myrmidooneineen.)

ACHILLES.

Hoi, ympärilleni, te, myrmidoonit!
Mua kuulkaa: seuratkaa mua kintereillä.
Mut levoss' aseet! Kootkaa voimia!
Vaan verenahnaan Hectorin kun löydän,
Niin piikkipiiriin hänet saartakaa
Ja julmint' asevoimaa käyttäkää.
Mua kintereillä seuratkaa kuin muuri.
Se sääty on: nyt kaatuu Hector suuri.

(Menevät.)

Kahdeksas kohtaus.

Sama paikka.
(Menelaus ja Paris tulevat taistellen; sitten Thersites.)

THERSITES.

Nyt sarvikas ja sarvisettä ovat tukkanuottasilla. Us, härkä! Us, koira!
Kiinni, Paris, kiinni! No, sinä kaksinaarainen varpunen! Kiinni, Paris,
kiinni! Härkä on voitolla! Varo sarvia! Hoo!

(Paris ja Menelaus menevät.)
(Margarelon tulee.)

MARGARELON.

Päin tänne, katala, ja pidä puoltasi.

THERSITES.

Kuka sinä olet?

MARGARELON.

Priamuksen äpärapoika.

THERSITES. Minäkin olen äpäpä. Pidän äpäpästä. Olen äpäpästä syntynyt, äpäpäksi kasvatettu, äpäpä sielultani, äpäpä mieleltäni, kaikin puolin epälaillinen. Toinen karhu ei pure toista, miksi siis äpäpä sen tekisi? Varo, sinä! Meidän ei ole hyvä tapella; jos porton poika tappelee porton puolesta, niin on hän tuomioon vikapää. Hyvästi, äpäpä!

MARGARELON.

Piru sinut periköön, pelkuri!

(Menevät.)

Yhdeksäs kohtaus.

Toinen kohta tappelutannerta.
(Hector tulee.)

HECTOR.

Sisästä mätä, vaikka päältä kaunis!
Tuo soma varus sulle surman toi. —
On tehty päivätyö; nyt, Hector, huokaa!
Ja lepää, miekka, kyllin sait jo ruokaa!

(Riisuu päästään kypärän ja laskee miekkansa syrjään.)
(Achilles ja myrmidoonit tulevat.)

ACHILLES.

Kas, Hector, kuinka laskee aurinko,
Ja hirmut yön sen huokuu kantapäillä!
Kun päivä sammuu ja kun pimeys voittaa,
Niin Hectorinkin viime hetki koittaa.

HECTOR.

Aseetont' älä koske, kreikkalainen!

ACHILLES.

Se hän on; käykää päälle, miehet, vainen!

(Hector kaatuu.)

Noin kaadu, Troia, sorru, Ilion!

Tuoss' ytimesi, luusi, jäntees' on.

Hei, myrmidoonit, ääneen kuuluttakaa:

Achilleen surmaamana Hector makaa!

(Pakosoitto soi.)

Haa! Pakosoitto Kreikan leirissä!

MYRMIDOONIT.

Pakoa soittaa torvi Troiankin.

ACHILLES.

Yö lohikäärme-siivin kattaa maan,

Hajoittain riidanratkojana joukot.

Sa, miekka, puoliks vasta kyltynyt,

Kun moisen herkun sait, käy maata nyt! —

(Pistää miekan tuppeen.)

Heponi häntään ruumis sitokaa,

Niin Troian kenttää kierrellä se saa.

(Menevät.)

Kymmenes kohta.

Sama paikka.

(Agamemnon, Ajax, Menelaus, Nestor, Diomedes ja muita tulee marssien. Ilohuutoja kuuluu ulkoa.)

AGAMEMNON.

Haa! Kuulkaa, mikä riemu?

NESTOR.

Rummut, vaiti!

ÄÄNIÄ (ulkoa).

Achilles! Hector surman sai! Achilles!

DIOMEDES.

Hokevat: Hectorin Achilles surmas.

AJAX.

Oi, jättäkööt tuon kerskan äitelän!

O! Hector yhtä hyvä mies kuin hän.

AGAMEMNON.

Eteenpäin vitkaan! — Joku lähteköön

Ja teltaani Achilleen pyytäköön. —

Tää jos on jumalien suosiota,

On Troia meidän, loppunut on sota.

(Marssivat pois.)

Yhdestoista kohta.

Toinen kohta tappelutannerta.

(Aeneas ja troialaisia tulee.)

AENEAS.

Seis! Viel' ei ole meiltä voitto mennyt.

Nyt kotiin ei, vaan kentäll' ollaan yö.

(Troilus tulee.)

TROILUS.

On Hector kuollut.

KAIKKI.

Hector? Taivaan vallat!

TROILUS.

On kuollut; ratsun hännässä nyt häntä
Murhaajapeto laahaa kenttää pitkin.
Jumalat, vihastukaa! Joutuin kostooni
Niin, istukaa ja Troiaa ilkkukaa;
Lyhyiksi tuskat tehkää armosta;
Tuhoa varmaa älkää viivytelkö!

AENEAS.

Te teette neuvottomaks armeijamme.

TROILUS.

Noin sanoen mua ette ymmärrä.
Ei pako, pelko, surma mielessäni;
En kammo jumalten, en ihmisten
Pahinta uhkaa. Hector kuollut on!
Ken Priamukselle ja Hecuballe
Sen tiedon vie? Ken turmanhuuhkaks rupee
Ja Troiaan saattaa sanan: Hector kuollut?
Se sana Priamuksen kiveks muuttaa,
Hetteiksi immet, Niobeiksi vaimot,
Jääpatsaiks nuorukaiset, lyhyesti:
Vie Troialt' älyn. Ketä miellyttää?
Vain: Hector kuollut; ei sen enempää!
Seis, ei! — Te kirotut ja kurjat teltat,
Jotk' upeilette Troian tanterella,
Titaani nouskoon milloin tahtoo, teidät
Ma puhkaisen. — Sa, jätti-pelkuri,
Vihamme erottajaks maat ei riitä!
Sua vainoan kuin paha omatunto,
Jot' aaveet ahdistaa kuin houkkaa mietteet. —
Takaisin Troiaan! Miehuutt' ei saa heittää;
Povemme tuskat koston toivo peittää.

(Aeneas ja troialainen sotajoukko menevät.)

(Kun Troilus on menemäisillään, tulee Pandarus sisään toisaalta.)

PANDARUS.

Kuulkaahan, kuulkaa!

TROILUS.

Pois, parittaja! Häpeä ja ilkku
Ijäti olkoon nimes tahrapilkku!

(Menee.)

PANDARUS. Oivaa lääkettä luuvalolleni! Oi, maailma, maailma, maailma! Noin sitä hankkija-raukkaa halveksitaan! Voi teitä, te viettelijät ja parittajat, kuinka halusta teitä käytetään ja kuinka huonosti palkitaan! Miksi sitä työtämme niin halutaan, ja sen tulosta niin inhotaan? Eikö ole mitään siihen sopivaa värssyn pätkeä? Mitään vertausta? — Annas olla: —

Iloa täynn' on mehiläisen kesä,
Kun pistin sillä on ja mesipesä.
Mut poispa pistin siltä ota vain,
Niin loppu laulun on ja hunajain. —

Hyvät lihakauppiaat, pankaa tämä maalatuille seinäpapereillenne!

Jos kuka täällä meidän koplaa oisi,
Niin sokeiks silmäns' itkeä nyt voisi.

Jos ei käy itku, voivotelkoon vain,
Mun tähten' ei, vaan luittens' oikku vain.
Te, virkaveljet, -siskot, arvatenkin
Teen kuuden viikon' päästä testamentin;
En tohdi ennen, vaaraa siitä ois:
Mua Winchesterin hanhi[14] purra vois.
Hikoilen ensin, jotta lähtis vamma,
Ja sitten taudin teille lahjoitamma.

(Menee.)

SELITYKSIÄ:

[1] *Aseissa tulen.* Tavallisesti oli prologin esittäjä mustassa samettipuvussa, mutta tässä hän on puettuna "aineen laadun mukaisesti", s.o. haarniskaan.

[2] *Hölmö, joka jäi tänne isästään.* Sh:n keskiaikaisten lähteiden mukaan — sanotaan, että hän ei Homerosta tuntenut — oli Calchas "oppinut piispa Troiassa", jonka Priamus lähetti Delphiin oraakelilta tiedustamaan, miten sota päättyisi. Apollo ennusti huonoa loppua troialaisille ja neuvoi häntä menemään kreikkalaisten puolella, jota neuvoa hän noudattikin, jättäen tyttärensä Troiaan Pandaruksen hoitoon.

[3] *Ilion* on tässä Troian kuninkaallinen linna.

[4] *Kuinka — — — — — outo*
Eroittaa hänet muista kuolevista.

Aeneas ja Agamemnon ovat tavanneet toisensa vain aseissa ja kypäränsilmikko silmillä.

[5] *Noidan jakkara.* Tuolin tapainen kidutuskone, johon Englannissa noidat sidottiin, kun tahdottiin pakottaa heitä tunnustamaan.

[6] *Tätinsä sijaan* j.n.e. Tarkoittaa Priamuksen sisarta, Hesionea.

[7] *Uskollinen niinkuin taimi kuulle.* Kansan uskon mukaan tuli istuttaessa ja kylväessä noudattaa kuun vaiheita.

[8] *Polyxena.* Priamuksen tyttäriä, johon Achilles oli rakastunut.

[9] *Neoptolemus.* Toiset arvelevat, että Sh. tätä käyttää Achillen sukunimenä ja sillä tarkoittaa joko Achillesta itseään tai hänen poikaansa, Pyrrhusta. Toiset otaksuvat, että se on toinen henkilö.

[10] *Diana ja hänen neitsyensä.* Kuu ja tähdet.

[11] *Viiden sormen solmu,* s.o. kädenlyönti.

[12] *Galate,* Hectorin ratsun nimi.

[13] *Myrmidoonit,* Thessalian kansakunta.

[14] *Winchesterin hanhi,* s.o. julkinen portto. Johtuu ehkä siitä, että näitä asui Winchesterin piirikunnassa.

End of Project Gutenberg's Troilus ja Cressida, by William Shakespeare

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TROILUS JA CRESSIDA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns

a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase

“Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE

LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any

particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.